

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI

İHTİYATİ HACİZ KOŞULLARI VE SEBEPLERİ

SERDAR TAŞYUVARLAYAN
DR. MEHMET ERTAN YARDIM

YÜKSEK LİSANS

İSTANBUL, EKİM, 2021

SERDAR TAŞYUVARLAYAN

İHTİYATİ HACİZ KOŞULLARI VE SEBEPLERİ

2021

İHTİYATİ HACİZ KOŞULLARI VE SEBEPLERİ

SERDAR TAŞYUVARLAYAN

DR. MEHMET ERTAN YARDIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HUKUK ANABİLİM DALI ÖZEL HUKUK PROGRAMI'NDA YÜKSEK LİSANS
DERECESİ İÇİN GEREKLİ KİSMİ ŞARTLARIN YERİNE GETİRİLMESİ
AMACIYLA KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM
ENSTİTÜSÜ'NE TESLİM EDİLMİŞTİR.

İSTANBUL, EKİM, 2021

ARAŞTIRMA ETİĞİ VE
YAYIN YÖNTEMLERİ BİLDİRİMİ

Ben, Serdar TAŞYUVARLAYAN;

- Hazırladığım bu Yüksek Lisans Tezinin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntılarım kaynaklarını kurallara uygun biçimde belirttiğimi;
- Bu Doktora/Yüksek Lisans Tezi/Bitirme Projesinin başka bir eğitim kurumunda bir derece veya diplomaya sunulan veya kabul edilen herhangi bir materyal içermediğini;
- "Yükseköğretim Kurulu Etik Davranış İlkeleri" uyarınca hazırlanan "Kadir Has Üniversitesi Akademik Etik İlkeleri"ni takip ettiğimi onaylıyorum.

Buna ek olarak, bu çalışma ile ilgili ortaya çıkabilecek herhangi bir usulsüzlük iddiasının, üniversite mevzuatına uygun olarak disiplin işlemi ile sonuçlanacağını kabul ediyorum.

SERDAR TAŞYUVARLAYAN

TARİH VE İMZA

KABUL VE ONAY

Serdar TAŞYUVARLAYAN tarafından hazırlanan İhtiyati Haciz Koşulları ve Sebepleri başlıklı bu çalışma 27.10.2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda **OYBİRLİĞİ** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ:

İMZA

Dr.Mehmet Ertan YARDIM (Danışman)

Kadir Has Üniversitesi

Doç. Dr. Serhat SARISÖZEN

Altınbaş Üniversitesi

Dr.Evren KILIÇOĞLU

Marmara Üniversitesi

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

ONAY TARİHİ

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	ivv
ÖZET	v
ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR.....	vi
KISALTMALAR	vii
İÇİNDEKİLER.....	i
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İHTİYATİ HACİZ KAVRAMI VE BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

A. GENEL OLARAK	3
B. İHTİYATİ HACİZ KAVRAMI	4
1.B.1. Tanımı	4
1.B.2. Amacı ve Konusu.....	9
1.B.3. Hukuki Niteliği ve Yasal Düzenleme	17
C. İHTİYATİ HACZE BENZER HUKUKİ KURUMLAR	28
1.C.1. Delil Tespiti	28
1.C.2. Kesin Haciz	30
1.C.3. Tamamlama Haciz	31
1.C.4. Geçici Haciz	31
1.C.5. İlave Haciz	32
1.C.6. İhtiyati Tedbir	32

İKİNCİ BÖLÜM

İHTİYATİ HACİZ KOŞULLARI

A. İHTİYATİ HACİZ BAŞVURUSU	40
2.A.1. Dilekçe	40
2.A.2. Harçlar	42
B. İHTİYATİ HACZİN TARAFLARI	42
2.B.1. İhtiyati Haczi Talep Eden Alacaklı	43
2.B.2. Hakkında İhtiyati Haciz Talep Olunan Borçlu	44
C. İHTİYATİ HACZE KONU ALACAK	45
2.C.1. Talep Edenin Alacaklı Olması	45
2.C.2. Alacağa Yönelik Şartlar	45
2.C.2.1. Para Alacağı	45
2.C.2.2. Teminat Alacağı	47
2.C.2.3. Alacağın Rehinle Elde Edilmemiş Olması	49
D. İHTİYATİ HACİZDE GÖREV VE YETKİ	51
E. İHTİYATİ HACİZ TALEBİNİN İNCELENMESİ	55
2.E.1. Genel Olarak	55
2.E.2. Teminat Gösterilmesi	56
2.E.3. Deliller ve İspat Meselesi	62
F. İHTİYATİ HACİZ KARARI	64
2.F.1. İhtiyati Haciz Kararının İçeriği	64
2.F.2. Kararın Etkileri	65
2.F.3. Kararın Kesinleşmesi	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İHTİYATİ HACİZ SEBEPLERİ

A. İHTİYATİ HACİZ KOŞULLARI VE SEBEPLERİ AYRIMI	67
B. İHTİYATİ HACZİN SEBEPLERİNİN İNCELENMESİ	68

3.B.1. Genel Olarak	68
3.B.2. Vadesi Gelmiş Olan Alacaklar.....	70
3.B.2.1. Vade Kavramı	70
3.B.2.2. Vade ve Muacceliyet Kavramı.....	71
3.B.2.3. Vadesi Gelmiş Olan Alacaklarda Sebep Aranamaması.....	73
3.B.3. Vadesi Gelmemiş Alacaklar	80
3.B.3.1. Borçlunun İkametinin Olmaması Durumu.....	86
3.B.3.1.1 İkamet Kavramı	87
3.B.3.1.2 Borçlunun Belirli İkametinin Olmaması Durumu.....	89
3.B.3.2. Mal Kaçırma Hazırlığı veya Borçlunun Kaçması Hali.....	93
3.B.3.2.1 Subjektif Unsur.....	94
3.B.3.2.2 Objektif Unsur	98
3.B.3.2.3 Borçlunun Mal Kaçırması, Gizlemeye Yönelik Hareketlerde Bulunması.....	99
3.B.3.2.4 Borçlunun Kaçmak İçin Hazırlık Yapıyor Olması.....	101
3.B.3.2.5 Borçlunun Hileli İşlemlerde Bulunması.....	103
SONUÇ	104
KAYNAKÇA	112

ABSTRACT

TAŞYUVARLAYAN, SERDAR, *CONDITIONS AND REASONS OF PRECAUTIONARY ATTACHMENT*, İstanbul, 2021.

Within the scope of debt relations, the parties have certain rights and obligations, one of which is to perform the debt properly and on time.

In the event that the debt is not fulfilled on time and properly by the debtor, there is a follow-up or litigation remedy that the creditor can apply. Some drawbacks may arise in terms of obtaining the receivable due to the procedures involved in both ways and the time elapsed during their implementation. There is a possibility that the borrower will act in some ways in order not to fulfill the debt.

The lawmaker has regulated the provisional attachment institution, which is a temporary legal protection, within the scope of the law of prosecution and trial, in order to protect the result of the actual or future follow-up, in order for the creditor to obtain his receivables due to the actions of the debtor to not pay the debt in bad faith. In order to apply for a precautionary attachment and to decide on a precautionary attachment, the conditions sought in the law must be fulfilled and one of the specified reasons must be found.

Key Words: Prudential attachment, debtor, temporary legal protection, creditor, payable, liable.

ÖZET

TAŞYUVARLAYAN, SERDAR, *İHTİYATİ HACİZ KOŞULLARI VE SEBEPLERİ*,
YÜKSEK LİSANS TEZİ, İstanbul, 2021.

Borç ilişkileri kapsamında tarafların belirli hak ve yükümlülükleri bulunmakta olup bunlardan biri de borcun gerektiği şekilde ve vaktinde ifa edilmesidir.

Borçlu tarafından borcun vaktinde ve gerektiği şekilde ifa edilmemesi halinde, alacaklının başvurabileceği takip ya da dava yolu bulunmaktadır. Her iki yolun da ihtiva ettiği bir takım prosedürler ve bunların tatbiki sırasında geçen süre nedeniyle alacağın temini bakımından bazı sakıncalar ortaya çıkabilmektedir. Borçlunun borcu ifa etmemek amacıyla bazı davranışlarda bulunması ihtimali oluşmakta, takibin akim kalacağı ihtimali doğmaktadır.

Yasa koyucu borçlunun, borcu ödememek için yapacağı hareketler nedeniyle, alacaklının alacağına kavuşabilmesi adına, esasında var olan ya da ilerde yapılacak takibin neticesini himaye etme amacıyla, takip ve yargılama hukuku dâhilinde, geçici hukuksal himaye olan ihtiyati haciz müessesesini düzenlemiştir. İhtiyati haciz yoluna müracaat edebilmek ve ihtiyati hacze karar verebilmek için yasada aranan koşulların taşınması ve belirlenen nedenlerden birinin bulunması gerekecektir.

Anahtar Kelimeler: İhtiyati haciz, borçlu, geçici hukuki koruma, alacaklı, muaccel alacak, müeccel alacak.

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanmasında bana her türlü desteği sağlayan ve yorumlarıyla ışık tutan değerli tez danışmanım Dr. Mehmet Ertan YARDIM başta olmak üzere, jürimde yer almayı kabul ederek beni onurlandıran sayın hocalarım Dr. Evren KILIÇOĞLU'na ve Doç. Dr. Öğr. Üyesi Serhat SARISÖZEN'e, tezin yazım aşamasında her zaman desteklerini hissettiğim çalışma arkadaşlarım ile akademik kariyer için birlikte yola çıktığımız yakın dostum Av. Şadi ÖZ'e, sadece bu tezin yazımı sırasında değil, hayatım boyunca her zaman yanımda olan sevgili aileme, şükranlarımı sunarım.

KISALTMALAR

AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
AAÜT	: Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi
AD	: Adalet Dergisi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AY	: Anayasa
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
E.	: Esas
HD	: Hukuk Dairesi
HK	: Harçlar Kanunu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İZBD	: İzmir Barosu Dergisi
K.	: Karar
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
Y.	: Yargıtay
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBHKG	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Borç ilişkilerinde, aslolan ilişkinin taraflarının edimlerini gerektiği gibi ve vaktinde yerine getirmeleridir. Borçlu açısından bu, borcun vaktinde ve gereğince ifa edilmesi lüzumunu ifade eder. Borçlunun borcunu ifa etmemesi durumunda borç ilişkisinin diğer tarafı olan alacaklı, alacağını elde edebilmek için dava ya da takip yoluna başvurabilecektir.

Alacağın temini için başvurulabilecek dava ya da takip yolları, yasa tarafından belirlenen usullere uyulması icap ettiğinden genellikle uzun zaman almaktadır. Alacağın temin edilmesinin sağlanması amacının gerçekleştirilmesi de bu zaman alan süreç nedeniyle tehlikeye girmektedir. Borçlunun borcu ifa etmemeye yönelik davranışları ortaya çıkabilmektedir.

Yasa koyucu, bu sakıncaları bertaraf etmek, borçlunun var olan ya da ileride yapılacak olan takibi akim bırakmaya, başarıya ulaşmasını engellemeye dönük eylemlerini önlemek amacıyla, takip ve yargılama hukukunun içerisinde bazı hukuksal himaye önlemleri öngörmüştür. Bunlardan biri de geçici nitelikte koruma tedbiri olan ihtiyati haciz kurumudur.

Hukukumuzda ihtiyati haciz kurumu İcra ve İflas Kanunu'nun 257.maddesinde düzenlenerek icra hukuku içinde yer almıştır.

İhtiyati haciz kurumu, yalnızca para alacakları açısından uygulanabilen, geçici mahiyette hukuksal koruma tedbirlerinden olup ihtiyati haciz kararı verilebilmesi bazı usullerin takip edilmesine, birtakım şartların ve nedenlerin mevcudiyetine bağlıdır.

Çalışmamızda ihtiyati hacze başvurulma nedenleri anlaşılmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda; birinci bölümde öncelikle ihtiyati haciz kavramının tanımı, amacı ve konusu ile hukuksal mahiyeti ve kanuni düzenleme açıklanacak; sonrasında ihtiyati haciz kurumuyla birbirine benzeyen sair hukuksal kurumlar ele alınacak, bu kurumlarla ihtiyati haciz arasındaki ortak ve farklı yönler anlatılacaktır.

İkinci bölümde, ilk olarak ihtiyati haciz başvurusuyla ihtiyati haczin tarafları olan alacaklı ve borçlu ile ilgili açıklamalar yapılacaktır; sonra ihtiyati haciz kurumunda

görevli ve yetkili mahkemelerle bu mahkemelerde ihtiyati hacze ilişkin yapılan yargılamada izlenecek usuller üzerinde durularak ispat ve deliller hususları ele alınacaktır. Daha sonra ihtiyati haciz kararının muhtevası, etkileri, kesinlik kazanması ve teminat gösterilmesi konuları incelenerek; son olarak sırasıyla ihtiyati haczin şartlarından alacaklıya ve alacağa ilişkin şartlar irdelenecektir.

Üçüncü ve son bölümde ihtiyati haczin nedenleri vadesi gelmiş olan (muaccel) ve vadesi gelmemiş olan (müeccel) alacaklar bakımından ayrı ayrı ele alınarak incelenecektir. Muaccel alacaklar incelenirken vade ve muacceliyet kavramları ele alınacak; müeccel alacaklarda ise ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için kanunda belirlenmiş olan nedenler ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İHTİYATİ HACİZ KAVRAMI VE BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

I. İHTİYATİ HACZİN TANIMI VE UNSURLARI

A. GENEL OLARAK

İhtiyati haciz, alacaklının alacağını güvence altına alabilmek amacıyla yasanın belirlediği koşulların bulunması halinde başvurulabilecek geçici nitelikli bir hukuki koruma müessesesi olarak düzenlenmiştir.

Türk Hukukunda ihtiyati haciz kurumu; hem kamu hukukunda hem de özel hukukta başvurulabilen bir teminat/tedbir önlemi olarak hukuk sistemi içerisinde yer almaktadır¹.

Yasa koyucu tarafından bu müesseseye, kamu hukukuna konu olan alacakların takip ve tahsiline ilişkin olarak 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanunun (AATUHK) 13. maddesinde ve özel hukuk konusu alacakların takip ve tahsiline dair ise İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 257. maddesi ve devamı maddelerinde yer verilmiştir.

6183 sayılı Kanun uygulamasında ihtiyati haciz, idari bir tasarruf niteliğinde olan idari bir karara dayanılarak re'sen uygulandığı halde özel hukukta ihtiyati haciz mahkemelerce verilen karara dayanılarak icra dairelerince uygulanır.²

Bu çalışmamızda, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu kapsamındaki özel hukuktaki ihtiyati haciz kurumu ele alınacak olup, ihtiyat haczin amacı ve konusu, benzer hukuki

¹PEKCANİTEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 7. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 327, ("PEKCANİTEZ, İcra Ders Kitabı").

² TOMBALOĞLU, Mustafa Lütfü Amme Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü, Seçkin Yayıncılık, 2011, Ankara, s. 45

kurumlar ile mukayesesi, ihtiyati haczin koşulları ve bu bağlamda tarafları ile ihtiyati haciz konusu alacak inceleme konusu yapılmış, ayrıca ihtiyati haczin sebepleri de vadesi gelmiş alacaklar ile vadesi gelmemiş alacaklar yönünden ayrı ayrı ele alınmıştır.

B. İHTİYATİ HACİZ KAVRAMI

1.B.1. Tanımı

İhtiyati haciz, borçlunun herhangi bir para borcunu alacaklıya vaktinde ödemesini teminat altına almak amacıyla mevcut ya da gelecekteki takibin neticesinin garanti altına alınması maksadı ile borçlunun mallarına mahkeme kararıyla geçici surette el koyulmasıdır³. Karşılıklı ilişkilerde esasen edimler objektif iyi niyet kuralına uygun şekilde ifa edilmelidir. Ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde devlet otoritesi ve bu otoriteyi kullanma yetkisi bulunan organlar devreye girerek taraflara haklarını teslim etmeli, bu amaçla gerektiğinde kamu gücü kullanılmalıdır.

Herhangi bir taraf borcunu hiç ya da gereğince yerine getirmezse diğer taraf dava açabileceği gibi icra takibi de yapabilir. Kural olarak dava açılması ve yargılama sonucunda kurulacak hükme göre icra yoluna başvurulması esas olsa da, Türk Hukukunda ilamsız icra yolu bu esasın istinası kabul edilmektedir. Dava açılması durumunda, iddia ve savunma kapsamında yapılan yargılama neticesinde oluşan kanaate göre mahkeme karar vererek alacağın varlığını tespit edecektir. Borçlunun malvarlığına yönelmek sadece bu tespitle mümkün olmayıp devlet gücüyle kararın icrasının da sağlanması gerekecektir⁴.

³ **KURU**, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. III, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1993, s. 2495, ("**KURU**, *İcra İflas C. III*"); **ATALI**, Murat/**ERMENEK**, İbrahim/**ERDOĞAN**, Ersin, İcra ve İflas Hukuku, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, İstanbul 2020, s. 239, ("**ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN**, *İcra İflas*"); **YILMAZ**, Ejder/**ARSLAN**, Ramazan/**TAŞPINAR AYVAZ**, Sema/**HANAĞASI**, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 374; **GÖRGÜN**, L. Şanal/**TORAMAN**, Barış/**KODAKOĞLU**, Mehmet, İcra ve İflas Hukuku Ders Notları, 2. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 168; **KARSLI**, Abdurrahim, İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Alternatif Yayınları, İstanbul 2014, s. 351; **MUŞUL**, Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku Esasları, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul 2017, s. 224, ("**MUŞUL**, *İcra Esaslar*"); **POSTACIOĞLU**, İlhan E./**ALTAY**, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 413.

⁴ **UYAR**, Talih/**UYAR**, Cüneyt/**UYAR**, Alper, İcra Hukukunda Haciz, 2016, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, s. 18, ("**UYAR**, *Haciz*").

Dava yoluna başvurma, tarafların davada taraf teşkilinin sağlanması, iddialarla savunmaların karşılıklı olarak ileri sürülmesi, mahkemenin genelde bütünüyle kanaate vardıktan sonra karar vermesi hususlarını gerektirir. Fakat mahkeme kararının bulunması borcunu ödemeyen borçlunun malvarlığına başvurabilmek için kâfi olmayıp lüzum halinde cebri icra yapılmalıdır. İcra vasıtasıyla ilamın icrasının yerine getirilmesi ve haciz safhasına geçilebilmesi, takibin kesinleşmesiyle mümkün olacak ve bu da kimi zaman vakit alacak, istenen anda gerekli korunmanın elde edilebilmesi mümkün olmayacaktır.

Yargılama safhasının maksada erişme ve para alacağının tahsili bakımından zaman alacağı öngörüldüğünden kanun koyucu ihtiyaca yönelik olarak farklı çözümler düşünmüştür. Bu çözümlerden biri ilamsız takip olup ödeme emrine karşı borçlunun itirazı durumunda bu yol da uzun zaman alacak; kimi hallerde borçlunun kendisi ya da haczedilebilecek malı bile bulunamayacaktır. Bu yüzden var olan ya da ilerde açılması muhtemel dava veya yapılması muhtemel takibin neticesiz kalmaması ve borçlunun takibin akim kalmasına sebep olacak hareketlerine mani olunması gereksinimi doğmuştur⁵. Bu gereksinimin karşılanması ihtiyati tedbirle mümkün olsa da yasa koyucu, para borcunun mahiyeti gereği, farklı ve hususi bir tedbir olarak ihtiyati haczi düzenlemiştir. İhtiyati hacizle, belirlenen koşulların varlığı durumunda, para alacağının tahsil edilmesine dair takip teminat altına alınabilmektedir⁶. Adi takip yollarının sakıncalarından kurtulmak ve bunların sonuçsuz kalmasını önlemek amacıyla ihtiyati haciz kurumu öngörülmüştür⁷.

İhtiyati hacizle, borçlunun borç miktarını karşılayacak kadar malı üstündeki tasarrufu önlenerek alacaklının var olan ya da ilerde yapılacak muhtemel cebri icra neticesinde başarı elde etmesi durumunda eli boş dönmesi ya da buna dair ihtimal dâhilindeki borçlu girişimleri engellenecektir. Çünkü borçluya ait malvarlığı, alacaklının alacağı

⁵ GÜNAY, Erhan, Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 42; BERKİN, Necmeddin M., İhtiyati Haciz, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1962, s. 13, ("*BERKİN, İhtiyati Haciz*").

⁶ ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 475; YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 321.

⁷ GÜRDOĞAN, Burhan, İcra Hukuku Dersleri, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1970, s. 136, ("*GÜRDOĞAN, İcra Hukuku*"); ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 475.

açısından bir güvencedir. Bu yüzden borçlu ile arasında hukuki ilişki oluşturan kişi, alacağı ödenmezse borçluya ait var olan ya da gelecekte edineceği mallara başvurma imkânı olduğuna güvenir. Borçlular kimi zaman alacaklıların alacaklarının garantisi olan mallarını azaltmak/eksiltmek maksadıyla elden çıkarmaya gayret ettiklerinden yasa koyucu iki çeşit himaye öngörmüştür. İlki; borçlunun malvarlığını dürüstlük kuralına aykırı şekilde azaltarak alacaklı aleyhine elden çıkarmasını engellemek amacıyla borçlunun yaptığı tasarrufların iptali için açılacak iptal davasıdır (İİK 277. madde vd.). İptal davasıyla borçlunun kötü niyetli olarak elden çıkardığı mallar üzerinden alacaklının alacağını tahsil etmesi sağlanır. Yani alacaklı, borçlunun kötü niyetli eylemleri karşısında korunur. İkincisi; borcu ödememe niyeti ile mallarını elden çıkarmayı düşünen borçlunun işlemlerine mani olmak amacıyla başvuru ihtiyati hacizdir (İİK 257. madde vd. maddeleri)⁸ İhtiyati hacizle borçlunun, alacaklının aleyhine olan muhtemel eylemleriyle tasarruflarına mani olmak amaçlanır⁹.

Bilhassa para gibi esas kredi ve değişim vasıtası açısından, hukuk sistemince, borçlunun iyi niyetli olmayan hareketlerini önlemek için alınan olağan yargılama ve takip hukuku kurallarının yetersiz kalması kaçınılmazdır. Borçlu kötü niyetli olsa da, hukuk sisteminde benimsenen usullerle, hukuki kurumlar ve yöntemleri kullanmak suretiyle kendine avantaj yaratabilir. Bu anlamda var olan açığı kapatmak amacıyla ihtiyati haciz kurumu öngörülerek, alacaklının mağduriyetini engellemek için olağan hukuki yolların dışında istisnai bir olanak oluşturulmuştur¹⁰.

İhtiyati haczin koşulları ve neticeleri İİK’da düzenlenmiş olup ihtiyati haciz Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda (HMK) düzenlenen ihtiyati tedbirin özel türü niteliğindedir.

Esas olarak iki aşamadan oluşan ihtiyati haczin birinci safhası, kararın verilmiş olduğu yargılama safhası, ikinci safhası ise kararın yerine getirildiği icra safhasıdır. Yasada ihtiyati hacizle alakalı 257. maddenin ana başlığı “ihtiyati haciz” olup, haciz ile ilgili

⁸ ÖZEKES, Muhammet, İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1998, s. 4-5, ("ÖZEKES, İhtiyati Haciz").

⁹ SALDIRIM, Mustafa, "İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1997/2, s. 203-210; YHGK, 18.01.2017, 2014/2492 E., 2017/11 K., www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 20.03.2021.

¹⁰ ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, İcra İflas, 242; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 5.

yargılama safhasını düzenleyen 258. maddenin ana başlığı ise “ihtiyati haciz kararı” olarak, kararın icrasına dair 261. maddenin kenar başlığı da “ihtiyati haciz kararının icrası” şeklinde belirtilmiştir. Öğretide de genelde benzer ibareler kullanılmaktadır¹¹.

Öğretide de farklı tanımlamalar yapılmıştır. Kuru, ihtiyati haczin, alacaklıya ait para alacağının vaktinde ödenmesini teminat altına almak maksadıyla, borçluya ait malvarlığına, mahkeme kararıyla geçici şekilde el konulması olduğunu belirtir ve teminat alacaklarında da ihtiyati haciz talebinde bulunulabileceğini ifade eder¹². Ansay, ihtiyati haczin bir çeşit ihtiyati tedbir olduğunu söyleyerek ihtiyati haczin borçluya ait bir mala ya da 3. kişilerdeki alacaklarına, alacağı elde etmek için el konulması olduğunu belirtir¹³. Akyazan’a göre ihtiyati haciz, icrai takibe sebep olan ve icrai hacze dönüşen ihtiyati tedbir niteliğindedir¹⁴. Berkin’e göre ise, teminat borcunu yerine getirmeyi ya da para alacağını elde etmeyi sağlamak maksadıyla, alacaklının istemi ve mahkeme kararıyla borçluya ait alacak ve mallara el konulmasıdır¹⁵.

Yargıtay kararlarında ihtiyati haczin İİK'nın 257. maddesi ve Türk Ticaret Kanunu'nun 625. maddesi ile özel yasalarda belirtilen durumların varlığı durumunda dava ve icrai takipten evvel ya da sonra verilerek dava ve takip kesinleşince kesinlik kazanan geçici

¹¹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 7; KURU, İcra Ders Kitabı, s. 350.

¹² KURU, İcra İflas C. III, s. 2495; YILMAZ, Ejder, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, C. II, Yetkin Yayınları, Ankara 2001, s. 1078; MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul 2013, s. 1053, (“*MUŞUL, İcra Hukuku*”).

¹³ ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflas Usulleri, 5. Baskı, İstiklâl Matbaası, Ankara 1960, s. 312; ÖZGÜROL, Serdar, “Haciz ve İhtiyati Haciz Üzerine”, Adalet Dergisi, C. 4-6, S. 4, 1985, s. 42; ATAHAN, Namık Kemal, “İhtiyati Haciz Müessesesinin Uygulamadaki Şekli”, Ankara Baro Dergisi, S. 1, 1973, s. 26; AKSÖZ, Uğur, “İhtiyati Haczin Özellikleri”, Adana Barosu Dergisi, 1978/1, s. 12; ONSUN, Kemal, “Vadesiz Senetler İçin İhtiyati Haciz Kararı Verilebilir mi?”, İleri Hukuk Dergisi, 1948/33, s. 508; AYYILDIZ, Halef, “İcra Hukukunda İhtiyati Haciz”, Adalet Dergisi, 1969/6, s. 374; BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 1.

¹⁴ AKYAZAN, Sıtkı, İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri, İstanbul, Kutulmuş Matbaası, 1958, s. 20.

¹⁵ BERKİN, Necmeddin M., Tatbikatçılara İflas Hukuku Rehberi, Filiz Kitapevi, İstanbul 1980, s. 9 ve 140, (“*BERKİN, Rehber*”).

mahiyette bir haciz olduğu belirtilmiştir¹⁶. İhtiyati tedbirin hususi bir çeşidi¹⁷ ya da emniyet tedbiri¹⁸ olduğunun ifade edildiği kararlar da bulunmaktadır.

Tanımını yapmak gerekirse ihtiyati haczin para alacaklarına dair var olan ve ileride yapılacak muhtemel bir takibin neticesinin teminat altına alınması amacıyla borçlunun mallarının mahkeme kararıyla haczedilmesine yarayan geçici nitelikli hukuki himaye olduğu söylenebilir¹⁹.

Tüm tanımlardan yola çıkarak ihtiyati haczin, geçici mahiyette hukuksal bir himaye olduğu, ihtiyati tedbirin bir çeşidi olduğu, para alacakları açısından düşünüldüğü, para alacaklarının var olan ya da gelecekteki zorla icrasına dair teminat amacı taşıdığı, maksadı ve mahiyeti gereğince neticeten geçici şekilde, mahkeme kararıyla, borçluya ait malvarlığına el konulmasını sağladığı söylenebilecektir²⁰. Yani ihtiyati haczin, para alacaklarıyla alakalı var olan ya da ileride yapılacak bir takibin neticesini teminat altına almak maksadıyla, mahkeme kararıyla borçluya ait malvarlığının haczini sağlamakta olan geçici nitelikli hukuksal himaye olduğu ifade edilebilir²¹. Neticeleri açısından mühim bir farklılık olmasa da, ihtiyati hacizde alacağı temin etmek değil, takibi başarıya ulaştırmak hedeflenmekte, netice teminat altına alınmakta; takibin neticesine hedeflenmektedir. Davadan önce ya da sonra talep edilebilse de tamamlanması, İİK'nın 264/3. maddesi gereğince nihayetinde takip yapılmasına bağlıdır²².

¹⁶ Y. 12. HD. 03.12.1980, 1980/6158 E., 1980/8652 K.; **UYAR**, Haciz, s. 20.

¹⁷ Y. 4. HD. 27.11.1980, 13480 E., 13734 K.; **KURU**, İcra İflas C. III, s. 2495; YHGK, 8.12.2020, 2017/273 E., 2020/1009 K., www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 01.03.2021.

¹⁸ Y. 12. HD. 08.05.1980, 2057 E., 4095 K.; YHGK, 25.11.2020, 2019/405 E., 2020/941 K., yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021; **UYAR**, Haciz, s. 20.

¹⁹ **PEKCANITEZ**, İcra Ders Kitabı, s. 328; **ÜSTÜNDAĞ**, Esaslar, s. 112; YHGK, 8.01.2017, 2014/2492 E., 2017/11 K., "(...) İhtiyati haciz ise alacaklının bir para alacağının zamanında ödenmesini garanti altına almak için mahkeme kararı ile borçlunun mallarına önceden geçici olarak el konulmasıdır. İhtiyati hacze ilişkin düzenleme ise amacına uygun biçimde alacakların tahsili usullerini gösteren İcra ve İflas Kanununda düzenlenmiştir.", www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021.

²⁰ **POSTACIOĞLU/ALTAY**, s. 708; **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 12.

²¹ **BELGESAY**, Mustafa Reşit, Teorik ve Pratik Adliye Hukuku, C. 2, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1945, s. 30, ("**BELGESAY**, Adliye Hukuku"); **ÖZKAN**, Hasan, Açıklamalı İçtihatlı İhtiyati Tedbir, Delil Tespiti ve İhtiyati Haciz ile Kamu Alacağının Tahsilinde İhtiyati Haciz, Legal Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 349; **ARAR**, Kemal, İcra ve İflas Hükümleri, C. 1, İdeal Basım ve Ciltvi, Ankara 1944, s. 367; **DEYNEKLİ**, Adnan/**SALDIRIM**, Mustafa, Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2011, s. 225.

²² **UYAR**, Haciz, s. 20; **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 12.

1.B.2. Amacı ve Konusu

Çoğu yargılama ve takip hukukunda olduğu gibi ihtiyati haczin amacı da hukuki himayedir. Fakat burada amaçlanan hukuki himaye, alacaklının tatmini olmayıp bunu sağlayacak geçici nitelikteki önlemdir²³.

Öğretide de söz konusu maksada vurgu yapılmıştır. Kuru'ya göre ihtiyati hacizle alacağın vaktinde garanti edilmesi amaçlanırken, Olgaç'a göre ihtiyati hacizde maksat, muayyen bir icra takibinin akim kalmamasını sağlamak ve bu şekilde alacaklının yararını ve haklarını himaye etmektir²⁴.

Bir çeşit ihtiyati tedbir niteliği taşımasından dolayı ihtiyati haczin, istem ya da çekişme mevzusu şeyi önceden istemde bulunana temin eden bir özelliği yoktur. İhtiyati haciz, çekişmeli alacağı almayı sağlayan hukuki bir himaye, bir tedbir değil, alacağı temin etmek için kullanılan yolu açmak suretiyle takibi başarılı şekilde neticelendirip alacaklıyı alacağa kavuşturmayı sağlayan bir kurumdur²⁵.

Dava ya da takip öncesinde ya da sonrasında talep edilmesi fark etmeksizin, ihtiyati haczin istem safhasında, alacaklının alacağına ilişkin takip henüz kesin nitelikte değildir. Hakkın varlığı kesinleşmeden alacaklı lehine, hak sanki çekişmesizmiş gibi hukuk sistemince tavır takınıldığı düşünülmemelidir. Bu yüzden borçluda baskı oluşturmak ihtiyati haczin amacı olamaz, bu durum yalnızca bu müessesenin istenmeden oluşan bir neticesi olarak kabul edilebilir²⁶. Aksinin kabulü halinde, yargı makamlarının iki tarafa da aynı mesafede durması ve yararlar dengesini göz önünde tutması ilkesi ihlal edilmiş olacaktır. Bu yüzden ihtiyati hacizde baskı amaç değil, ancak kendiliğinden oluşan bir netice olarak kabul edilebilir.

²³ **OLGAÇ** Senai, İcra İflas, C. I-II, Olgaç Matbaacılık ve Ciltçilik Yayınları, Ankara 1978, s. 1716.

²⁴ **GÜRDOĞAN**, İcra Hukuku, s. 136; **OLGAÇ**, s. 1716; **KURU**, İcra İflas C. III, s. 2495; **ÜSTÜNDAĞ**, Esaslar, s. 475.

²⁵ **KURU**, İcra İflas C. III, s. 2494; **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 13.

²⁶ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 14; Aksi görüş **ŞİMŞEK**, Edip, "Kambiyo Senetlerine Dayanan İhtiyati Haciz", Adalet Dergisi, S. 3-4, 1978, s. 207.

İhtiyati haciz müessesesiyle, var olan ya da ileride yapılması muhtemel takibin akim kalmasına yönelik borçlu hareketlerine mani olunarak ortaya çıkacak zararlı neticeyi önlemek amaçlanmaktadır²⁷.

Genel itibariyle icra-iflas takiplerinde ve davalarda alacaklı ya da davacının tatmin edilmesi gayesi güdüldüğünden, tanınan hukuki himaye de en son tatmine yöneliktir. Geçici hukuksal himayelerde ise kural olarak maksat, çekişmeye konu şeyi doğrudan temin etmeye dönük hareket etmek değildir ancak eda amaçlı ihtiyati tedbirler bu ana kuralın istisnasıdır. Bu bağlamda ihtiyati haczin gayesi de alacağı himaye etme ya da alacaklının tatminini sağlama olmayıp; konusu asıl alacak olan takip ya da dava yolunun maksadına erişmesini sağlama, neticesini koruma ve ilgili yolu garanti altına almaktır²⁸. Geçici hukuksal korumalarda gaye, bu bakımdan, alacaklının malvarlığı açısından halini daha iyi duruma getirmek değil, hâlihazırdakinden daha çok kötüleşmesine mani olmaktır. Çünkü alacak, alacaklının aktiflerinden biridir ve ihtiyati haciz sayesinde bunun temini olanağı sağlanmaya çalışılır²⁹.

İhtiyati haciz sonrasında alacağa konu paranın temin edilmesi, alacaklının nihai tatminidir. Diğer yandan ihtiyati haciz kararıyla ihtiyati hacze dair önlemler para alacağını karşılayabilecek, parayla ifade edilebilen ve paraya dönüştürülebilen bütün malvarlığı değerlerini hedef alır. Sonuç olarak alacak değil alacağın teminine giden yollar açık tutulmaya çabalananak bunlara dönük rizikoların defedilmesi önem taşır³⁰.

İİK'nın 264. maddesinde dava açılmamış/takip yapılmamışsa, ihtiyati haciz sonrasında esas alacak ve hakka dair dava ya da takip yapmanın zorunlu olduğunun; 258. maddesinde ise yaklaşık olarak ispat yapılmasının yeterli olduğunun düzenlenmesi bunun göstergesidir³¹. Buradan; yasa koyucunun, ihtiyati hacizde alacak açısından

²⁷ GÜRDOĞAN, İcra Hukuku, s. 136; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 475; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 14; Y. 21. HD. 04.02.2016, 2016/84 E. 2016/1220 K., “(...) davacı lehine hüküm kurulması halinde hükmün infazının akim kalmasını önlemek amacıyla (...)”, www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021

²⁸ ANSAY, s. 312; KURU, İcra İflas C. III, s. 2495; AYYILDIZ, s. 375.

²⁹ ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 475; ÖZEKES, s. 15.

³⁰ BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 9; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 475.

³¹ UYAR, Haciz, s. 805; Y. 3. HD. 08.02.2017, 2017/1541 E., 2017/983 K., “(...) Yasa'nın 258. maddesi uyarınca alacaklının, alacağın varlığı ile haciz sebepleri hakkında mahkemede olumlu şekilde kanaat

çekişmeyi giderici bir yargılama istemediği, alacağa dönük esas çekişmenin en kısa zamanda başlatılıp geçici halin olağan takip ve yargılamaya dönüştürülmesini arzu ettiği anlaşılmaktadır³².

Muaccel olmamış alacaklar açısından belirlenen ihtiyati haciz nedenleri yasa koyucunun maksadını göstermektedir. Bilhassa bu nedenler arasındaki “borçlunun muayyen bir yerleşim yerinin olmaması” himayenin esas alacak için değil bu alacağa giden yollara dair olduğuna işaret eder. Çünkü borçluya ait malvarlığı yeterli olsa da muayyen bir ikametgâhı bulunmuyorsa, borçlunun takibi ve malvarlığına erişim zor olacaktır. Muayyen bir ikametgâhı bulunmayan borçlunun malvarlığına, geçici şekilde el koymak suretiyle esas takibin başarılı olması sağlanabilecektir. Yine sair nedenlerden borçlunun mallarını kaçırmaması, kaçması veya bunlara dair hazırlık içinde bulunması da himayenin takibe dair olduğunu göstermektedir. Maksat, borçlu ya da malvarlığının ortadan kaybolmasına mani olarak var olan ya da ileride yapılması planlanan takibe kolaylık sağlamak, başarılı olmasına yardım etmek, hiç olmazsa başarısızlığa ilişkin rizikonun artmasına mani olmaktır³³.

İhtiyati hacze karar verilmesi, alacağın tahsiline başlanacağı anlamı taşımamaktadır. Tamamlayıcı işlemin yapılmaması, ihtiyati haczin hükümsüz hale gelmesi ihtimali de vardır. Üstelik esas takibin yapılmasıyla alacak tahsil edilmeye çalışılsa da alacağın tamamen tahsil edilebileceği kesin değildir. Borcu karşılayabilecek miktarda borçluya ait malvarlığı da bulunmayabilir. Fakat ihtiyati hacze dayanan alacaklı, takip yoluna başvurduğunda, takibin neticesinde, hukuki olarak var olandan daha kötü hale gelmeyeceğini bilerek, yasanın şahsına tanıdığı olanaklardan faydalanabilecektir.³⁴

uyandırması gerekli ve yeterli olup, buradaki ispat asıl davadaki gibi tam bir ispat olmayıp yaklaşık ispattir.”, www.yargitay.com.tr, Erişim Tarihi: 12.01.2021.

³² **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 16; **YENİPİNAR BERBEROĞLU**, Filiz, İcra Uygulamasında İhtiyati Haciz, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 116.

³³ **YILDIRIM**, Kamil Mehmet/**DEREN YILDIRIM**, Nevhis, İcra ve İflâs Hukuku, 7. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul 2016, s. 298; **ÖNDER**, Âkil, “İhtiyati Haciz”, Adliye Dergisi, 1942/11, s. 1257, (“**ÖNDER**, İhtiyati Haciz”).

³⁴ **AYYILDIZ**, s. 375; **BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 9.

İhtiyati hacizde maksat borçluya baskı yapmak değil, var olan ya da ilerde yapılması muhtemel icra takibine teminat sağlamaktır³⁵. Hukuk sistemi bir taraftan ihtiyati hacizle alacaklının alacağını tahsil etmesini güvence altına alırken diğer yandan herhangi bir haksız talep sonucunda borçlunun zarar görmesini önleyerek adil ve hukuki bir karar vermelidir³⁶. Zira talep haklı olmasına rağmen ihtiyati haciz kararının verilmemesi alacaklıyı zarara uğratacağı gibi, talebin haksız olmasına rağmen ihtiyati haciz kararı verilmesi de borçluya zarar verecektir. Bu nedenle muhtemel hataları ve bunun sonucunda doğabilecek zararları önlemek maksadıyla gereken güvenceler sağlanarak ihtiyati haciz kararları verilmektedir³⁷.

İİK ve HMK'da geçici nitelikteki genel hukuki himayeler bakımından karşı taraf ile talepte bulunan arasında hassas bir denge meydana getirilmiş; ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararı verilmeden önce talep eden lehine, karar verildikten sonra ise karşı taraf lehine nitelikte düzenlemeler öngörülmüştür. Talep edenin menfaatine öncelik tanınarak karşı tarafın dinlenilmesi şartı aranmadan yargılama yoluna başvurma imkânı tanınıp karar verilmesi olanağı sağlanmış; yokluğunda karar verilmiş olan borçluya ise geçici nitelikteki hukuki himaye kararına itiraz etme, değişen koşullar sebebiyle veya teminat karşılığında kararın kaldırılmasını veya değiştirilmesini isteme hakkı tanınmıştır. Bunların yanında geçici hukuki himayenin belirli bir zaman içerisinde ifa edilmesi ve akabinde dava açma mecburiyetinin bulunması, geçici hukuki himayenin haksız çıkma olasılığı halinde talepte bulunanın tazminat ödemeye ve bu tazminatın teminat altına alınması amacıyla teminat yatırılması yükümlülüğüne tabi tutulmuş olması taraflar arasındaki dengeyi sağlamaya yönelik düzenlemeler olarak getirilmiştir³⁸.

³⁵ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 98; KAÇAK, Nazif, İhtiyati Haciz, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005. s. 87; SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral, "İcra Hukukunda Oranlılık İlkesi", Turhan Tufan Yüce'ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2001, s. 177.

³⁶ SUNGURTEKİN ÖZKAN, s. 177.

³⁷ AKDENİZ, Umut, "İhtiyati Haciz Müessesesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1-2, Ankara 2006, s. 197.

³⁸ PEKCANİTEZ, Hakan/ÖZEKES, Muhammet/AKKAN, Mine/TAŞ KORKMAZ, Hülya, Pekcanitez Usul-Medeni Usul Hukuku, C. III, 15. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017. s. 2445, ("PEKCANİTEZ, Medeni Usul").

Hakkın, hukuk sistemi tarafından himaye edilen bir yarar olduđu³⁹ düşünülürse, icra ve usul hukukları çoğunlukla menfaatlerin bozulmuş olan dengesini tekrar sağlamaya çalışmaktadır. Bu bakımdan, yargılama ve takip hukuklarında yer alan bir kurumun içindeki yararın bulunup belirlenmesi, bu kurumun tatbikinin doğru yapılmasına yardım edecek, oluşacak olan şüphelerde yol gösterici olacaktır⁴⁰. Menfaat dengesinin kurulması daima kolay olmayabilir.

İhtiyati hacizde, öncelikle alacaklının yararının esas alındığı yönünde bir kanı oluşmaktadır. Bu kanı, genel itibariyle isabetlidir. Çünkü ihtiyati haczin maksadı, alacaklının para alacağını temin etmesi için izleyeceği yolu garanti altına almaktır. Bu nedenle bazı safhalarda bir tarafın yararına öncelik verilmiş olsa da, diğerinin yararının bütünüyle ihmal edildiği neticesi çıkarılmamalıdır⁴¹. Borçlunun ve 3. şahısların yararları da değerlendirme dışında değildir⁴².

İhtiyati haciz kurumunda, hukuksal ilişkinin henüz tam olarak netleşmemiş olması, tarafların yararlarının dengelenmesi mecburiyeti doğurmakta ve bu dengenin sağlanmasını önemli hale getirmektedir. Hâlihazırdaki düzenlemelerde, ihtiyati hacze karar verilene dek, alacaklının yararına üstünlük tanındığı, borçlunun yararının ise ilerleyen safhalara ötelendiği düşünülebilirse de teminat şartı gibi düzenlemeler ile borçlunun yararının da düşünüldüğü görülmektedir. İhtiyati hacze karar verirken, borçluya savunma olanağı neredeyse verilmemekte ya da çok kısıtlı verilmektedir. Fakat karar sonrasında bilhassa itiraz olanağının tanınması, ihtiyati haczin alacaklı tarafından tamamlanmasına dair mecburiyet getirilmesi ve ihtiyati haczin haksız çıkması durumunda alacaklıya tazminat sorumluluğu öngörülmesi, yarar dengesini sağlama adına borçlunun lehine yapılan düzenlemelerdir⁴³.

³⁹ BELEN, Herdem/KÖKSAL, Mehmet, (Medeni) Hukukun Temel Kavramları, Şema Kitap, İstanbul 2020, s. 24.

⁴⁰ ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 7; ANSAY, s. 2-3; BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 11.

⁴¹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 18; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, İcra İflas, s. 294.

⁴² DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 3.

⁴³ ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 492; KARSLI, s. 368; Yargıtay'da aynı yönde verdiği kararında Y. 4. HD. 26.11.2018, 2016/11208 E., 2018/7328 K., T. "(...) ihtiyati haczin haksız çıkması halinde, borçlunun ve üçüncü kişilerin bu yüzden uğradıkları bütün zararlardan alacaklının sorumlu olduğu (...)", www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021.

Maddi hukukça tanınan hakların yerine getirilmesine şekli hukuk yardım eder. Hakkı tehdit eden risklerin ortaya çıktığı ya da çıkma olasılığının olduğu hallerde yargılama ve takip hukukları devreye girerek hukuksal himaye sağlar. Yani riziko oluşursa, bu rizikonun hedefindeki yararın himayesi bahis mevzudur. İhtiyati haciz kurumu da alacaklıya ait hak ya da hakka erişimin tehlikeye düşmesi nedeniyle ortaya çıkmış; ihtiyati haciz nedenlerinin düzenlendiği İİK'nın 257. maddesinde ilgili tehlikeler belirtilmiştir. Bunlar kısaca; muaccel olan borcun ödenmemesi, borç müeccel olsa dahi borçluya ait belirli bir ikametgâh bulunmaması, borçlunun mal kaçırmaya ya da kaçmaya çalışması ya da buna hazırlanmasıdır. Bu durumların hepsi tehlikenin mevcudiyetine delalet eder. Zira olağan olan hareket, borcun vaktinde ve icap ettiği tarzda ifa edilmesi, henüz vadesi gelmese de borçlunun hareketlerinin güven verici olmasıdır⁴⁴. Alacak rehinle temin edilmişse, önceden teminat altına alınmış olduğu için riziko olmadığından bu alacaklar ihtiyati hacze konu olamaz⁴⁵.

Tehlikenin varlığı nedeniyle yasa koyucu dava ya da takip neticelenmeden, borçluya ait hukuksal alana müdahale edilmesine ve malvarlığı değerlerine el konulmasına müsaade ederek alacaklı lehine tavır almaktadır. Çünkü dava ya da takibin neticesi beklendiğinde ortaya çıkacak alacaklı zararı, vadeden önce borçlunun tasarruf olanağı kısıtlandığında meydana gelecek zarardan daha fazla olacaktır. Bu yüzden ihtiyati hacze dair istemin kabul ve yerine getirme safhasına dek alacaklının yararına öncelik verilmektedir. Aksi halde borçlu ve sahip olduğu malvarlığına alacaklı erişemeyebilecektir. İhtiyati haczin haksız çıkması borçlunun zararına olsa da, en kötü ihtimalle borçlu bunlara mani olma ya da bunları telafi etme adına bazı yasal olanaklara sahiptir.

Borçlunun borcu ödemeyeceği yönündeki tereddüdün ve düşüncesinin ihtiyati haciz nedenine esas görülmesi, yaklaşık ispatın ihtiyati hacizde kâfi olması, karar vermek için borçluyu dinleme zorunluluğunun olmaması, genelde ihtiyati haczi borçlunun icra

⁴⁴ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 19; Y. 23. HD. 28.01.2021, 2018/2631 E., 2021/274 K., "(...) borçlunun adresine çıkan tebligatın iade olmasından anlaşılacağı üzere, belli bir yerleşim yeri olmadığından ve mallarını kaçırma ihtimali olduğundan (...)", www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 3.03.2021.

⁴⁵ **ÜSTÜNDAĞ**, Esaslar, s. 484; **UYAR**, Talih, "İhtiyati Haciz İsteminin Koşulları", Bursa Barosu Dergisi, S. 36- 37, 1989, s. 24, ("**UYAR**, İhtiyati Haciz Koşulları"); **ŞİMŞEK**, s. 219; **AYYILDIZ**, s. 377.

safhasında öğrenmesi ve bu yüzden kabul-icra safhalarına dek itirazda bulunamayıp savunma yapamaması yarar dengesinde alacaklı lehine ortaya çıkarılan durumlardır⁴⁶.

İhtiyati haczin nedenlerinin yasada sayılanlar olması, alacaklının bu nedenlerle sınırlandırılması, nispeten borçluyu himaye etmektedir. Yasaca gerekli ve yeterli görülen yaklaşık ispat açısından ise hâkim, titiz bir şekilde incelemede bulunacak; ihtiyati haciz nedenlerini inceleyecek, gerekirse borçluyu dinleyerek ona söz hakkı tanımış olacaktır.

Bunların yanında, yasa koyucu, ihtiyati haczin haksız çıkma olasılığına binaen alacaklıya teminat yatırma zorunluluğu getirmiştir⁴⁷. Çünkü yaklaşık ispatla ve borçluyu dinlemeden verilen kararın, haksız çıkma olasılığı daima vardır. Bu olasılık 3 şekilde karşımıza çıkabilir. İlki maddi koşullarda hata olup gerçekte herhangi bir alacağın olmamasıdır, diğeri şekli koşullarda hata olup ihtiyati haciz şartlarında noksanlık olmasıdır, sonuncusu ise yargılamada hata olup muhteva itibariyle yanlış karar verilmesidir⁴⁸. Diğer yandan alınan ihtiyati haciz kararının kısa zamanda tatbik edilmesi için alacaklı zorlanarak keyfilik önlenmeye çalışılmıştır.

⁴⁶ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 20; **YILDIRIM/DEREN YILDIRIM**, s. 311; Y. 11. HD. 21.01.2014, 2013/18058 E., 2014/1230 K., “(...) *İİK*’nın 257. maddesine göre ihtiyati haciz istenebilmesi için alacağın vadesinin gelmesi ve rehinle temin edilmemiş olması yeterli olup, alacağın varlığının tam ispatı gerekmeyip yaklaşık ispat yeterlidir.”, www.hukukmedeniyeti.org, Erişim Tarihi: 3.03.2021; **BAŞSÖZEN**, Ahmet, "Güncel Yargıtay Kararları Işığında İhtiyati Tedbirlerde “Yaklaşık İspat” ve “İhtimal” Kavramı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, s. 653.

⁴⁷ **YILMAZ**, s. 1110; “*İİK*’nın 259. maddesinde belirtildiği üzere, ihtiyati haciz isteyen alacaklı hacizde haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yönden uğrayacakları bütün zararlardan mesul olduğundan *HUMK*’un 96. maddesinde yazılı teminatı vermeye mecburdur.” 12. HD. 17.09.1963, 8678 E., 9606 K.; Güncel olarak yüksek mahkemenin aynı yönde kararı için Y. 4. HD. 24.10.2018, 2016/9599 E., 2018/6494 K., “(...) 2004 sayılı *İİK*’nin 259/1. maddesinde, ihtiyati haczin haksız çıkması halinde, borçlunun ve üçüncü kişilerin bu yüzden uğradıkları bütün zararlardan alacaklının sorumlu olduğu düzenlenmiştir. İhtiyati haciz haksız ve bundan maddi zarar doğmuşsa, alacaklı kusurlu olmasa dahi, zarar görene maddi tazminat ödemekle yükümlüdür. Buna karşılık, haksız ihtiyati haciz koydurana alacaklının kusursuz sorumluluğu sadece maddi tazminat bakımından olup, manevi tazminat yönünden 818 sayılı *BK*’nın 49. maddesindeki (6098 sayılı *TBK*’nin 58.maddesi) koşulların oluşması gerekir. Bu maddeye dayalı sorumluluk ise, kusura dayalıdır. Bu itibarla, alacaklının kötüniyetli veya iyiniyetli olup olmadığı da sonuca etkili olup, ağır olmasa da kusurlu olması da gerekmektedir.”, www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 04.03.2021; **KURU**, İcra İflas C. III, s. 2583.

⁴⁸ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 22; **KURU**, İcra İflas C. III, s. 2585; **OLGAÇ**, s. 311.

Başta alacaklı lehine olan durum, karar verildikten ve bilhassa tatbik aşamasını müteakip, borçlu lehine değişmektedir. Zira, ihtiyati hacze dair karar ve icrasıyla maksat hasıl olmuş, alacaklının karşısındaki riziko ortadan kaldırılmış, var olan ya da ilerde yapılacak takibin neticesi teminat altına alınmış; borçlunun hukuksal sahasına müdahale edilerek malvarlığı üstündeki yetkileri sınırlandırılmış, alacaklı yararına alacağı⁴⁹ erişmek için lehe durum oluşturulmuştur. Bu aşamadan sonra artık, borçlunun zarara uğramaması ya da minimum uğraması gayesiyle geçici ve tereddütlü halin en hızlı şekilde giderilmesi gerekecek; borçlu lehine yarar dengesi oluşturulacaktır. Bu yarar dengesi adına yapılabilecek şey haksız ihtiyati hacze karşı koyulması ya da haklı olsa da gereğinden çok ve amacını aşacak tarzda icra edilmesine mani olunmasıdır⁵⁰.

Alacaklıya getirilen, kısa zamanda esas dava ya da takibi başlatma mecburiyetinin; sınırlı nedenlerle olsa da borçluya verilen itiraz hakkının, teminat karşılığı ihtiyati haczi kaldırabilme imkânının ve haksız ihtiyati haciz halinde tanınan tazminat davası olanağının nedeni borçluya yönelen yarar dengesidir⁵¹. Yaklaşık ispatın aranıyor olması, alacaklıya yüklenen teminat yükümlülüğü ile kısa zamanda dava ya da takip mecburiyeti, üçüncü kişilerin tazminat açabilme hakları ve İİK 265.maddede 2003 yılında yapılan değişiklikle menfaati ihlale uğrayan 3.şahıslara tanınmış olan itiraz hakkı, ihtiyati hacizden zarar görebilecek 3.şahısların da yararlarını koruyan hükümlerdir.

Hızlı karara varmak ile doğru karar vermek arasında her iki tarafın yararı bakımından denge oluşturulmalıdır. Hızlı karara varılması alacaklının yararına iken doğru karar verilmesi de borçlu bakımından elzemedir. Bu yüzden iki menfaatin de mümkün mertebe korunmasına çalışılmalı; eşit ve adaletli tarzda denkleştirilmesi yapılmalı; bir yandan alacağın gecikmeden tahsil edilmesine çalışılırken diğer yandan borçlunun da bu durum nedeniyle zarara uğramamasına gayret edilmelidir⁵².

⁴⁹ ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 487; GÖRGÜN/TORAMAN/ KODAKOĞLU, s. 412.

⁵⁰ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 23; UYAR, İhtiyati Haciz Koşulları, s. 21.

⁵¹ ÖNEN, Ergün, "İhtiyati Haczin Kaldırılması Davası", AÜHFD, 1980/1-4, s. 260-261.

⁵² BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 10-13; GÜNAY, s. 117.

Geçici nitelikte ve mecburi bir hukuksal himaye olan, olağan takip ve yargılama kaideleri haricinde spesifik bir kurum mahiyetindeki ihtiyati hacizde, tarafların yararlarını korumak adına normale göre daha titiz davranılmalıdır⁵³.

1.B.3. Hukuki Niteliği ve Yasal Düzenleme

Devletin, insanlık tarihinde farklı aşamalar atlatarak sosyal hayatı düzenlemesinin ve hukuksal gelişimin neticesinde hukuk devleti prensibi ortaya çıkmış; var olan hukuk kurallarıyla bireylerin bunlar doğrultusunda hak talep etmesi, düzenli ve sistemli sosyal hayata geçilmesi ile devletin ilerlemesine doğru orantılı şekilde devamlı gelişme kaydetmiştir⁵⁴.

Sosyal hayatı düzenleyen kurallar getirme kapsamında, sosyal barış ve hukuk barışını himaye etmek de devletin görevlerindedir. Bu bağlamda umumi ve soyut kurallar koymanın yanında, bunların tatbik edilmesi, sağlanan dengenin korunması, hukuki düzen ve barışın idame ettirilmesi de devletin yükümlülüklerindedir. Günümüzde şahısların devlet karşısında yargı hakkının varlığı kabul edilmektedir⁵⁵. Anayasa tarafından güvencesi sağlanan bu hak, farklı milletlerarası sözleşme ve belgelerde de benimsenmiştir.

Yasanın çizdiği sınırlar ve tanıdığı olanak ölçüsünde başvurulabilen zorunluluk hali ve meşru savunma gibi hukuka uygunluk sebebi kabul edilen sınırlı haller haricinde şahısların kendiliklerinden birbirleri arasındaki hukuki uyuşmazlıkları çözme ve hak

⁵³ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 26; **KURU**, İcra İflas C. III, s. 2621; Y. 21. HD. 2016/84 E., 2016/1220 K., "(...) İhtiyati haciz isteminin hangi alacaklara ve taşınmaz veya taşınmazlara ilişkin olduğu somut olarak açıklatıldıktan sonra, davacının tazminat talebi ile orantılı ve borçlunun ekonomik ve ticari hayatını etkilemeyecek biçimde "tedbirde ölçülülük" ilkesine uygun bir ihtiyati hacize karar verilmesi gerekirken, bu ilkelere uygun düşmeyecek şekilde, talep edilen tazminat miktarı ile sınırlı bile olsa, borçluların tüm menkul ve gayrimenkul malları ile üçüncü şahıslardaki hak ve alacaklarını kapsayacak veya etkileyecek şekilde ihtiyaten hacze karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir." www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 4.03.2021.

⁵⁴ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 27; **GÖZÜBÜYÜK**, Şeref, Anayasa Hukuku, 19. Baskı, Turhan Yayınevi, Ankara 2013, s. 68.

⁵⁵ **ATALAY**, Esra, "Yargısal Temel Haklar", Şükrü Postacıoğlu'na Armağan, DEÜHF Yayınları, İzmir 1997, s. 437.

arama amacıyla güç kullanmaları men edilmiş, bunu ihlal eden hareketlerin cezalandırılması kabul edilmiştir⁵⁶.

Kendiliğinden hak alma olanağı tanınması, ekseriyetle hakka erişilmesinden ziyade, güçlü olanların baskısına, hakkın kötüye kullanımına hizmet edecektir. Halbuki hukuk devleti prensibi gereğince hukuk hâkim olmalıdır. Bu yüzden hakları dağıtma vazifesi devlete ait olup devlet bunu yetkilendirdiği ilgili mercileri eliyle kullanır. Devlet; dava, takip ya da sair yolla yapılan taleplere karşılık vermeli; bağımsız ve tarafsız mahkemelerde yargılama yapılması, karar verilmesi ve hukuk devleti prensibi kapsamında bu kararların tatbik edilmesini sağlamalıdır⁵⁷. Bunun karşılığı olarak da modern devlet olarak demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne dayanan ileri medeniyet seviyesinde ve bu seviye devletlerarasında yer almalıdır. Bireylerin ortak tarih ve amaç birliği ile devlete inancı ile onun vasıtalarına olan güvenle kamu gücünün tatbikine olan rızaları ve bu rızanın yürürlükteki hukuk düzeninin teşkili de bu nedenledir. Diğer bir anlatımla modern devlet hukuk düzenine ve onun uygulanabilirliği ile de tanımlanır⁵⁸.

Hukuk devleti prensibi ile gerektiğinde hakkın güç kullanarak ikame edilmesi vazife ve tekelinin devlete ait olması karşısında devlet tarafsız olmalı, orantısız ve gereksiz güç kullanmamalıdır⁵⁹.

Hukuk devleti ile re'sen hak alamama ilkeleri, bireylere devletten hak dağıtımını isteme ve yargı hakkı vermektedir. Devlet, bu talep ve hakların yerine getirilmesinden kaçınmaz. Yargı hakkı, hakkın dağıtımını isteme hakkı ve devletin bunları sağlamaktan geri duramaması, icra-iflas ve medeni usul hukuklarındaki hukuksal himaye istemlerinden daha kapsamlıdır⁶⁰.

⁵⁶ **BERKİN**, Necmeddin M., Notlu İcra İflas Kanunu ve Tatbikatı, Üniversite Kitapevi, İstanbul 1980, s. 9, ("**BERKİN**, *İcra*").

⁵⁷ **PEKCANITEZ**, Hakan, "Medeni Yargıda Adil Yargılama", İZBD, S. 2, İzmir 1997, s. 35, ("**PEKCANITEZ**, *Adil Yargılama*").

⁵⁸ **UYGUN**, Oktay, Devlet Teorisi, 7. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020, s. 307.

⁵⁹ **POSTACIOĞLU/ALTAY**, s. 4; **ÜNVER**, Yener/**ÖZ**, Kerem, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 21.

⁶⁰ **GÖZÜBÜYÜK**, s. 79; **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 28; **ATALL**, Murat/**ERMENEK**, İbrahim/**ERDOĞAN**, Ersin, Medeni Usul Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 104, ("**ATALL/ERMENEK/ERDOĞAN**, *Medeni Usul*").

Hukuksal koruma ve korunma talebi, Anayasa (AY)'nın 2. maddesinde belirtilen devletin esas özelliklerinden bir tanesi olan hukuk devleti ilkesiyle beraber 5. maddesinde belirtilen devletin temel maksat ve vazifeleri arasında düşünölmelidir. AY'nın 36. maddesinde sarih bir biçimde temel haklardan hak arama özgürlüğü başlığı kapsamında, herkesin kanuni vasıtalar ve yöntemlerden yararlanarak yargı önünde davalı ya da davacı olarak savunma ve iddia hakkının bulunduğu, mahkemelerin yetki ve görevleri dâhilindeki davaya bakmak zorunda oldukları belirtilmiştir⁶¹. Bu şekilde bireylerin hak arama özgürlükleri teminat altına alınarak devletin hak dağıtma zorunluluğu vurgulanmıştır. Hukuk devletinde herkesin mahkemede iddiada bulunma ve savunma yapma hakkı bulunmakta olup mahkemelerin yapılan başvuruları ele alma mecburiyeti bulunmaktadır⁶².

Hukuk devleti prensibi, yargı mercileri nezdinde hak arama özgürlüğü ve hakkın devletçe yerine getirilmesi, hukuksal himayeyi kapsamlı ve esaslı olarak temin etmektedir. Hak arama özgürlüğü, devlete etkin şekilde himaye sistemi meydana getirme yönünde pozitif edim yüklemektedir. Etkin ve gerçek bir hukuksal himaye ile hak arama özgürlüğü, bireylerin hak aramasını güçleştiren fiili ve hukuki manilerin kaldırılmasını gerektirir⁶³.

Hak arama hürriyeti milletlerarası sözleşmelerde kabul edilip teminat altına alınmıştır. Herkesin adil yargılanma hakkının olduğu Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi 10. maddede belirtilmiş, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nde ise bu hak teminat altına alınmıştır. AİHS 6. maddede herkesin medeni hak ve ödevleriyle alakalı çekişmeler ve cezai yönden hakkında ortaya atılan iddialarla ilgili yargılamanın yasal, tarafsız ve bağımsız bir mahkemece hakkaniyetli bir biçimde ve aleni olarak, makul bir sürede yapılmasını talep etme hakkı olduğu ifade edilmiştir⁶⁴.

⁶¹ ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenme Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara 2003, s. 52.

⁶² ALANGOYA, Yavuz, "Anayasanın Medeni Usul Hukukuna Etkisi", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, S. 2, 1981, s. 3.

⁶³ PEKCANITEZ, Adil Yargılama, s. 36; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, Medeni Usul, s. 111.

⁶⁴ PEKCANITEZ, Adil Yargılama, s. 35.

Bu metinlerde yer alan adil yargılanma hakkıyla hukuksal himaye aynı kavramlar olmasa da ayrı da düşünülemez. Adil yargılama, gerçek ve eksiksiz manada sağlanan hukuksal himayeyi de ihtiva etmekte olup bu himaye ile gerçekleştirilebilir. Adil yargılama, bütün tarafları ve yargı mercilerinin eylemlerini kapsayarak yargılamayla ilgili bütün işlemlerde dikkate alınırken, hukuksal himaye çoğunlukla ayrı ayrı tarafların istemlerine dairdir⁶⁵.

Hak arama özgürlüğü, adil yargılanma hakkı ve hukuksal himaye istemleri bakımından AİHS’de medeni hak ve ödevlerle alakalı uyumsuzluklar da belirtilmiştir. Yani adil yargılanma hakkı, davalarda davalı ve davacıya, takiplerde borçlu ve alacaklıya tanınan bir haktır⁶⁶.

Milletlerarası akitlerde ve Anayasalarda düzenlenen biçimiyle bir hukuk devletinden söz edebilmek, sade bir hukuksal himaye ile değil, her açıdan etkin ve kapsamlı bir hukuksal himayenin varlığı ile mümkündür⁶⁷.

Hakkın temin edilmesi ve hukuksal himaye istemi, hiyerarşik anlamda milletlerarası metinlerle anayasa hukuku kaidelerinden sonra gelse de, yargılama hukuku alanında daha evvel ortaya çıkan kavramlardır. Hukuksal himaye, devlet karşısında sahip olunan subjektif mahiyette kamusal bir istem olup, bu istemin ilk olarak mahkemeler vasıtasıyla, icabında idari makamlar ya da tahkim aracılığıyla yerine getirilmesi mümkündür. Bir hakkın ihlal ya da inkâr edilmesi durumunda, hakkın himayesi ve ihlalin ortadan kaldırılması için yargı mercilerine başvurulacak, kabul doğrultusunda verilen kararın (tespiti yapılan hakkın) ifa edilmesi emredilecek ve ifa edilmezse icrası

⁶⁵ ATALAY, s. 453; PEKCANITEZ, Adil Yargılama, s. 37.

⁶⁶ PEKCANITEZ, Adil Yargılama, s. 38.

⁶⁷ Anayasa Mahkemesi, 07.01.2016, 2013/9748, Anayasa Mahkemesi bu kararında duruşma açılmaksızın verilen ihtiyati haciz kararının hak ihlali oluşturduğu yönündeki başvurusu reddetmiştir. “(...) Mahkemenin yazılı belge ve beyanlara istinaden uyumsuzluğu hakkaniyete uygun bir şekilde sonlandırma imkânına sahip olduğu, başka bir ifadeyle davanın yazılı sunumlar temelinde hüküm vermeye elverişli bir yapıda olduğu, nitekim Kanunda da bu elverişliliği sağlama adına, itiraz edene, dilekçesine tüm delil, bilgi ve belgeleri ekleme zorunluluğu getirdiği anlaşılmıştır. Bunların yanında, tarafların dinlenmemesinin yargılamayı her durumda adil olmaktan uzaklaştırmayacağı(...)”, www.anayasa.gov.tr, Erişim Tarihi: 3.03.2021

devlet yardımıyla yapılacaktır. Bu bakımdan yargı mercileri kavramına icra-iflas organlarının da dâhil edilmesi gerekecektir⁶⁸.

Medeni yargılamada maksat, maddi hukuk kaynaklı subjektif hakları tanımak ve himaye etmektir. Hukuk sisteminde maddi hukukta tanınan hakların mevcudiyeti ve re'sen hak almanın men edilmiş olması, devlete hakları korumak amacıyla gereken önlemleri alma vazifesi yüklemiş, bu da yargılama hukukuyla sağlanmıştır⁶⁹.

Subjektif hakkı korumak, objektif hakların kullanımını ve teminini sağlayacak; hakta ortaya çıkan çekişme sonucu bozulan denge nedeniyle ortaya çıkan hukuki uyuşmazlık, yargılama hukuku ile giderilerek denge yeniden sağlanacak ve hukuk barışının himayesine hizmet edilecektir.

Yargılama ile hakka dair bir belirleme yapılacak, hakkın yerine getirilmesine dönük bir emir elde edilecek, bu emir rızayla ifa edilirse problem olmayacak, aksi halde takip hukuku yoluyla hakkın yerine getirilmesi sağlanacak; cebri icrayla maddi hukuka dayanan istemler devlet gücü desteğiyle fiili olarak karşılanacaktır⁷⁰.

Zorla icra, hukuksal himaye isteminin doğal ve kaçınılmaz neticesidir⁷¹. Çünkü hakkın yalnızca yargı mercilerince belirlenip yerine getirilmesinin talep edilmesi hukuksal himaye açısından yeterli olmayıp, rızasıyla yargı kararına uymayan muhatap karşısında hukuksal himayenin etkili ve gerçek olması bakımından yargı kararının devletçe cebren icrası gereklidir. Zorla icra vazifesini devlet, hukuksal ve sosyal barışa zarar vermeden ifa etmelidir. Bu bakımdan devlet, icrayla ilgili ihtimal dâhilindeki riskleri en aza indirmeli ve taraflar arası dengeyi kurmalıdır⁷².

⁶⁸ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 476; İNCEOĞLU, Sibel, Adil Yargılanma Hakkı Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi - 4, 2. Baskı, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi, Ankara 2019, s. 50-51.

⁶⁹ PEKCANITEZ, Hakan, "Mukayeseli Hukukta Medeni Yargıda Verilen Kararlara Karşı Anayasa Şikâyeti", Anayasa Yargısı-12, Ankara 1995, s. 285-286.

⁷⁰ KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. I, 3. Baskı, Ajans Türk Matbaası, İstanbul 1988, s. 25-27, ("KURU, İcra İflas C. I).

⁷¹ BERKİN, İcra, s. 24; UYAR, Haciz, s. 75.

⁷² ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 32; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 421.

Yargılama ve takip hukukları, hukuksal himayeyi somut ve gerçek manada sağlamaya çalışırken, maddi hukukça verilen haklara aykırı hareket edilmesi durumunda gereken önlemleri alıp tatbik ederken hukuk devleti prensibine uygun davranmalıdır⁷³.

Olağan yargılama ve icra metodunda maddi ilişkinin tespit ve icra edilmesi zaman almaktadır. Yargılama devam ederken ya da öncesinde gelişen farklı nedenlerden ötürü varılmak istenen neticeye ulaşılabilmesi zorlaşabilir ya da bu neticeden uzaklaşılabilir. Hakların himayesi açısından güvence olması ve gerçeği elde etmek için yapılması gereken kapsamlı araştırma bakımından zamana gereksinim olması, şekli hukuk dallarından olan usul ve takip hukuklarında belirlenen süre ve prosedürlere uyulmasını gerekli kılar. Fakat kimi zaman bu durum telafi edilmesi zor olan ya da mümkün olmayan zararlara yol açabilir. Bilhassa, davalının/borçlunun dava/takip neticesini akim bırakmak için yapacağı hareketler dava ya da takibin akim kalmasına ya da olumlu sonuç alınsa da dava konusuna ulaşılmasına sebep olabilecektir⁷⁴.

Yargılama başladığında ya da öncesinde yargılamanın neticesinin garanti altına alınması gerekebilir. Bu, ancak medeni yargılamanın gayesiyle aynı doğrultuda olan, bütünüyle korumasız olan hakla esas yargılama arası sürede geçit vazifesi gören geçici hukuksal himaye ile sağlanabilir⁷⁵.

Kötü niyetli hareketlere mani olmak ve yargılama neticesini riskten korumak açısından fiili olarak zorunluluk arzeden geçici hukuksal himaye; hukuk devleti ilkesinin gereği olan hak arama hürriyeti ve hukuksal himaye isteminin güvenceye alınması ile devletin hukuk barışı ve hakların teminini sağlama vazifesine dayanan kendiliğinden hak alma yasağı karşısında hukuki açıdan da bir zorunluluktur⁷⁶.

⁷³ YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 327; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 33.

⁷⁴ ÖNDER, İhtiyati Haciz, s. 1252.

⁷⁵ KONURALP, Cengiz Serhat, "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İhtiyati Tedbirler", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXI, S. 2, İstanbul 2013, s. 225-226; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 34.

⁷⁶ ÜSTÜNDAĞ, Saim: İhtiyati Tedbirler, İstanbul, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1981, s. 1, ("ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler"); ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 35; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, Medeni Usul, s. 690.

Geçici hukuksal himaye, bir taraftan hak iddiasında bulunana hukuk sisteminin hakkını himaye edeceğine dair güven vererek hukuka aykırı hareketlerde bulunmasına mani olurken, diğer taraftan çekişmeli hakkı riske atan karşı tarafın hareketlerine engel olarak denge sağlamaktadır⁷⁷. Bu sayede ihkak-ı hak tatbik sahası kısıtlanarak, ortaya çıkabilecek zararlı neticeler önlenmektedir. Sonuç olarak kendiliğinden hak almanın hukuka uygun sayılabilmesi, kesin ya da geçici hukuksal himayenin sağlanamadığı hallere özgü hale gelmektedir.

Hukuk devleti ilkesinin gereği olarak, yalnızca hakkın teminine dönük yargılama olanağının sunulması yeterli olmayıp neticenin garanti edilmesi gereklidir. Hukuksal himaye etkili, gerçek ve kapsamlı nitelikte değil sade ve biçimsel olursa, kararlar şekli kalacak ve uygulama imkânı olmayacaktır. Bu bağlamda devletten özellikli bir koruma talebi mahiyetindeki geçici hukuksal himaye, etkin ve gerçek bir himaye açısından garanti ve sonuçtur⁷⁸.

Geçici tedbirler, esas yargılamayı tamamlama özelliği ile yargılama hukukunun bir kısmı olarak esasında aynı amaca hizmet eder. Geçici hukuksal himaye tarafların arasındaki uyuşmazlığı kesin olarak çözmeyip hakkın teminine yardım ederek yargılamada varılan hükmün yerine getirilmesi için yolu açarak etkin hukuksal himayeyi garanti eder.

Geçici hukuksal himaye tedbirleri gerçeğe ulaşmanın ve yargılamanın dana sağlıklı yürütülmesinin de teminatıdır. Bunun için koşullar iyi tespit edilerek, maksadıyla uyumlu inceleme yapılmalıdır⁷⁹.

İhtiyati haciz kurumu, para alacaklarıyla ilgili takibi himaye etmek için kabul edilen geçici hukuksal himaye mahiyetindedir⁸⁰.

⁷⁷ YILMAZ, s. 1110.

⁷⁸ PEKCANITEZ, Adil Yargılama, s. 36; CENTEL, Nur, “Adil Yargılama İlkesi ve Türk Hukukunda Bazı Sorunlar”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 16, S. 1-2, İstanbul 2010, s. 3-14.

⁷⁹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 37; ÖZKAN, s. 310; ÖZGÜROL, s. 42.

⁸⁰ AKDENİZ, s. 226.

İhtiyati haczin icra takip işlemi mahiyetinde olup olmadığı tartışmalıdır. Bu işlemler icra organlarınca yerine getirilen, alacaklıya hakkını verme maksadı taşıyan, borçlu tarafından şikâyet hakkının kullanılmaması durumunda aleyhinde kesin sonuçlar doğuran ve cebri icrayı alacaklı menfaatine ilerleten işlemlerdir⁸¹.

Doktrinde ihtiyati haczin icra takip işlemi olduğuna dair görüş hâkimdir⁸². Aksi görüşte olanlar teknik ve dar manada icra takip işlemi sayılmadığını, cebri icraya yardımcı nitelikte teminat sağlayan bir kurum olduğunu ve icra takip işlemine dönüşme imkânı olan bir icra türü olduğunu ifade etmiştir⁸³. Yine doktrine göre ihtiyati tedbir çeşidi olduğu düşünülse de ihtiyati tedbir niteliği bulunmakla birlikte ihtiyati haciz ihtiyati tedbirden farklı değerlendirilmeli, üst kuram şeklinde ihtiyati tedbir gibi ihtiyati haczin de geçici mahiyette bir hukuki himaye olduğu kabul edilmelidir⁸⁴.

Geçici hukuksal himayeye ihtiyaç duyulduğu ve zorunlu bir kurum olarak ortaya çıktığı bir gerçektir. Fakat ihtiyati hacze ayrıca ihtiyaç duyulması, genel manada geçici hukuksal himayeye duyulan seviyede değildir. İhtiyati haciz kurumu getirilmese de ihtiyati tedbir müessesesi kapsamında tatbik edilebilirdi. Nitekim kimi ülkelerde ihtiyati tedbir kapsamında ya da ihtiyati tedbire dair düzenlemelerin içinde yer alan hususi bir himaye şeklinde değerlendirilmiş ya da art arda düzenlenmiştir. Hukukumuzda ise iki kurum ayrı iki yasada düzenlenmiştir⁸⁵.

Paranın ekonomik açıdan anlamı ve ana tedavül vasıtası olması, ifa vasıtası olarak çekişmeye konu olduğunda ortaya çıkan faiz ya da paranın kıymetinden kaynaklı meseleler gibi paraya münhasır sorunlar, takip hukukunda para alacaklarının daima özel ve ayrı bir yer edinmesini sağlamıştır. Bu niteliklerinden ötürü, başkaca uyumsuzluklarla

⁸¹ **KURU**, İcra İflas C. I, s. 137; **UYAR**, Haciz, s. 10-11.

⁸² **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz s. 43, **POSTACIOĞLU/ALTAY**, s. 709; **KURU**, İcra İflas C. III, s. 2510-2511; **BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 15; **UYAR**, Haciz, s. 11; **BACANAK**, Kadir, "İhtiyati Haciz ve Hacze İştirak Derecesi", ABD, S. 4, Ankara 1971, s. 522; **YILMAZ**, s. 1114.

⁸³ **ANSAY**, s. 312; **AKYAZAN**, s. 10; **MUŞUL**, İcra Hukuku, s. 1077; **BELGESAY**, Mustafa Reşit, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, M. Sıralar Matbaası, İstanbul 1954, s. 30, ("**BELGESAY**, İcra İflas"); **ÖNEN**, s. 251., **UMAR** s.171

⁸⁴ **KARSLI**, Abdurrahim, İcra Hukuku Ders Kitabı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 663

⁸⁵ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 40; **RUHİ**, Ahmet Cemal/**RUHİ**, Canan, Uygulamada İhtiyati Haciz, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 127; **POSTACIOĞLU/ALTAY**, s. 365.

alakalı takip hukukunda ilamlı takipte bulunulabilirken, teminat ve para alacaklarına dair farklı bir ilamsız takip usulü ve özel kurallar öngörülmüştür⁸⁶.

Para alacakları, hususi takip yolu getirirken, özel geçici tedbir gereksinimi de doğmuştur. Sair uyuşmazlıklarda tedbir, bizzat çekişme konusu şeyle ilgiliyken, ihtiyati hacizde çekişme konusu para alacağının güvence altına alınması amacıyla borçlunun sair malları hacze konu edilir. Bu yüzden ihtiyati haciz ayrıca düzenlenmiştir. Diğer yandan her takip ve yargılamanın uygun bir geçici tedbirle devamı gereğince, ihtiyati haciz de adi takip yolunu tamamlamaktadır⁸⁷.

İhtiyati haciz, gerçek icrai neticeler meydana getiren bir haciz değil, koruyucu mahiyette geçici bir hukuksal himayedir. Maksat, borçlunun malvarlığı ile alacaklıyı tatmin etmek değil, risk altında olan alacağa güvence sağlamaktır⁸⁸.

Hukumumuzda ihtiyati haciz İİK’da düzenlenmiş olup bu bakımdan bir takip hukuku kurumudur. Takip hukuku kurumu olması sadece İİK’da düzenlenmesiyle alakalı değildir. Para alacakları açısından ayrı bir düzenleme olarak öngörülmesi, geçici hukuksal himaye şeklinde takibi tamamlama rolü üstlenmesi ve geçici tedbir şeklinde düzenlenmesi bu neticeyi vermektedir.

Öğretilerde, ihtiyati haciz takip hukuku kurumu olarak kabul görmektedir. Berkin, var olan ya da yapılması muhtemel olan bir takibe bağlı olduğundan dolayı ihtiyati haczin takip hukuku kurumu olduğunu⁸⁹; Pekcanıtez, ihtiyati haczin takip hukukuna bağlı ve ona yardımcı olduğunu belirtir. Semiz, Olgaç ve Özkan da aynı görüşe sahiptir⁹⁰. Yargıtay kararlarına göre yüksek mahkemenin görüşü de bu yöndedir⁹¹. İhtiyati haciz çoğunlukla

⁸⁶**BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 11; **YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s. 411; **GÜNEYSU BORAN**, Nilüfer. “İcra Takip İşlemleri”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, S. 101, s. 35.

⁸⁷ **DEYNEKLİ/SALDIRIM**, s. 164.

⁸⁸ **ÖZKAN**, s. 311; **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 42; **UYAR**, Haciz, s. 254.

⁸⁹ **BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 9.

⁹⁰ **SEMİZ**, Ahmet, “Çeke Dayanan İhtiyati Haciz İsteme Hakkı”, İBD, C. 44, 1970/11-12, s. 845; **OLGAÇ**, s. 1717; **ÖZKAN**, s. 311.

⁹¹ İcra ve İflas Dairesi’nin 26.10.1953 tarihli, 5002/5160 sayılı kararı, naklen **AKYAZAN**, s. 90; **AYTEMİZ**, Abdullah, Takip Hukuku ile Alakalı Temyiz Karar ve İçtihatları, Yeni Cezaevi Matbaası, Ankara 1944, s. 34; **GÜNEYSU BORAN**, s. 37; YHGK, 08.12.2020, 2017/273 E., 2020/1009 K., “(...)

takip hukukundaki tedbir mahiyetinde var olan ya da ileride yapılacak muhtemel takibi teminat altına almayı amaçlayan bir müessesedir. Fakat müstakil olarak alacağı tahsil etme amacı taşıyan bir icra takibi niteliği yoktur⁹².

Yargıtay, kararlarında; ihtiyati haciz kararının TTK'nın 662. maddesindeki zamanaşımını kesen nedenler arasında sayılmadığını, icra memuru tarafından yerine getirilmesinin tek başına ihtiyati haczi takip işlemi yapmayacağı belirtilmiştir⁹³. Çünkü ihtiyati haczi bir icra takip işlemi görülmemektedir.

İhtiyati haciz yargılama hukukuyla alakalı ögeler de içermektedir. Önder, usul hukukunun hukukumuzda İİK ve HMK şeklinde iki ayrı yasa olarak düzenlenmesi nedeniyle ihtiyati haczin yargılama hukuku kapsamında kaldığını belirtir⁹⁴. Öğretide, ihtiyati haciz kurumunun usul hukuku ve maddi hukukun bazı yönlerini almış olmasından dolayı karma bir hukuksal mahiyete sahip olduğu belirtilmektedir. Bu görüşte olan yazarlardan Semiz, ihtiyati haciz kurumunun usul ve takip hukukları ile maddi hukuk olmak üzere 3 yönü olduğunu savunmaktadır⁹⁵.

İhtiyati haciz yargılama ve takip hukuklarını kesiştirmekte, maksat ve nitelikleri kapsamında ikisine de tatbik sahası olmaktadır. Genel mahkeme kararını müteakip icra edilebildiğinden yalnızca takip hukuku kurumu değildir. Bu bakımdan ihtiyaten hacze doğru şekilde karar verip icra edebilmek, yargılama ve takip hukuklarının iyi kavranıp, kısıtlı zaman içinde doğru tatbikini gerektirir⁹⁶.

ihiyati haciz bir icra takip işlemi olmayıp, asıl icra takip işlemine yardımcı olan, güvence sağlayan, koruyucu nitelikte bir kurum ve bizzat icra takip işlemine dönüşmeye elverişli, yapılacak icra takibinden veya açılacak davadan önce uygulanan bir nevi tedbir işlemidir."

⁹² **MUŞUL**, İcra Hukuku, s. 1077-1078; **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 43-44.

⁹³Y. 12. HD. 31.05.1983, 3032/4347 ve YHGK 22.06.1968, 803/475; **UYAR**, Haciz, s. 16-19; YHGK 22.6.1968, 1967/11-805 E., 1968/475 K. sayılı kararı, naklen **ÖZKAN**, s. 346; Aynı yönde Y. 12. HD. 22.11.2016, 2016/18565 E., 2016/24112 K., "(...) ihtiyati haczin Türk Ticaret Kanunu'nun 662. maddesinde zamanaşımını kesen sebepler arasında sayılan takip talebi niteliğinin bulunmadığına ilişkin (...)", www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 17.02.2021; Aynı yönde Y. 21. HD. 6.06.2013, 2013/8837 E., 2013/12082 K., "(...) takipten önce tapuya ihtiyati haciz şerhi konulması bir icra işlemi değildir. Bu nedenle zamanaşımını kesmez."; **UMAR**, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 1090-1091.

⁹⁴ **ÖNDER**, Âkil, "İhtiyati Tedbirler", Adalet Dergisi, 1943/3, s. 121, ("**ÖNDER**, İhtiyati Tedbir").

⁹⁵ **SEMİZ**, s. 846-847.

⁹⁶ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 44.

Öğretide genellikle ihtiyati haczin hukuksal mahiyetinin himaye önlemi olduğu benimsenmiştir. Bazı yazarlar bir çeşit emniyet önlemi olduğunu belirtmiştir⁹⁷. Belgesay, yalnızca bir koruma (himaye) önlemi olduğunu; Özkan, icrai hacze dönene dek tedbir mahiyetinde olduğunu; Arar, sadece usuli nitelikte bir koruma aracı olarak ortaya çıktığını; Deynekli/Saldırım, teminat ve para alacakları için tatbik edilen bir himaye tedbiri olduğunu; Bacanak ise, güvenlik önlemi karakteri sergilemekle beraber güvenlik önlemi olmadığını ifade etmiştir⁹⁸. Özekes bahsi geçen görüşlerden söz ederek ihtiyati haczin geçici bir hukuksal himaye kurumu olduğunu belirtmiştir⁹⁹.

Yargıtay ihtiyati haczin, malın borçlunun malvarlığında muhafaza edilmesini sağlayan bir önlem olduğunu belirtmiştir¹⁰⁰.

Sonuç olarak ihtiyati haczin geçici hukuki koruma olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır. Ancak icra takip işlemi olup olmadığı hususu tartışmalı olup bu konuda öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. İİK. 264'ün Yargıtay tarafından yapılan yorumuna¹⁰¹ uygun olarak katıldığımız görüşümüz ihtiyati haciz kararının bir icra takip işlemi olmadığı ihtiyati tedbir benzeri bir işlem bir geçici hukuki koruma olduğudur.

⁹⁷ **OLGAÇ**, s. 1716; **AYYILDIZ**, s. 375; **BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 140.

⁹⁸ **BELGESAY**, Adliye Hukuku, s. 30; **ÖZKAN**, s. 349; **ARAR**, s. 367; **DEYNEKLİ/SALDIRIM**, s. 13; **BACANAK**, s. 523.

⁹⁹ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 265.

¹⁰⁰ Yargıtay 21. HD. 04.02.2015, 2015/5842 E., 2015/8588 K., “(...) ihtiyati haciz hukukumuzda geçici hukuki korumalar olarak düzenlenmiştir..ihtiyati haciz borçlunun alacaklısından mal kaçırması ihtimaline karşı en etkili tedbirdir.”, www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 18.02.2021; İzmir Bölge Adliye Mahkemesi, 4. HD., 17.3.2021, 2021/647 E., 2021/618 K., “(...) Bilindiği üzere, uyuşmazlık bir miktar para alacağına ilişkin ise 2004 Sayılı İİK 257. vd. maddeleri gereğince ihtiyati haciz; uyuşmazlığın dava konusu hakkında olması halinde 6100 Sayılı HMK'nun 389. vd maddeleri gereğince ihtiyati tedbire ilişkin geçici hukuki koruma kararı verilmesi (...)”, www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 18.02.2021; **UYAR**, Haciz, s. 15.

¹⁰¹ Yargıtay 12. HD. 16.01.2018, 2016/26396 E., 2018/183 K., “..ihtiyati haciz kararı icra takip işlemi olmayıp, yapılacak icra takibinden yada açılacak davadan önce yada sonra uygulanan ve HMK. 'nun 389. ve izleyen maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbir benzeri işlemdir..” www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 18.09.2021

C. İHTİYATİ HACZE BENZER HUKUKİ KURUMLAR

Yasa koyucu, yargılama hukukundaki bir takım rizikolara karşı bazı koruma usulleri belirlemiştir. Bu himayelerle, bahis mevzu rizikolar arasında orantı olup hukuksal himayenin kapsamını, var olan riziko tayin etmektedir.

Bu bağlamda, davalarda, devamlı ve esas hakka dönük bir risk olduğundan, bu riskin kesin olarak hukuksal himaye ile ortadan kaldırılması için yasa koyucu tarafından yargılama kurumları ve kuralları belirlenmiştir.

Bununla birlikte, dolaylı şekilde hukuksal durum ya da hakkın belirlenmesini zorlaştırıp, olanaksız duruma getirmeye ya da neticesini akim bırakmaya dönük hareketler de olabilir. Bunlara ve neden oldukları risklere mani olunmazsa esas hakkın olumsuz etkilenmesi ihtimal dâhilindedir. Yasa koyucu tarafından, bu yüzden, esas uyuşmazlık mevzuunun ispatı ya da icra edilmesine dönük riskleri ortadan kaldırmaya dönük bazı koruma önlemleri kabul edilmiştir¹⁰².

Aşağıda ihtiyati haciz, sair benzer kurumlarla karşılaştırılacaktır.

1.C.1. Delil Tespiti

Delil tespiti, açılmış ya da açılacak olan bir davayla alakalı kanıtların kimi koşulların varlığı halinde vaktinden evvel toplanarak teminat altına alınmasını sağlamayı amaçlayan bir müessesedir¹⁰³. İhtiyati tedbir ile davaya konu mal ya da hakkı teminat

¹⁰² GÜRDOĞAN, İcra Hukuku, s. 136; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 475; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 45.

¹⁰³ KURU Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, Demir-Demir Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 3140, ("*KURU, Usul C. III*"); ÖZKAN, s: 310; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, Medeni Usul, s. 719.; ARSLAN, AKYOL Leyla, Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti (Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre), Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, 5. Basım; TURAN, Sinem, Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti Kurumunun Fonksiyonları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s.17; YÜCEL TUNÇ, Müjgan, HMK Uyarınca Tahkimde İhtiyati Tedbir Ve Delil Tespiti, Seçkin Yayınları, 10. Basım, 2013

altına almak amacıyla genelde ilgili mal ya da hakka tedbir konulmakta iken delil tespiti kurumunda davada karara varılması için ispata yarayan kanıtların himayesini sağlamak, kaybolmasına engel olmak amacıyla önlem alınmaktadır. Bu bakımdan ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbirde olduğu gibi delil tespitinde de amaç yargılamaya dair muhtemel tehlikeleri önlemeye yönelik öngörölmüş hukuki korumadır¹⁰⁴.

Genel anlamda ihtiyati haciz ve tedbir gibi delil tespiti de himaye edici bir önlem olsa da, aralarında bilhassa gaye ve tatbik sahalari açısından farklılıklar vardır.

Delil tespiti geçici himaye sayılsa da gerçek manada ihtiyati tedbir mahiyeti olmayıp maksatları farklıdır. Delil tespitinde maksat talebin himayesi, geçici şekilde ilişkiyi düzenlemek ya da edimin ifasını sağlamak olmayıp yargılamada kullanılacak araçları teminat altına almak amaçlanırken ihtiyati hacizde var olan ya da ileride olacağı muhtemel icrayı teminat altına alma ve güvence sağlama maksadı bulunmaktadır¹⁰⁵. İhtiyati hacizde himaye müddeabihin doğrudan kendisine değil icra edilmesine dönük olup; himaye, neticeten esas istemin himayesini de kapsamaktadır. Yani ihtiyati hacizde himayenin konusu söz konusu alacak iken delil tespitinde himaye alacak, çekişme konusu ya da takip neticesi ile alakalı olmayıp kanıtlara dairdir.

Delil tespitinde ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbirdekine benzer bir yargılama yapılmadığından ihtiyati hacizdekine benzer şekilde ispat işlemleri yapılması bahis mevzu değildir¹⁰⁶. Hakka dönük olmayan delil tespitinde, ihtiyati hacizdeki gibi, karşı tarafın hukuksal haline tesir edecek tarzda önemli bir risk de bahis mevzu olmadığından ve yalnızca kanıtlar açısından maddi durumun belirlenmesi ve himayesi söz konusu olduğundan dolayı, ihtiyati hacizdekine benzer hususi bir itiraz ve tamamlama yöntemine ya da teminatla alakalı düzenlemeye gerek görülmemiştir. Delil tespitinin diğer tarafa haber verilmesi ve onun itiraz etmesi mümkün olmakla beraber bu itirazın

¹⁰⁴ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 46.

¹⁰⁵ PEKCANİTEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler, 14. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 311, ("PEKCANİTEZ, Medeni Usul"); İLDAY, Selamet, Hukuk Muhakemesinde İspat ve Deliller, Yetkin Yayınları, Aralık 2020, s. 211.

¹⁰⁶ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 146; ARSLANDOĞAN, Birce, Medeni Yargılama Hukukunda Delil Tespiti, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020, s. 123.

İhtiyati hacizdeki gibi kararı kaldırtabilme niteliği yoktur. İhtiyati haciz kurumunda itirazın yapılabilmesi için bir süre ve usul öngörülmüşken, delil tespitinde itiraz, yargılamanın inceleme safhasında da yapılabilir¹⁰⁷.

İhtiyati haciz kurumunda yargılama safhasını müteakiben kararın yerine getirilmesi aşaması bulunmakta olup delil tespitinde benzer bir yargılama ve icra safhası yoktur¹⁰⁸.

İhtiyati haciz, kalıcı olmayan, gerçek bir hukuksal himaye olduğundan, geçici halin en kısa sürede olağan yargılama ve takip vasıtasıyla netlik kazanması gerekmektedir. Delil tespitinde, ihtiyati hacizde olduğu gibi, diğer tarafı kısıtlayan ya da malvarlığına etki eden bir durum olmadığından esas yargılama ve takip açısından hususi bir tamamlama merasimi düşünülmemiştir. Diğer taraf ve malvarlığına etki eden bir durum olmaması, ihtiyati hacizdeki gibi zarar görme ihtimalinin bulunmaması nedeniyle de hususi bir güvence ve tazmin öngörülmemiştir.

Delil tespitinde iki ana koşul bulunmaktadır. İlki inceleme zamanı gelmeyen kanıtların tespit edilmesinin talep edilmesidir. İkincisi delil tespit talebinde bulunanın talepte bulunma konusunda hukuki menfaatinin olmasıdır¹⁰⁹. Delil tespitinde HMK'nın 316. maddesine göre basit yargılama yöntemi uygulanmaktadır. Delil tespiti zaman aşımını kesmez ya da durdurmaz. Delil tespiti isteminin kabul ya da reddine ilişkin kararlar kesin niteliktedir. Delil tespiti kurumu HMK'nın 400 ila 406. maddelerinde düzenlenmiştir.

1.C.2. Kesin Haciz

Kesinleşen bir icra takibine konu olan belirli bir para alacağının tahsilini sağlamak amacıyla, talepte bulunan alacaklı yararına, borçlunun borcu karşılayan miktar ve kıymetteki hak ve mallarına icra yoluyla hukuki olarak el konulması durumu kesin hacizdir¹¹⁰. Kesin haciz talebinde bulunulabilmesi için ödeme emrinin kesinleşmesi gerekirken ihtiyati haciz için alacağın kesinleşmesi koşulu yoktur. İhtiyati haciz

¹⁰⁷ KURU, Usul C. III, s. 3156; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, Medeni Usul, s. 717.

¹⁰⁸ ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, Medeni Usul, s. 720; KURU, Usul C. III, s. 3153.

¹⁰⁹ PEKCANITEZ, Medeni Usul, s. 2563; ARSLANDOĞAN, s. 127.

¹¹⁰ YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 421.

genellikle dava ya da takipten önce talep edilir. İlerde yapılacak takip ya da açılacak dava neticesinde kesinlik kazanacak olan alacağın teminat altına alınması amaçlanır. Fakat takip ya da davayla birlikte de haciz talep edilmesi mümkündür¹¹¹.

Davadan evvel ihtiyati haciz isteminde bulunulması halinde, ihtiyati hacze dair karardan itibaren 7 günde yetkili mahkeme nezdinde davanın açılması gereklidir. Aksi halde ihtiyati haczin ortadan kalkması söz konusu olacaktır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında, ihtiyati haciz kararının verilmesini müteakip yasal süre içinde davanın açılmaması durumunda ihtiyati haciz kararının yok hükmünde olacağını belirterek bunu vurgulamıştır¹¹².

İhtiyati haczin gayesi bir takım safhaları müteakip kesin haciz niteliği kazanmaktır. Bu gerçekleşene dek, koruma önlemi mahiyetini ve özelliğini sürdürüp; gerçekleştikten sonra ise koruma önlemi mahiyeti ve özelliği ortadan kalkacaktır.

1.C.3. Tamamlama Haciz

Borçluya ait malların satımından temin edilen bedelin alacaklının bütün alacaklarını karşılayamadığı halde, bedelin bölüştürülmesinden evvel, alacaklıların talebine gerek olmadan icra müdürü tarafından yapılan haciz tamamlama haczidir (İİK 139.mad.)¹¹³. Alacaklıların talebi aranmaksızın yapılan tamamlama haczi ile hacedilen mallar aynı şekilde talep aranmaksızın mümkün olan en kısa sürede satılarak paraya çevrilir. Haciz ve hacedilen malların satışı için talep aranmaması tamamlama haczini kesin hacizden ayırır¹¹⁴. İhtiyati haciz ise kesinleşen bir takip olmadan ancak alacaklının istemi üzerine ve mahkeme kararı ile yapılmaktadır¹¹⁵.

1.C.4. Geçici Haciz

İİK'nın 68a/1. maddesinde ilamsız icra takiplerinde borçlu imzayı inkâr ederse alacaklının bu inkârın (itirazın) geçici şekilde kaldırılmasını İcra Mahkemesi'nden

¹¹¹ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 16; MUŞUL, İcra Esaslar, s. 247.

¹¹² YHGK 3.05.1967, 1720/236 sayılı karar, naklen ÖZKAN, s. 345.

¹¹³ UYAR, Haciz, s. 8; ŞENGÜL, Emre, Hacedilen Taşınmazların Paraya Çevrilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, www.acikerisim.baskent.edu.tr, Erişim Tarihi: 7.03.2021

¹¹⁴ KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. II, 3. Baskı, Ajans Türk Matbaası, İstanbul 1990, s. 1524.

¹¹⁵ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 36.

isteyebileceği düzenlenmiştir. Bu şekilde yapılan istem üzerine İcra Mahkemesi itirazı geçici olarak kaldırırse alacaklı geçici haciz talep edebilecektir. Geçici haciz yalnızca itirazı geçici olarak kaldırmaya mahsus olup ihtiyati haciz daha şümulüdür. İİK'nın 268/1. maddesi gereğince ihtiyati olarak haczedilmiş herhangi bir mal sonradan kesin şekilde haczedilirse ihtiyati haciz alacaklısının hacze resen geçici olarak katılma hakkı bulunmakta olup bu katılma geçici haciz mahiyetindedir¹¹⁶.

1.C.5. İlave Haciz

Yapılan hacze diğer alacaklıların iştirak etmeleri sebebiyle önceden haczedilen malların değerinin tüm alacakları karşılayamadığı durumlarda, alacaklıların istemi üzerine icra müdürü tarafından yapılan yeni haciz ilave hacizdir. İhtiyati haciz, alacaklı lehine etkili bir hukuki teminat sağlayan koruma önlemi niteliğindedir ve kesin haciz talep edemediği süreçte alacaklı yararına borçlunun tasarruf salahiyeti kısıtlanmaktadır¹¹⁷.

İlave haciz halinde, önceden yapılmış olan bir haciz mevcut iken, ihtiyati haciz durumunda önceden yapılmış bir haciz yoktur. Öte yandan ihtiyati haczin kesinleşen bir takip olmaksızın istenebilmesi ve mahkeme kararıyla yapılabilmesi de ilave hacizden ayrılan yönleridir.

1.C.6. İhtiyati Tedbir

Hem kuramsal ve sistematik açıdan hem de tarihsel gelişim bakımından ihtiyati tedbir ihtiyati haczin kaynağı olduğundan ihtiyati haczin ihtiyati tedbirin özel bir çeşidi olduğu söylenebilir¹¹⁸. Akyazan ihtiyati tedbirin daha genel ve şümulü bir kurum olduğunu, ihtiyati haczin ihtiyati tedbirin sınırlı bir biçimi olduğunu, ihtiyati haczin icra takip aşamasına dek ihtiyati tedbir niteliğini koruduğunu belirtmiştir¹¹⁹.

İhtiyati haciz, bütün olarak ele alındığında, kendine özgü niteliklere sahip, takip hukukunda yer alan bir ihtiyati tedbir biçimidir. İki kurum arasında farklar bulunması

¹¹⁶ AKYAZAN, s. 45; PEKCANITEZ, İcra Ders Kitabı, s. 302-316; UYAR, Talih, "Paraların Paylaştırılması Zamanı, Masraflar ve Vekâlet Ücreti", YHD, 1978/2, s. 258.

¹¹⁷ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 17.; MUŞUL, İcra Esaslar, s. 264.

¹¹⁸ BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 5; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 708; KURU, İcra İflas C. III, s. 2495.

¹¹⁹ AKYAZAN, s. 10.

nedeniyle ihtiyati haczin ayrıca düzenlenmiş olması genel anlamda ihtiyati tedbir niteliğinden çıktığı manasına gelmez. Fakat ekonomide yaşanan gelişmeler, parayla ilgili işlemlerin çoğalması, milli ve milletlerarası ticaretin yoğunlaşması sonucunda ihtiyati haciz her geçen gün daha çok bağımsızlaşmıştır¹²⁰.

Temeli ihtiyati tedbire dayanmakta olan ihtiyati haciz, ihtiyati tedbirin daha sıkı koşullar öngörülmüş, çerçevesi ve sınırları daha katı ve somut biçimde çizilmiş özel bir türü gibidir¹²¹.

İhtiyati haciz, HMK'nın 389-399. maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbirin spesifik bir çeşidi olmasına rağmen koşulları ve neticeleri İİK'da belirlenmiştir¹²². İhtiyati haczi maksadına uygun ve doğru uygulayabilmek için ihtiyati tedbiri anlamak ve iki kurumu karşılaştırmak gerekir. Zira pratikte bilhassa ihtiyati haciz kararı verilmesi gerekirken ihtiyati tedbir kararı verildiği ve istemde bulunurken ihtiyati haczin değil ihtiyati tedbirin belirtildiği görülmektedir¹²³. Öğretide hakim görüş ihtiyati haczin ihtiyati tedbirin bir çeşidi değil her ikisinin de geçici hukuki korumanın çeşitleri olduğudur¹²⁴.

İhtiyati tedbir, kesin hüküm verilene dek yapılan yargılama süresince, davalı ya da davacının hukuksal halinde ortaya çıkabilecek zararlar için öngörülmüş, geçici mahiyette, kapsamlı ya da kısıtlı olabilen hukuksal himayedir. İhtiyati tedbire geçici hukuksal himaye gereksinimi duyulan, kesin himayenin yetmediği hallerde başvurulmaktadır. Duyulan gereksinime göre kapsamı dar veya geniş olabilir. Geçici nitelikte olup, amaç hukuksal himayenin neticesine kadar, bu neticeyi manasız yapacak tehlikeyi ortadan kaldırmaktır¹²⁵.

¹²⁰ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 50.

¹²¹ ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 479; KURU, İcra İflas C. III, s. 2495; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 708; BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 5.

¹²² KURU, Baki, İcra İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, ("*KURU, İcra El Kitabı*").
s. 1033-1034.

¹²³ ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 475; SALDIRIM, s. 216-217.

¹²⁴ PEKCANITEZ v.d., İcra-İflas, s.305; YILMAZ, Geçici Tedbirler, C:I, s.173

¹²⁵ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 51; KONURALP, s. 226.

İhtiyati tedbirde hak sahibi veya hakka yönelik güncel ve somut rizikonun ortadan kaldırılması, bu rizikonun neden olabileceği telafisi imkânsız tehlike ya da zararın engellenmesi ya da durdurulması amaçlanır¹²⁶.

İhtiyati tedbir müessesesi genelde HMK'da düzenlense de sair yasalarda da özel hükümler bulunmaktadır. HMK'daki hükümler genel, sair yasalardaki hükümler özel hüküm niteliğinde olduğundan, ihtiyati tedbirle alakalı HMK ile sair yasalar çeliştiğinde özel hüküm niteliğindeki özel yasalar, özel hüküm olmaması durumunda HMK hükümleri uygulanacaktır¹²⁷. Örneğin, ihtiyati haciz konusunda İİK tatbik edilecektir.

İhtiyati hacizle ihtiyati tedbirin düzenlenme amaçları ve mahiyetleri dikkate alındığında maksat, sebep ve netice bakımından birçok ortak paydaları olduğu görülmektedir. Her ikisi de geçici himaye sağlayıp istemde bulunanın tatmini amacı taşımakta, karardan önce talepte bulunanın karardan sonra karşı tarafın yararı gözetilerek menfaat dengesi sağlanmaktadır¹²⁸.

İİK'nın 258. ve HMK'nın 390-391. maddeleri gereğince iki tedbir kararı da yargılama yapılarak verilmektedir. HMK'nın 393. ve İİK'nın 261. maddelerine göre kararların icrası yargılama sonrasında mümkündür. İkisi de çekişmeli yargının alt çeşidi olup verilen kararlarla kaza-i tasarruf meydana gelmektedir¹²⁹.

İİK'nın 358/2. ve HMK'nın 390/2. maddelerine göre ikisinde de yapılan yargılamada tarafların dinlenme zorunluluğu yoktur. Ancak borçlu dinlenmeden karara varılmışsa itiraz etme hakkı bulunmaktadır. İtiraz üzerine mahkeme tarafları çağırıp gelmedikleri takdirde dosya üzerinden yapacağı inceleme ile karar verir. İİK'nın 26.5 ve HMK'nın 394/1-4. maddelerine göre haciz/tedbir kararı kaldırılabilir gibi değiştirilmesi de mümkündür.

¹²⁶ GÜNAY, s. 254.

¹²⁷ ERİŞİR, Evrim, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2013, s. 321; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 53-54.

¹²⁸ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 54.

¹²⁹ ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler, s. 5.

İİK'nın 258. ve HMK'nın 390/3. maddelerine göre iki tedbir yargılamasında da karar vermek için tam ispata gerek olmayıp yaklaşık ispat yeterlidir¹³⁰.

İkisi de takipten önce talep edilebilir¹³¹. Davanın açılmasından sonra talep edilmesi halinde tedbirle ilgili kararları sadece davanın görüldüğü mahkeme verebilir. İİK'nın 264. ve HMK'nın 397. maddeleri gereğince davadan ya da ihtiyati haciz amacıyla takipten önce tedbir kararı verilmesi halinde belli bir sürede asıl davayı açmak ya da takip yapmak gerekli olup aksi halde tedbir hükümsüz olacaktır¹³².

HMK'nın 392., 395., 396. ve İİK'nın 259., 266. maddelerine göre kural olarak tedbir kararları teminat gösterilerek verilip kaldırılabilir¹³³.

İİK'nın 265. ve HMK'nın 394/2. maddelerine göre ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı itiraz edilebilir. Temyiz açısından baktığımızda ihtiyati tedbir kararlarının temyizi mümkün değilken; 4949 sayılı yasa ile yapılan değişiklik

¹³⁰ PEKCANITEZ, Medeni Usul, s. 2476; Y. 1. HD. 27.04.2012, 2012/5543 E., 2012/4817 K.; ATAHAN, s. 27; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 487; UYAR, Haciz, s. 46.

¹³¹ ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler, s. 5.

¹³² Bilhassa 7155 No.lu Kanunun 20. maddesi ile 13/01/2011 tarihli 6102 No.lu Türk Ticaret Kanunu'na ilave edilen 5/A maddesindeki "3. Dava şartı olarak arabuluculuk 5/A-(1) bu kanunun 4.maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen diğer davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. (2) Arabulucu yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren 6 hafta içinde sonuçlandırır, bu süre zorunlu hallerde arabulucu tarafından en fazla 2 hafta uzatılabilir." şeklinde düzenleyen hüküm doğrultusunda genelde ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir talepli açılan Ticaret Mahkemesi davaları ve sair mahkemelerde açılacak tazminat ve alacak davalarında HMK'nın 397. ve İİK'nın 264. maddelerine göre ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbiri tamamlayan merasimin tatbik şekli açısından tereddütler ortaya çıkmıştır. Uygulamada, arabuluculuğa başvurmadan dava açılmayacağından öncelikle açılacak itirazın iptali ve menfi tespit davaları olmak üzere ilerdeki alacaklarını teminat altına almak ya da hali hazırdaki hukuksal durumunun zarar görmesini önlemek isteyen davacıların tedbir talepli açmış oldukları davalarında arabulucunun kararı bekleneceğinden 5/A(2) maddesine göre de arabulucu kararını 6+2 hafta sürede verebileceğinden bu doğrultudaki noksanlığın giderilmesi bakımından 6325 No.lu Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Yasasına 7155 No.lu Kanunun 23. maddesiyle ilave edilen 18/A maddesi 16. bendinde "Dava açılmadan önce ihtiyati tedbir kararı verilmesi halinde, 6100 Sayılı Kanunun 397.maddesinin 1.fikrasında, ihtiyati haciz kararı verilmesi halinde ise 09/06/1932 tarihli ve 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun 264. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen dava açma süresi, arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işleme" hükmü konularak bu konuda ortaya çıkabilecek hukuki boşluk doldurulmuştur.

¹³³ ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler, s. 478; UYAR, Haciz, s. 50; YILMAZ, s. 1110.

sonrasında 265. maddenin 4. fıkrası gereğince, ihtiyati haciz kararları karşısında yapılan itirazlarla ilgili verilen kararların temyiz edilebilmesi mümkün hale gelmiştir¹³⁴.

İİK'nın 259. ve HMK'nın 392. maddeleri gereğince tedbir talebinin haksız olduğu ortaya çıkarsa talepte bulunan karşı tarafla 3. şahısların uğradığı zararları tazmin etmekle yükümlü olup karşı tarafla 3. şahısların tazminat davası açma hakları bulunmaktadır.

İhtiyati hacizle ihtiyati tedbir arasında birtakım farklılıklar da vardır.

İlki bu müesseselerin yöneldiği gaye ile gayenin yöneldiği mevzulardır. İhtiyati hacizde maksat güvence olup teminat maksatlı önlem niteliğindedir. Bu yüzden herhangi bir para alacağını korumak için ihtiyati hacze başvurulur. İhtiyati tedbirin amacı ise himaye, güvence ya da eda olabilir¹³⁵.

İİK'nın 257. maddesi gereğince ihtiyati hacze para alacağı konu olurken ihtiyati tedbirde konu para haricindeki hak, mal ve sair istemlerdir¹³⁶. HMK'nın 389. ve 391. maddelerine göre hukuksal koruma konusu olabilen çekişme ve dava edilebilen bütün istemler ihtiyati tedbire konu olabilir.

İİK'nın 257/1-2. maddesine göre ihtiyati haciz nedenleri tahdidi olarak sayılmış olup sair nedenlere dayanılmayacağından hangi nedene dayanıldığıнын belirtilmesi gerekecektir. HMK'nın 389., 391. maddeleri dikkate alındığında ihtiyati tedbir nedenlerinin sınırlı olmadığı, gecikme halinde riziko ve zarar tehlikesinin olduğu durumlarda ihtiyati tedbir kararı verilebileceği anlaşılmaktadır¹³⁷.

İhtiyati hacizde yetkili mahkeme İİK'nın 258. maddede atıf yapılan 50. maddede gönderme yapılan HMK'da düzenlenen yetki hükümleri doğrultusunda belirlenecektir.

¹³⁴ **UYAR**, Talih, "4949 Sayılı ve 17.07.2003 Tarihli İcra ve İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Getirdiği Yenilikler", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 49, 2003, s. 159, ("**UYAR**, Yenilikler").

¹³⁵ **ÜSTÜNDAĞ**, İhtiyati Tedbirler, s. 5; **BERKİN**, İcra, s. 514; **ERİŞİR**, s. 325.

¹³⁶ "(...) ihtiyati tedbirin konusu, münazaalı şey olmasına karşın, ihtiyati haczin konusu daima bir alacaktır.." Y. 15. HD. 02.3.1984, 1983/4019 E., 1984/664 K., naklen YKD, 1985/2, s. 246.

¹³⁷ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 58-59; **KONURALP**, s. 225.

Yetkisiz mahkemeden talepte bulunulması halinde yetki itirazında bulunulabilecektir. İhtiyati tedbir ise HMK'nın 390/1. maddesi gereğince davadan önce davanın esasına bakmakla yetkili ve görevli mahkemeden, davadan sonra sadece esas davanın bulunduğu mahkemeden talep edilebilir. Yani ihtiyati tedbir davadan önce ya da sonra fark etmeksizin ancak esas davaya bakmakla yetkili ve görevli mahkemeden talep edilebilir¹³⁸.

İki tedbiri tamamlayan prosedürde de birbirinden farklılıklar vardır. HMK'nın 397/1. maddesine göre davadan önce ihtiyati tedbir verilmişse kararın tatbik edilmediğine bakmadan karar tarihinden itibaren iki haftada asıl dava açılmalıdır¹³⁹. İhtiyati hacizde ise İİK'nın 264. maddesine göre takip ya da davaya başvurma açısından süre haczin uygulanmasından, yoklukta haciz yapılmışsa zabıt belgesinin tebliğinden itibaren 7 gündür. Yani ihtiyati tedbir kararı ile yalnızca dava açılabilirken, ihtiyati haciz kararının bulunması halinde dava açma yerine icra takibi de yapılabilir. İki tedbir açısından da yasada belirlenen aşamalara ya da sürelerle uygun davranılmaması durumunda tedbir ortadan kalkacaktır¹⁴⁰.

İki tedbir türünde de temyiz imkânı bulunmayıp itiraz yolu açıktır¹⁴¹. İhtiyati tedbirde iki çeşit itiraz vardır. İlki HMK'nın 394. maddesinde düzenlenen itiraz olup ihtiyati haciz kararına karşı yapılan itirazla aynı doğrultudadır. Buna göre karşı taraf dinlenmeksizin karar verilmişse karşı tarafın itiraz hakkı bulunmaktadır. 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK)'nda ihtiyati hacizle alakalı itiraz nedenleri belirtilmemiş ve süre bakımından düzenleme yapılmamışken 6100 sayılı HMK'yla beraber İİK'da yer alan düzenlemeler ile paralel nitelikte yeni düzenlemeler yapılarak ihtiyati haciz nedenleri belirtilerek itiraz süresi öngörülmüştür¹⁴². HMK'nın 396. maddesine göre koşullar değişirse, karşı taraf dinlensin ya da dinlenmesin, ihtiyati

¹³⁸ PEKCANITEZ, Medeni Usul, s. 2470; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, Medeni Usul, s. 694; ERİŞİR, s. 211.

¹³⁹ UYAR, Haciz, s. 14; YILMAZ, s. 648.

¹⁴⁰ ÖNDER, İhtiyati Tedbir, s. 134; GÜNAY, s. 482.

¹⁴¹ KURU Baki, AYDIN Burak, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 312, ("*KURU, Medeni Usul Ders Kitabı*").

¹⁴² Bkz. 1086 Sayılı HUMK md.107-108; 6100 Sayılı HMK md.394; İİK md.265.

tedbirin kaldırılması talep edilebilir. Fakat ihtiyati haciz açısından bu doğrultuda bir hüküm yoktur.

Sürelere uyulmaması ya da HMK'nın 395. ve İİK'nın 266. maddeleri gereğince karşı tarafça güvence gösterilmesi hallerinde tedbirler ortadan kalkacaktır¹⁴³.

İİK'nın 264. maddesine göre ihtiyati haciz, asıl davanın talepte bulunan aleyhine neticelenmesi durumunda hükümsüz kalacak; lehine sonuçlanması halinde ise ihtiyati haciz devam edecek ve talepte bulunanın kararın tebliğ ya da tefhiminden itibaren bir ay içerisinde ilamlı takip yapması gerekecek, aksi halde ihtiyati haciz hükümsüz kalacaktır. İhtiyati tedbir kararında ise HMK'nın 397. maddesi gereğince aksine hüküm bulunmadığı takdirde kararın etkisi nihai karar kesinleşene dek sürecektir¹⁴⁴.

İİK'nın 261/1. maddesine göre ihtiyati haciz kararının icra edilmesi için süre öngörülmesi olup bu sürede alacaklının icra edilmesi için istemde bulunmaması halinde ihtiyati haciz re'sen ortadan kalkacaktır¹⁴⁵. 6100 sayılı HMK'da da ihtiyati tedbir açısından 397. maddede benzer düzenlemeler yapılmıştır.

İhtiyati haczi icra memurları yerine getirirken, ihtiyati tedbiri mahkemenin uygun gördüğü, vaka ve şartların durumu dikkate alınarak genelde mahkemenin zabıt katibi ya da yazı işleri müdürünce yerine getirilir.

Kararların icrası açısından en büyük fark, tedbirlerin tatbik edileceği şeyler açısındandır. HMK'nın 389. maddesine göre ihtiyati tedbir ancak taraflar arasındaki çekişmeye konu olan şey üzerinde icra edilebilir. İİK'nın 257/1. maddesi gereğince ihtiyati haczin konusu para alacağı olduğundan ihtiyati haciz kararının icrası amacıyla borçlunun mal varlığının alacağı karşılayacak orandaki kısmı üzerinde yapılır¹⁴⁶. Yani

¹⁴³ **SARISÖZEN**, Serhat, "İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolu ve İçtihadı Birleştirme Kararı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 1321.

¹⁴⁴1086 Sayılı HUMK 112. maddedeki düzenlemede ise esas hakkında mahkeme tarafından verilen kararın tefhim ve tebliğ olunmasına müteakip aksine bir karar verilmemiş ise ihtiyati tedbirin kalkacağı düzenlenmesi mevcut idi.

¹⁴⁵ **ÖNEN**, 251.

¹⁴⁶ **ÜSTÜNDAĞ**, Esaslar, s. 489; **DEYNEKLİ/SALDIRIM**, s. 114;

haczin icra edildiği Şeyle hacze temel olan alacak bağlantılı ve aynı değilken ihtiyati tedbirde tedbire konu olan ve tedbirin icra edildiği Şeyler aynıdır¹⁴⁷.

İhtiyati haciz yalnızca mal varlığı kıymetlerini konu edebileceğinden icrası da borçluya ait mal varlığında yapılır. İhtiyati tedbire konu olabilecek Şeyler daha kapsamlı olduğundan herhangi bir Şeyi yapma ya da verme biçimindeki istemlerin dava konusu yapılması durumunda bu istemler de ihtiyati tedbire konu olabilir¹⁴⁸.

İhtiyati tedbir konulan taşınmazlar hakkında genelde devir yasağı konulduğundan satışı ve devredilmesi mümkün olmazken ihtiyaten haczedilen taşınmazlar devredilebilir ve satılabilir. Bu halde taşınmaz hacizli olarak devredildiğinden haciz taşınmazın yeni sahibine karşı ileri sürülebilir (MK 920. madde, İİK 91. ve 261/2. maddeler)¹⁴⁹.

İhtiyati tedbir konusu olan mallar aÇısından 3.ŐahıŐlar tarafından açılacak istihkak davaları genel hükümler gereğince genel mahkemelerde görülecek; ihtiyati haciz bakımından ise icra mahkemelerinde dava açılacaktır¹⁵⁰.

İhtiyati tedbir isteminde bulunan esas dava neticesinde haklı bulunursa tedbir konusu olan Şey kişinin istemi ve mahkeme kararı doğrultusunda davacıya verilecek ya da çekişmeli hukuksal ilişki kalıcı olarak düzenlenecek veya kesin olarak eda edilecektir. İhtiyati haciz bakımından ise istemde bulunanın takip ya da esas davada haklı çıkması halinde haczedilen Şey istemde bulunana verilmeyecek, takibin kesinleşmesiyle istemde bulunulunca haczedilen mal satılarak paraya çevrilip alacaklının alacağı temin edilecektir¹⁵¹.

¹⁴⁷KURU, İcra İflas C. III, s. 2496; ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler, s. 481-482; UYAR, Haciz, s. 13.

¹⁴⁸BERKİN, İcra, s. 514.

¹⁴⁹KURU, İcra İflas C. III, s. 2496.

¹⁵⁰AKYAZAN, s. 5; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 70.

¹⁵¹KURU, İcra İflas C. III, s. 2497; UYAR, Haciz, s. 14; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 71; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, İcra İflas, s. 326; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 271.

İKİNCİ BÖLÜM

İHTİYATİ HACİZ KOŞULLARI

A. İHTİYATİ HACİZ BAŞVURUSU

2.A.1. Dilekçe

Alacaklının mahkemeye bir dilekçeyle başvurarak borçluya ait malların ihtiyaten haczedilmesini istemesi gerekir. Bu talep dava açılmadan önce ayrıca yapılabileceği gibi, dava açmak için düzenlenen dava dilekçesiyle de yapılabilir. Dava ile beraber talep ediliyorsa dava dilekçesiyle ilgili hükümler aynen tatbik edilmekle birlikte dilekçede ihtiyati haciz talebi belirtilecek, ihtiyati haczin nedenleri ve koşullarına dair olaylar izah edilerek deliller belirtilecektir¹⁵². Talebin davanın açılmasından sonra yapılması halinde ise ihtiyati hacze ilişkin sebepler ve koşullar açıklanarak kanıtlar gösterilecektir¹⁵³.

İhtiyati haciz istemine ilişkin dilekçede bulunması gerekenler yasada belirtilmemiştir. İhtiyati haczin mahiyetine uyduğu oranda dava dilekçesinde aranan özellikler burada da olmalıdır. Bununla birlikte İİK'nın ihtiyati haciz kararında yer alması gerekenleri düzenleyen 260. maddesi de dikkate alınmalıdır.

Dilekçenin baş kısmında dilekçenin sunulacağı mahkemenin adı olmalı; alacaklı ile var ise vekili ya da temsilcisinin ad, soyad ve adres bilgileriyle borçlunun ad, soyad ve adres bilgileri dilekçede yer almalıdır. Zorunlu olmamakla birlikte T.C. kimlik numaralarının dilekçeye eklenmesi, tebligat bakımından kolaylık sağlayacaktır. Niye ve hangi miktardaki alacak için ihtiyati haciz talep edildiği kısaca konu bölümünde belirtilmeli; ihtiyati haciz talebine dayanak olan olaylar ve hususlar gösterilmeli; imkân dâhilinde borçlunun ihtiyati haciz uygulanacak mal varlığı da bildirilmelidir. Deliller

¹⁵²UYAR, İhtiyati Haciz Koşulları, s. 24.

¹⁵³ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 175 -176; TUTUMLU, Mehmet Akif, "İhtiyati Hacizde İspat", Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 104, 2015, s. 122.

belirtilmeli, senet ve belge varsa eklenmelidir. Dilekçede alacaklı ya da vekilinin veya yasal temsilcisinin imzası bulunmalıdır¹⁵⁴.

Tüzel şahıslar açısından ihtiyati haciz talebinde bulunurken hem borçlu hem de alacaklı şirketin adresi, ticaret sicilinde kayıtlı şekliyle adıyla unvanı, vergi numarası varsa vergi numarası, kayıtlı bulunduğu ticaret sicili numarası gibi bütün bilgilerin dilekçede yer alması gereklidir.

Dilekçenin unsurlarında eksiklik olması durumunda, eksikliğin mahiyetine göre hâkim dilekçeyi esas ya da usulden reddedebileceği gibi dilekçenin tamamlanması için süre de verebilir. Örneğin ihtiyati haciz nedenlerinin ya da kanıtların gösterilmemesi halinde talep reddedilebilecekken alacak miktarının belirtilmemesi veya borçlunun adresinin gösterilmemesi durumlarında dilekçe tamamlanabilir.

İhtiyati haciz talepli dilekçe yargılama yapmakla görevli ve yetkili mahkemeye verilir¹⁵⁵. Talebi alacaklının kendisi ya da vekili yapabilir. Vekilin talepte bulunabilmesi için vekâletnamede özel yetkiye gerek olmayıp vekâletnamenin mahkemeye sunulması yeterlidir.

Talep, karşı tarafın muvafakatine gerek olmadan her aşamada geri çekilebilir.

Talep reddedilse de, alacaklı tekrar ihtiyati haciz talebinde bulunabilir. Ancak tarafların ve alacağın aynı olduğu aynı mahkemeye yapılan mükerrer taleplerin reddedilmesi, hem hukuka duyulan güvenin hem de kişi haklarının korunması açısından önemli olup uygulamada da bu şekildeki mükerrer taleplerin reddedildiği görülmektedir¹⁵⁶.

¹⁵⁴ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 177; KAÇAK, s. 115.

¹⁵⁵KAÇAK, s. 56; ÖNDER, İhtiyati Haciz, s. 1253.

¹⁵⁶DOĞANAY, Abdullah, "Türk Hukukunda İhtiyati Haciz", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>, Erişim Tarihi: 2.02.2021

2.A.2. Harçlar

İhtiyati haciz isteminin dava açılmadan önce yapılması durumunda alacaklıdan Harçlar Kanunu (HK)'nın 1 no.lu tarifesi A/I-III fıkralarına göre maktu olan başvurma, karar ve ilam harçları alınır. Bunlar maktu oldukları için peşin alınır. HK'nın 27/1. maddesi gereğince dilekçe harç yatırılmazsa işleme alınmaz. HK'nın 127., 32. ve 27/3. maddelerine göre işin mahiyeti icabı harca tabi olmayan kişiler ve işler bakımından harç ihtiyati hacizde de alınmamalıdır¹⁵⁷.

Harç muafiyeti bulunan kurum ve kuruluşlardan uygulamada harç alınmamakta; bunlar kanuni düzenlemelerle teminattan dahi muaf tutulmaktadır¹⁵⁸.

İhtiyati haciz talep eden alacaklının, adli yardıma ilişkin hükümlerden yararlanıp yararlanamayacağına dair açıklık bulunmamaktadır. Fakat HMK'nın 334. maddesindeki ödeme gücü olmayanların icra takiplerinde ve geçici hukuki himaye istemlerinde haklı oldukları kanısı uyandırmaları koşuluyla adli yardımdan faydalanabilecekleri belirtildiğinden, ihtiyati haciz açısından da adli yardım hükümlerinden yararlanma imkânının olduğu kanaatindeyiz.

B. İHTİYATİ HACZİN TARAFLARI

İhtiyati haciz, taraflar arası uyuşmazlığı kesin ve kalıcı biçimde düzenlemediğinden ve bu doğrultuda hukuki himaye sağlama amacı gütmendiğinden bir dava niteliğinde değildir. Yargısal bir iş olsa da bir dava işlemi değildir¹⁵⁹.

İhtiyati haczin tarafları borç ilişkisindeki taraflardır. İhtiyati haciz isteminde bulunan alacaklı, hakkında ihtiyati haciz istenen ise borçludur. Tüzel kişiler de ihtiyati hacizde

¹⁵⁷ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 95; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 178; RUHİ, s. 257;

¹⁵⁸ Y. 3. HD., 29.02.2016, 2016/3311 E., 2016/2813 K., "(...) Dava konusu olayda, İİK'nun 259. maddesinde sınırlı olarak sayılan teminatın aranmayacağı hallerin varlığı, iddia ve ispat olunmamıştır. Bu nedenle mahkemece, teminat alınmadan ihtiyati haciz kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.", www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 7.02.2021.

¹⁵⁹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 157; Üstündağ ise çekişmeli yargının bir alt çeşidi olarak nitelendirmektedir ihtiyati haczi, bkz., ÜSTÜNDAĞ, İhtiyati Tedbirler, s. 129.

taraf olabilirler¹⁶⁰. Yasadan kaynaklı hususi haller dışında yabancılar da ihtiyati hacizde taraf olabilirler. İhtiyati haciz prosedürü tatbik edilirken tarafların dava ve takip ehliyetinin olması yani hak ve fiil ehliyetine sahip olması gerekli ve yeterlidir¹⁶¹.

2.B.1. İhtiyati Haczi Talep Eden Alacaklı

Borç ilişkisinde aktif suje alacaklı olup borçludan bir şey verilmesini, bir iş yapılmasını/yapılmamasını, bir edim elde etme hakkı bulunmaktadır. İhtiyati haciz yöntemiyle mahkemeden geçici hukuki koruma talep eden kişi alacaklıdır. Alacaklı birden fazla ise bunlar arasındaki dava ya da takip arkadaşlığı doğrultusunda ihtiyati haciz açısından da talep arkadaşlığı bahis mevzu olacaktır¹⁶². Bilhassa dava arkadaşlarının beraber hareket etmek mecburiyetinde oldukları zorunlu dava arkadaşlığı durumunda sorun yaşanabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, aciliyet nedeniyle zorunlu dava arkadaşlarının müşterek menfaati söz konusuysa, zorunlu dava arkadaşlarından herhangi birinin ihtiyati haciz talep etmesi imkânı vardır¹⁶³.

İhtiyati haciz talep eden kişinin alacaklı olması, alacağı takip etme yetkisine sahip olması gereklidir. Alacaklı sıfatını henüz kazanmamış, talep ve takibe yetkisi bulunmayan bir kişinin ihtiyati hacze dair talebinin kabul edilmemesi gerekir. Kambiyo senetlerinde ihtiyati haczi yalnızca yetkili hamil isteyebilir¹⁶⁴.

¹⁶⁰ Aynı yönde olarak bkz. Y. 19. HD., 06.12.2010, 2010/12801 E., 2010/13843 K., “(...) özel hukuk tüzel kişisi olan bankanın teminattan muaf tutulmasının kabul edilemeyeceği (...)”, www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 9.01.2021

¹⁶¹ AKDENİZ, s. 201; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 159-160.

¹⁶² YHGK 02.06.2020, 2019/713 E. 2020/309 K., “ (...) zorunlu dava (olayımızda takip) arkadaşlığı irdelendiğinde dava arkadaşlığının hangi hâllerde zorunlu olduğu maddi hukuka göre belirlenir. Bu hâllerden biri maddi bakımdan mecburi dava arkadaşlığı olup, dava konusu olan hukuki ilişki (hak veya borç) birden fazla kişi arasında ortak (iştirak hâlinde) olup da, bu hukuki ilişki hakkında mahkemece bütün ilgililer için aynı şekilde tek bir karar verilmesi gereken hâllerde dava arkadaşlığı mecburidir. Burada dava arkadaşları arasındaki hukuki ilişki çok sıklıdır. Dava arkadaşları davada hep birlikte hareket edebilirler. Mahkeme mecburi dava arkadaşları hakkında aynı ve bir tek karar verir. Birden fazla kişinin birlikte dava açması veya onlara karşı dava açılması sadece şekli bir zorunluluk değil aynı zamanda dava konusu ilişkideki ortaklığın çok sıkı olması nedeniyle maddi bir zorunluluktur.”, www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 9.01.2021; Zorunlu dava ve takip arkadaşlığı için ayrıca bkz. ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, Medeni Usul, s. 231.

¹⁶³ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 161.

¹⁶⁴ UYAR, Haciz, s. 25; KURU, İcra İflas C. III, s. 2498.

Hak ehliyeti bulunan her alacaklının ihtiyati haciz isteme hakkı vardır¹⁶⁵. Alacaklı dava ve takip ehliyetine sahip değilse yasal temsilcisi tarafından talepte bulunulur. Türk Medeni Kanunu (TMK)'nın 269. ve 396. maddelerine göre mahkeme tarafından bir sanat ya da meslekle uğraşmasına müsaade edilen velayet altındaki küçükler, sanat ya da mesleklerinden doğan alacakları bakımından kendileri ihtiyati haciz talep edebilirler¹⁶⁶.

Tüzel kişiler ise TMK'nın 53., 56. ve 62. maddeleriyle TTK'nın 125. maddesine göre organları ya da bunların yetkilendirdikleri vekilleri vasıtasıyla ihtiyati haciz talebinde bulunabilirler.

Alacaklının ikametinin yurtdışında olması ya da yabancı uyruklu olması ihtiyati haciz talep edebilmesine engel değildir. Ancak talepte bulunan alacaklının yabancı uyruklu olması halinde hem İİK'nın 259. maddesi gereğince teminat göstermesi hem de Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK)'un 48. maddesi gereğince teminat yatırması gerekecektir¹⁶⁷.

2.B.2. Hakkında İhtiyati Haciz Talep Olunan Borçlu

Borç ilişkisinde pasif suje borçludur. Alacaklıya bir iş yapmak/yapmamak, bir şey vermekle yükümlüdür. Yabancı bir kişi hakkında ihtiyati haciz talep edilebilir. Borçlunun birden fazla olması mümkündür. Vadesi gelmemiş bir borçta, borçlulardan herhangi birinin mal kaçırma ya da kaçma şüphesi varsa yalnızca onun hakkında ihtiyati haciz talep edilmelidir¹⁶⁸. Fakat vadesi gelmiş borçlarda borç müteselsil ise ihtiyati haciz bütün borçlular için talep edilebilir¹⁶⁹.

¹⁶⁵ **BERKİN**, Necmeddin M., İflâs Hukuku, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1972, s. 414, ("**BERKİN**, *İflas*").

¹⁶⁶ **UYAR**, Haciz, s. 25.

¹⁶⁷ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 163-164; Y. 12. HD. 7.12.1983, 10341/9973, www.e-uyar.com, Erişim Tarihi: 21.01.2021; Ayrıca Türk Hukukunda yabancıların özel hukuk uyumsuzluklarında teminat yatırma zorunluluğu bakımından bkz. **ÖZDEN**, Bülent, "Türk Hukukunda Cautio Judicatum Solvi Kuralı", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 9, S. 1, 2011, s. 27; **SÜRAL**, Ceyda, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisine Etkisi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 100, 2012, s. 168.

¹⁶⁸ **KAÇAK**, s. 164.

¹⁶⁹ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 164.

C. İHTİYATİ HACZE KONU ALACAK

2.C.1. Talep Edenin Alacaklı Olması

Herhangi bir alacakla alakalı ihtiyati haciz talebini ancak o alacağın alacaklısı olan kişi yapabilir. Bu yüzden talep halinde hâkim, maddi hukuk araştırması yapmak zorundadır. Hâkim, mahkemeye sunulan delillere bakarak, ihtiyati haciz talebinde bulunan şahsın alacaklı olduğu kanısına varıyorsa, ihtiyati hacizle alakalı bu koşul gerçekleşmiştir¹⁷⁰.

Kambiyo senetlerine dayalı ihtiyati haciz talebini, ancak senedin meşru hamili yapabilir¹⁷¹.

Alacaklı T.C. vatandaşı olmasa da Türkiye’de ihtiyati haciz talep edebilir. Fakat bu durumda İİK’nın 259. maddesi gereğince göstermek zorunda olduğu teminat dışında, İİK’nın 264. maddesine göre haczin kesinleşmesi amacıyla dava açacağı zaman ya da icra veya iflas takibinde bulunacağına MÖHUK’un 48. maddesi gereğince ayrıca yabancı olması nedeniyle yatırması gereken teminatı yatırmalıdır¹⁷².

2.C.2. Alacağa Yönelik Şartlar

2.C.2.1. Para Alacağı

Esasen, ihtiyati hacizde, teminat ya da para alacakları talep edilebilmektedir. Borç kavramı, içine teminat alacakları dâhil edilecek tarzda geniş yorumlanmalıdır¹⁷³. İhtiyati haciz, ilerde yapılacak olan takibi koruma amacı taşıdığından, bir alacağın ihtiyati haciz konusu yapılabilmesi ancak cebri icra vasıtasıyla takip edilebilir olmasına bağlıdır¹⁷⁴.

Günümüzde para, zorunlu ve yasal esas değer ve değişim vasıtasıdır. Bu bakımdan para, malları takas etme aracı olan umumi bir eş değer olup kredi sağlamaya, tasarruf etmeye, yatırım yapmaya ve borç ödemeye yarar¹⁷⁵. Hukuki açıdan ise para verme edimlerine

¹⁷⁰ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 25.

¹⁷¹ UYAR, Şerh C. III, 3421; KURU, İcra İflas C. III, s. 2498; DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 22.

¹⁷² KURU, İcra El Kitabı, s. 1034; Y. 12. HD. 07.12.1983, 10341 E., 9973 K., www.e-uyar.com, Erişim Tarihi: 13.01.2021.

¹⁷³ YILMAZ, s. 1078; KURU, İcra İflas C. III, s. 2495; MUŞUL, İcra Hukuku, s. 1053.

¹⁷⁴ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 97.

¹⁷⁵ TEKİNAY, Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, s. 772, ("TEKİNAY, Borçlar");

konu olan taşınır mallardan nispi şeydir. Bunun yanında para, belirli bir miktarı gösterdiğinden meblağ borcu olup efektif kıymet borcu değildir¹⁷⁶. İhtiyati hacze konu olan para alacağı tedavüldeki milli paradır. Bu yüzden örneğin altın para borcu için ihtiyati haciz talebinde bulunulamayacağı gibi ilamsız icraya da başvurulamaz¹⁷⁷.

Alacağın yabancı para olması halinde, buna dayanarak ihtiyati haciz talep edilip edilemeyeceği tartışmalıdır. Böyle bir talep durumunda, takip için kabul gören esasların mı dava için aranan esasların mı geçerli olacağı tartışma konusudur. Dava esasları kabul edilecek olursa, alacak, yabancı para üzerinden talep edilip karar verilebilecektir. Takip esasları kabul edilecek olursa, İİK 258. maddenin 3. bendi amir hükmü gereğince takip sırasında yabancı para alacağının milli paraya çevrilmesi gerekecektir. Takip sırasında yabancı para borçlarının miktarıyla, bunların takip sırasında milli paraya çevrilmesi gereken icra tutarı, birbirinden farklıdır. Bunlar kimi zaman aynı tutarı belirtirken kimi zaman farklı tutara denk gelmektedir. Yabancı para üzerinden olan borçlarda bu farklılık açık şekilde ortaya çıkmaktadır¹⁷⁸.

İhtiyati haczi çoğunlukla takip hukukunun müessesesi olarak düşünecek olursak, takip esaslarının tatbiki gerekecektir. Öte yandan ihtiyati hacizde takip istemi bahis mevzu olmayacağından, İİK 58. maddenin 3. bendinin tatbikine gerek olmadığı ifade edilebilir. İhtiyati haciz istemlerinde yabancı para belirtilip, mahkemenin de kararda yabancı para göstermesine engel bir hüküm yoktur. Ancak mahkemenin hacze esas teşkil eden kararında milli para göstermesi gerekir¹⁷⁹. İhtiyati haciz isteminde yabancı para alacaklarının Türk Lirası karşılığı belirtilmekle beraber çevirinin zamanyla alakalı ayırım yapılmalıdır. İhtiyati haciz talebi dava önce yapılmışsa, alacaklı, ihtiyati haciz istediği tarihteki kura göre alacağını Türk Lirasına çevirmelidir. Takipten sonra ihtiyati haciz istenmişse, takip başlatılırken yapılmış olan çeviri sonuna kadar geçerliliğini koruyacağı için ihtiyati haciz isteminde de geçerli olacaktır. Dava açıldıktan sonra

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip/**HATEMİ**, Hüseyin/**SEROZAN**, Rona/**ARPACI**, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. III, İstanbul 2016, s.842

¹⁷⁶ **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s.384

¹⁷⁷ **KURU**, İcra İflas C. I, s. 195.

¹⁷⁸ **PEKCANITEZ**, Medeni Usul, s. 98-99.

¹⁷⁹ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 100-101.; **PEKCANITEZ** Hakan, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 1998, s. 224-225

yabancı para alacaklarıyla ilgili yapılan ihtiyati haciz taleplerinde, davanın yabancı para üzerinden açılmasına rağmen yukarıdaki gerekçeler sebebiyle ihtiyati haczin Türk Lirası üzerinden talep edilmesi gerekecektir. Buradaki çeviri, ihtiyati haczin istendiği tarihteki kur dikkate alınarak yapılmalıdır¹⁸⁰.

Mühim olan, para borcunun mevcudiyetidir. İhtiyati haczin sair koşullarını bulundurması kaydıyla her çeşit para alacağıyla ilgili ihtiyati haciz talep edilebilir¹⁸¹. En çok, sözleşmeden doğan para alacaklarında ihtiyati haciz yoluna başvurulmakla birlikte akit harici sorumluluklardan doğan para alacaklarında da ihtiyati haciz istenebileceğinden sebepsiz zenginleşme ya da haksız eylem sorumluluğu gerekçesiyle de ihtiyati haciz talep edilebilecektir. Ancak bu tarz alacaklar açısından ayırım yapmak gerekecektir. Bu alacakların ilamla tespiti yapılmışsa, borçlu tarafça tanınmışsa (kabul edilmişse), taraflar arasında borca dair çekişme bulunmuyorsa ve bilhassa senede bağlı ise ihtiyati haciz talep edilebilecekken; mevcudiyeti ya da miktarı hususunda tereddüt varsa ihtiyati haciz kararı verilemeyecek, talebin ihtiyati hacze karar vermeye yetecek kadar ispatı yapılamayacağından reddi gerekecektir¹⁸².

2.C.2.2. Teminat Alacağı

Teminata konu edilenin ne olduğu önemli olmaksızın, takipte amaç alacaklıyı memnun etmek değil, esas alacağı garanti edecek teminat verilmesi ya da gösterilmesini sağlamaktır. Fakat ilerde alacak elde edilemezse yani borç ödenmezse, alacaklı, teminat şeklinde verilen şeyden tatmin edilir. İhtiyati hacizdeki gaye de var olan ya da ilerde yapılacak olan takibi garanti etmek olduğundan, teminat alacaklarında ihtiyati haciz isteminde bulunulduğunda, ikili teminat gibi olacaktır. Bu bakımdan ihtiyati haciz öncelikle teminatı konu edinen takibi garanti ederken, bir yandan da asıl alacak güvence altına alınır. Paranın konu edildiği, bilhassa belirli bir paranın tevdi edilmesini konu

¹⁸⁰ PEKCANITEZ, Medeni Usul, s. 139; Ayrıca kurun ihtiyati haczin alındığı tarihe göre değil ödemenin yapıldığı güne göre belirleneceğine ilişkin olarak bkz. Y. 12. HD. 28.12.2016, 2016/29051 E., 2016/26300 K., "(...) kur hesabının ihtiyati haczin kesinleştiği tarihe göre değil, takip dosyasına yatan paraların dosyaya girdiği tarihe göre yapılması yerindedir.", www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 25.03.2021.; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s.99.

¹⁸¹ GÜRDOĞAN, Burhan, "Rehinli Alacaklar İçin İhtiyati Haciz", Adalet Dergisi, S. 7-8, 1964, s. 744, ("GÜRDOĞAN, İhtiyati Haciz"); UYAR, Şerh C. I, s. 288.

¹⁸² UYAR, İhtiyati Haciz Koşulları, s. 25; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 102-103.

edinen teminatlarla ilgili ihtiyati haciz istemlerinde problem çıkmayacak; var olan ya da ilerde yapılacak takibin himayesi amacıyla ihtiyati haciz talep edilebilecektir. Para dışında bir şeyi konu edinen teminat alacaklarında ise ihtiyati haciz imkânı yoktur. Bu alacaklarda para alacağıyla alakalı bir takip bahis mevzu olmamakta; takip neticesinde paranın depo edilmesi ya da alacaklı açısından teminat olacak para tutarına el konulması söz konusu olmamaktadır¹⁸³.

Uygulama ekseriyetle karşılaşılmakta olan ihtiyati haciz istemleri arasındaki bankaların “ hâlihazırda ibraz edilmemiş, karşılığı ödenmemiş olan çek yapraklarının yasal sorumluluk bedelleri” ve “teminat mektubu tutarı” hususlarında Yargıtay’ın Hukuk Daireleri değişik kararlar vermiş, bilhassa 19 ve 11. Hukuk Dairelerinin birbiriyle çelişen kararları ortaya çıkmıştır. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu (YİBHKG) uygulamada yeknesaklığı sağlamak, çelişkileri gidermek maksadıyla 27/12/2017 tarihli 2016/1 Esas 2017/6 Karar no.lu kararı vermiştir. İlgili içtihadı birleştirme kararında; İİK’nın 257. maddesinin ihtiyati haczin koşullarını saydığı, maddede 2003 yılında yapılan “borcun” ibaresinin “para borcunun” şeklinde değiştirilmesi yönündeki değişikliğin, İİK 42. maddeye göre teminat alacaklarında genel haciz yöntemiyle ilamlı takip yapılabilse de ihtiyati hacze karar verilemeyeceğini gösterdiği, ihtiyati haczin para alacaklarında öngörüldüğü, ihtiyati haczin hususi bir geçici himaye kurumu olduğu ve İİK 257. maddede belirtilen koşullarla verilebileceğinden teminat depo etmek amacıyla ihtiyati haciz kararının verilemeyeceği, neticeten teminat göstermeye ilişkin borç için ihtiyati hacze karar verilemeyeceği belirtilmiştir¹⁸⁴.

Sonuç olarak ihtiyati haczin para alacaklarında öngörülmesi nedeniyle henüz para alacağına dönüşmemiş, para alacağına dönüşme olasılığı bulunsa da bu niteliği kazanmamış olan teminat alacaklarında ihtiyati haciz kararı verilemeyeceği yönünde katılmaktayız. İhtiyati haciz kurumunun neticeyi değil ancak neticeye ulaşmayı

¹⁸³ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 105-108.

¹⁸⁴ Y.İBHKG 27.12.2017, 2016/1 E., 2017/6 K.

sağlayan takip yolunu güvence altına aldığı dikkate alındığında teminat alacaklarında ihtiyati haciz kararı verilmesi halinde neticenin güvence altına alınması esas olacaktır.

2.C.2.3. Alacağın Rehinle Elde Edilmemiş Olması

Rehin, alacaklıya, borcun ifa edilmemesi halinde, rehne konu olan şeyi icra vasıtasıyla paraya çevirerek, satım bedeli üzerinden alacağını alma salahiyeti veren sınırlı nitelikte aynı bir haktır¹⁸⁵. MK'da rehin hakkı, taşınmaz ve taşınır rehni şeklinde düzenlenmiştir.

İİK 257. maddede rehin ile temin edilmemiş olan bir alacağa dair ihtiyati haciz talep edilebileceği belirtilmiştir. Alacak rehinle temin edilmişse, teminat niteliğinde olan ihtiyati haciz müessesesine lüzum yoktur. Ancak rehnedilen malın kıymeti, rehinli alacağı karşılamayacaksa, karşılanmayan kısım için ihtiyati haciz talep edilebilir¹⁸⁶. Böyle bir talep halinde mahkeme, öncelikle rehnedilen malın değerini takdir edip alacağın tamamını karşılamayacağı sonucuna ulaşırsa karşılanmayacak kısım için ihtiyati hacze karar verir¹⁸⁷. Rehinli malın kıymetinin takdiri bilirkişiye de yaptırılabilir.

Rehinli malın kimin olduğu önemli değildir, 3. şahsın da olsa ihtiyati haciz talep edilemez, mühim olan husus alacağın teminatının yeterli olmasıdır.

Gayrimenkul rehniyle temin edilen alacaklarda müteselsil kefil de varsa, rehnin alacaklısının, kefil için haciz ya da iflas yoluyla takip yapma imkânı bulunduğundan, ihtiyati haciz de talep edebilir¹⁸⁸. Bunun yanında, 3. şahsın esas borç için hem müteselsil kefil olup hem de ipotek vermesi durumunda, alacaklının, bu kişi aleyhine

¹⁸⁵ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 108; OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/ÖZDEMİR OKTAY, Saibe, Eşya Hukuku, 22. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2020, s. 669; ERTAŞ, Şeref, Eşya Hukuku, 15. Baskı, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, İzmir 2020, s. 469.

¹⁸⁶ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 26; Y. 11. HD. 10.07.2007, 2007/6001 E., 2007/10525 K.; Y. 19. HD. 30.12.2004, 2004/9783 E., 2004/13392 K.; Y. 19. HD. 27.5.2004, 2004/8883 E., 2004/6284 K.; Y. 11. HD. 26.04.2004, 2004/4232 E., 2004/4129 K., www.e-uyar.com, Erişim Tarihi: 13.02.2021.

¹⁸⁷ KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. II, 3. Baskı, Ajans Türk Matbaası, İstanbul 1990, s. 1037; MUŞUL, İcra Hukuku, s. 1060; Y. 11. HD. 26.04.2004, 2004/4232 E., 2004/4129 K., Legal Hukuk Dergisi, 2004, s. 1652; BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 416; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 712; KURU, İcra El Kitabı, s. 1037; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 408.

¹⁸⁸ Y. 19. HD. 06.07.2006, 2006/5852 E., 2006/7372 K.; Y. 11. HD. 19.09.2005, 2005/8668 E., 2005/8340 K.; Y. 11. HD. 09.05.2005, 2005/4999 E., 2005/4800 K.; Y. 11. HD. 02.05.2005, 2005/4629 E., 2005/4513 K.; Y. 11. HD. 25.10.2004, 2004/1251 E., 2004/10276 K., www.e-uyar.com, Erişim Tarihi: 13.02.2021.

ipotek veren 3. şahıs vasfıyla ipoteğin paraya çevrilmesi yöntemiyle takip yapma ve ipotek sınırını aşan alacak kısmı için müteselsil kefil vasfıyla genel haciz ya da iflas yöntemiyle takip yapma imkânı bulunduğundan, ipotek sınırını aşan alacak kısmı için ihtiyati haciz isteyebilir¹⁸⁹.

İİK'nın 167/1. ve 45/2. maddeleri gereğince, kambiyo senetlerine dayanan alacaklar bakımından alacaklı, alacağı rehinle temin edilse de kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurabilir¹⁹⁰. Bununla birlikte, İİK'nın 45/3. maddesine göre, ipotek ile temin edilen yıllık taksit ve faiz alacaklarında, alacaklı ancak genel haciz yöntemiyle takip yapabilir¹⁹¹.

Rehin olduğu halde ihtiyati haciz istenebilmesi açısından sarıh bir hüküm yoksa İİK'nın 257. madde hükmü uygulanacaktır. Yani rehin olduğu halde ihtiyati haciz ancak istisnai olarak açıkça düzenlenmiş hükmün varlığı durumunda istenebilir. Ticaret Hukuku alanında bu tarz istisnalar bulunmaktadır. TTK'nın 1352. ve devamı maddelerinde gemi alacaklarında gemilerin ihtiyaten haczi düzenlenmiş olup deniz alacakları dışındaki alacaklar hakkında geminin ihtiyaten haczi mümkün değildir.

Ticari işletme rehni alacaklıları, bu rehne rağmen, alacaklarının teminat altına alınması amacıyla genel hükümler çerçevesinde ticari işletme ya da bölümlerinin ihtiyaten haczini talep edebilir¹⁹². Bu durumda, Ticari İşletme Rehni Kanunu'nun 14/3. ve 17. maddeleri gereğince, ihtiyati haciz merasimi, taşınır rehnini paraya çevirme yoluyla tamamlanır¹⁹³.

¹⁸⁹ KURU, İcra İflas C. II, s. 1037-1038.

¹⁹⁰ GÜRDOĞAN, İhtiyati Haciz, s. 744; UYAR, Şerh C. III, s. 3539.

¹⁹¹ BAŞÖZ, Lütfü/ÇAKMAKÇI, Ramazan, İcra ve İflas Kanunu, İstanbul 2003, s. 56-57; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 116; UYAR, Şerh C. III, s. 3540.

¹⁹² KAYIHAN, Şaban, Ticari İşletme Rehni, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 1996, s. 73; Y. 19. HD. 30.09.2004, 2004/6914 E., 2004/9419 K.; Y. 19. HD . 8.04.2002, 2002/2561 E., 2002/2981 K.; Y. 19. HD. 07.02.2002, 2002/2561 E., 2002/2981 K., www.e-uyar.com, Erişim Tarihi: 13.12.2020.

¹⁹³ KURU, İcra El Kitabı, s. 1038; AKYAZAN Sıtkı, "Ticari İşletme Rehni", Batider, 1976/4, s. 79.

D. İHTİYATİ HACİZDE GÖREV VE YETKİ

Alacak davasının açılmasından sonra davaya konu alacak bakımından ihtiyati haciz, sadece davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir¹⁹⁴. Dava açılırken dava dilekçesinde ihtiyati haciz talebinde bulunulabilir, HMK'nın 390/1. maddesine kıyasla bu durumda da ihtiyati haciz kararını sadece davaya bakmakla görevli mahkeme verebilir¹⁹⁵.

Alacak davası açmadan önce ihtiyati haciz taleplerinde hangi mahkemenin görevli olduğu İİK'nın 258. maddesinde sarıh olarak belirtilmemiştir. Madde metninde yalnızca genel manada mahkemeden bahsedildiği için, görevle ilgili HMK'daki göreve dair 1 ila 4. madde hükümleri tatbik edilecektir. Buna göre; ihtiyati haciz kararını Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK)'nun 8/1. maddesine göre 01/10/2011'e kadar alacak miktarı dikkate alınarak Sulh Hukuk ya da Asliye Hukuk (ya da Asliye Ticaret) Mahkemeleri; HMK'nın 2. maddesine göre 01/10/2011'den sonra alacak miktarı önemli olmaksızın Asliye Hukuk ya da Asliye Ticaret Mahkemeleri; HMK'nın 4/1-a. maddesine göre alacak kira ilişkisinden kaynaklanıyorsa Sulh Hukuk Mahkemeleri; alacak İş Mahkemesi gibi özel mahkemelerin görev alanına giren bir alacak niteliğindeyse ilgili özel mahkeme verecektir¹⁹⁶.

Mahkeme borçluyu dinleyerek ihtiyati haciz istemini değerlendirecekse, borçlu, göreve ilişkin itirazını mahkeme huzurunda dinlenirken yapabilir. Mahkeme borçluyu dinlemeden ihtiyati haciz kararı vermişse, borçlu ihtiyati hacze ilişkin kararı veren mahkemeye başvuruda bulunarak görev itirazı yapabilir¹⁹⁷.

¹⁹⁴ **KURU**, İcra El Kitabı, s. 254; **UYAR**, Talih/**UYAR**, Alper/**UYAR**, Cüneyt, İcra İflas Kanunu Şerhi, C. III, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2014, s. 3985, ("**UYAR**, Şerh C. III").

¹⁹⁵ **PEKCANİTEZ**, İcra Ders Kitabı, s. 329; **KURU**, Medeni Usul Ders Kitabı, s. 78.

¹⁹⁶ Y. 19. HD. 22.05.2008, 2008/4398 E., 2008/5565 K., www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021; İhtiyati haciz basit yargılama usulüne tabi olmakla görevli mahkemenin sulh hukuk mahkemesi olduğu yönünden bkz. Y. 4. HD. 07.02.2013, 2012/17636 E., 2013/1888 K., www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 2.03.2021.

¹⁹⁷ **KURU**, İcra El Kitabı, s. 1041; Y. 11. HD. 14.12.2020, 2020/2615 E., 2020/5864 K., "(...) ihtiyati haciz kararı verildiği, ticari kredi sözleşmesinden dolayı tüketici sayılmayacağı, tüketici işlemi bulunmadığından görevli mahkemenin ticaret mahkemesi olduğu gerekçesiyle davanın usulden görev nedeniyle reddine, görevli mahkemenin İstanbul Ticaret Mahkemesi olduğunun belirlenmesine(...)" www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021

Görev, kamu düzeniyle ilgili olduğundan, kendisine ihtiyati haciz isteminde bulunulan mahkeme tarafından da resen görevsizlik kararı verilebilir¹⁹⁸.

İhtiyati hacizde basit yargılama usulü uygulanacağı HMK'nın 316/1-c. maddesinde sarıh olarak belirtilmiştir.

İİK'nın 36/2. maddesine göre, ihtiyati haciz ivedi işlerden olduğundan, ihtiyati haciz talebinde bulunulan mahkemenin hâkimi, hakkında "hâkimin reddi" yoluna başvurulmuş olsa bile ihtiyati haciz kararı verebilecektir. Hakemlerin ihtiyati haciz kararı vermeleri mümkün olmayıp onların baktığı anlaşmazlıklarda da kararı ancak mahkemeler verecektir¹⁹⁹.

Başka bir yargı yolunu ilgilendiren konuda ihtiyati haciz kararı verilemez²⁰⁰. Örneğin İdari yargıda açılmış olan herhangi bir tam yargı davasıyla ilgili adli yargıda ihtiyati haciz kararı verilemeyecektir. Mahkeme, tıpkı görev konusunda olduğu gibi yargı yolunu da resen gözetmek durumundadır²⁰¹.

Alacak davasının açılmasından sonra, ihtiyati haciz sadece davaya bakmakta olan mahkemeden talep edilebilir. Diğer mahkemeler görevli ve yetkili değildir²⁰². Tasarrufun iptali davalarında ihtiyati haciz kararını verme hususunda HMK'nın 390/1. maddesine kıyasen ve İİK'nın 281. maddesine göre sadece iptal davasına bakmakta olan mahkeme görevli ve yetkilidir. Alacak davası açılırken dava dilekçesinde ihtiyati haciz talebinde bulunulabilir, bu durumda yetki davaya bakan mahkemededir²⁰³.

İİK'nın 258/1. maddesi gereğince alacak davası açmadan önce 50.maddeye göre yetkili olan mahkemeden ihtiyati haciz talebinde bulunulabilir. Buna göre ihtiyati haciz istemlerinde yetki, ilamsız icra takiplerinde yetki sahibi olan icra dairesinin olduğu yer

¹⁹⁸ **RUHİ**, s. 126.

¹⁹⁹ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 169; **AKINCI**, Ziya, "Hakemlerin İhtiyati Tedbir Ve İhtiyati Haciz Kararı Verme Yetkisi", Prof. Dr. Şükrü Postacıoğlu'na Armağan, İzmir 1997, s. 209-224.

²⁰⁰ **UYAR**, Talih, "İhtiyati Hacizde Görevli Mahkeme", s. 2, www.e-uyar.com, Erişim Tarihi: 3.02.2021

²⁰¹ **ÜSTÜNDAĞ**, İhtiyati Tedbirler, s. 56; **UYAR**, Talih/**UYAR**, Alper/**UYAR**, Cüneyt, İcra İflas Kanunu Şerhi, C. III, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2014), s. 915, ("**UYAR**, Şerh C. III").

²⁰² **GÜNAY**, s. 235; **RUHİ**, s. 284.

²⁰³ **KURU**, İcra El Kitabı, s. 1040; **DEYNEKLİ/SALDIRIM**, s. 39.

mahkemesine aittir. İİK'nın 50. maddesi, HMK'nın yetkiyle alakalı hükümlerine atıfta bulunmaktadır. Sonuç olarak; kural olarak, ihtiyati hacze ilişkin karar vermeye yetkili olan mahkeme, HMK'nın 6. ila 16. maddeleri dikkate alınarak belirlenecektir. Bununla birlikte İİK'nın 50. ve 258. maddeleri gereğince, alacağa dayanak teşkil eden aktin yapıldığı yer mahkemesinin de ihtiyati haciz kararı verme yetkisi vardır²⁰⁴.

Bonoya dayanan borçlar nitelik olarak aranacak borçlardan olduğundan, bonoda borçlunun yerleşim yeri olarak gösterilen yer mahkemesinden, bonoda belirlenen yetkili mahkemeden, bonoda ödeme yeri olarak gösterilen yer mahkemesinden ya da ödeme yerinin belirtilmemesi halinde düzenleme yeri mahkemesinden ihtiyati haciz istenebilir²⁰⁵.

Ciro edilen bononun hamili, ciranta için ihtiyati haciz talep ediyorsa, ihtiyati haciz kararı ciro edenin ikametgâh yerindeki ya da bonoda yetkili kılınan mahkemece verilebilir.

Kural olarak İcra Hukukunda yetki kamu düzenine ilişkin olmadığı için yetki hususu mahkemece re'sen gözetilemez²⁰⁶.

Özellikle yetki sözleşmesi yapılmış olan kredi sözleşmeleri ve bonolarla ilgili mahkemenin HMK'nın 17. maddesini re'sen tatbik edip edemeyeceği hususunda öğretide ve uygulamada görüş farklılıkları bulunmaktadır. Yargıtay Hukuk Genel

²⁰⁴ **DEYNEKLİ/SALDIRIM**, s. 37; **ÜSTÜNDAĞ**, İhtiyati Tedbirler, s. 67.

²⁰⁵ **UYAR**, Talih/**UYAR**, Alper/**UYAR**, Cüneyt, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri, 4. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2013. s. 893; Y. 11. HD. 20.02.2012, 1194 E., 2285 K., www.e-uyar.com. Erişim Tarihi: 12.01.2021.

²⁰⁶ **DEYNEKLİ/SALDIRIM**, s. 39-40; Y. 11. HD. 30.10.2013, 2013/14380 E., 2013/19150 K., "(...) İİK'nın 258/1. maddesinde, ihtiyati hacizde yetkili mahkeme konusunda aynı kanunun 50. maddesine atıf yapıldığından yetkili mahkeme HMK hükümlerine göre belirlenecektir. HMK'nın 19/1. maddesi uyarınca kesin yetkinin söz konusu olduğu hallerde mahkemece bu husus re'sen göz önüne alınmalı ise de, aynı maddenin 2. fıkrası gereğince, yetkinin kesin olmadığı durumlarda ihtiyati haciz talep edilen mahkeme yetkili olup olmadığını re'sen gözetemez. İhtiyati haciz talep edilen mahkemenin İİK'nın 258/2. maddesi uyarınca kendisine tanınan takdir yetkisi kapsamında tarafları dinlemeye karar vermesi durumunda, borçlu (karşı taraf) İİK'nın 265. maddesi uyarınca ihtiyati haciz kararı veren mahkemenin yetkisine itiraz edebilir." www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 01.03.2021.

Kurulu 2014/12-681 E. 2016/127 K. sayılı ilamı²⁰⁷ ve doktrinde 1.10.2011 tarihinden sonra, eğer ihtiyati haciz kararını veren mahkeme HMK m.5-18 hükümlerine göre yetkili değil (yetkisiz bir mahkeme) ise, bu (yetkisiz) mahkemenin bulunduğu yerdeki icra dairesinin, ihtiyati hacizden sonra yapılacak icra takipleri için yetkili olmadığı çünkü, eski HUMK 12. madde hükmü, yeni HMK`na alınmadığı belirtilmiştir.

İİK`nın 258/2. maddesine göre, mahkeme ihtiyati haciz talebini değerlendirirken tarafları bilhassa da borçluyu dinlememe serbestisine sahiptir²⁰⁸. Mahkeme, ihtiyati haciz istemini değerlendirirken borçluyu dinlerse, borçlu bu sırada varsa yetki itirazını yapmalıdır. İhtiyati hacze karar verildikten sonra İİK`nın 265. maddesi tatbik edilemeyeceğinden yetki itirazı yapılamaz²⁰⁹. Ancak, mahkeme ihtiyati hacze borçluyu dinlemeden karar vermişse, borçlunun İİK`nın 265. maddesine dayanarak yetkiye itiraz etme imkânı vardır²¹⁰.

Alacaklının bir ilama dayanarak ihtiyati haciz talep edeceği halde, hangi yer mahkemesinin yetkili olacağına dair HMK`da açık hüküm olmadığından bu durumlarda İİK`nın ilamlı icrada hangi icra dairesinin yetkili olacağını belirleyen 34. maddesine göre belirleme yapılabilir. Buna göre; alacak ilama dayanıyorsa bir sınırlama yapılmadan Türkiye'deki herhangi bir yer mahkemesinden ihtiyati haciz talep edilebilecektir²¹¹.

²⁰⁷ Yargıtay HGK, “..HUMK`nın 12. maddesinde, ihtiyati hacizden sonra haciz kararının dayanağı olan alacak davasının, haciz kararını veren mahkemede de açılabilmesi belirtilmiştir. Bu yasal düzenlemenin bir gereği olarak ihtiyati haciz kararını veren yerde bulunan icra dairesinde de İİK`nın 50. maddesi yollaması ile icra takipleri başlatılabilmekteydi. Ancak; 1086 Sayılı HUMK 4.2.2011 tarih ve 27836 Sayılı Resmi Gazete`de yayımlanan 6100 Sayılı HMK`nın 435. maddesi uyarınca, ek ve değişiklikleri ile birlikte tümüyle yürürlükten kaldırılmıştır. 6100 Sayılı HMK`da ise HUMK`nın 12. maddesinin karşılığı bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu itibarla, HUMK`nın 12. maddesiyle düzenlenen yetki belirlemesi artık uygulanmayacaktır..” www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 01.09.2021.; **KURU**, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. baskı, Ankara 2013, s.179.

²⁰⁸ **AYYILDIZ**, s. 374; **BACANAK**, s. 411.

²⁰⁹ **KAÇAK**, s. 59.

²¹⁰ **KURU**, İcra El Kitabı, s. 1040-1041; **ÖNEN**, s. 260-261.

²¹¹ **GÜRDOĞAN**, İcra Hukuku, s. 138; **UYAR**, Haciz, s. 41; **BERKİN**, Rehber, s. 42.

E. İHTİYATİ HACİZ TALEBİNİN İNCELENMESİ

2.E.1. Genel Olarak

Basit yargılama usulü uygulanacak iş ve davalar HMK'nın 316/1-c. maddesinde sayılmış, ihtiyati haciz de bunlar arasında zikredilmiştir. İhtiyati tedbirle ilgili özel hükümler ihtiyati hacizde de uygulanacaktır²¹².

Bir dilekçeyle görevli ve yetkili mahkemeye başvuran alacaklı, borçlunun mallarının ihtiyaten haczedilmesi talebinde bulunur. Bu dilekçede İİK'nın 260. maddesinde belirtilen hususlarla birlikte alacağa dayanak teşkil eden bütün belge ve senetler ile ihtiyati haciz nedenleri yazılıp eklenir. Mahkemenin borçluyu dinleme ya da alacaklının verdiği dilekçenin örneğini borçluya tebliğ etme zorunluluğu yoktur²¹³. İİK'nın 258/2. maddesi gereğince, borçlunun dinlenmesi için yapılması gereken tebligat süresi içinde borçlunun mallarını kaçıracığına ilişkin şüphe varsa, mahkemece borçlu dinlenmeden karar verilebilir²¹⁴.

Dilekçeye borçlu sayısından bir fazla olacak şekilde suret eklenmelidir. Dilekçeyi Değişik İşler Defterine kaydeden mahkeme, dosya üzerinden inceleme yapabileceği gibi duruşma günü belirleyip borçlu ve alacaklıyı dinlemek üzere tebligat da çıkarabilir²¹⁵.

Mahkemeler genellikle dosya üzerinden karar vermektedir. Şüpheli görülen herhangi bir durumda borçluya söz hakkı tanımak için tebligat çıkarılıp dinlenerek karar verilmesi daha doğru olacaktır. Mahkemeler, ihtiyati haciz talebinde bulunulan dilekçelerin ekinde ibraz edilen belgeleri eksik görür ya da dayanakların yetersiz olduğunu düşünürse, alacaklı ya da vekiline eksikliklerin giderilmesi için kısa süreler vererek bunların giderilmesinden sonra değerlendirme yapmaktadır. Duruşma kararı alınmışsa gecikmenin zarara yol açmaması için duruşma gününün en yakın tarihe verilmesi gereklidir. Bu yüzden taraflar, acele tebligat yönteminin uygulanmasına yönelik mahkemelere talepte bulunmaktadır. Tebligat Kanunu'nun 2.maddesine göre

²¹² ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 186

²¹³ GÜNAY, s. 164.

²¹⁴ KURU, İcra El Kitabı, s. 1042; OLGAÇ, s. 241.

²¹⁵ ÖZKAN, s. 315.

mahkemelerin, elektronik tebligat (e-tebligat) ya da acele tebligat veya mahkeme memur ve müstahdemleri ya da zabıta vasıtasıyla tebligat yapma imkânı bulunmaktadır.

HMK'nın 318. maddesine göre basit yargılama usulünde, taraflar dilekçe eklerinde bütün kanıtlarını sunmak, sair yerlerden getirilmesi gereken dosya ve belgeler varsa bunlara ilişkin bilgileri de eklemek zorundadır²¹⁶. Basit yargılama usulünde hüküm olmayan hallerde genel hükümler kapsamında uygulama yapılmalıdır.

İhtiyati haciz yargılamasında tarafların yargılama üzerinde tasarruf olanakları bulunduğundan ikrar ve inkâr imkânları olduğu gibi sulh, kabul ve feragat de yapabilirler²¹⁷.

HMK'nın 103/1-a. maddesine göre ihtiyati haciz yargılaması adli tatil sırasında da yapılabilir.

İhtiyati haciz yargılamasına 3. şahısların müdâhil olup olamayacağı ya da onlara ihbarda bulunulup bulunulamayacağı tartışmalı olmakla birlikte bu imkân yargılamanın duruşmalı yapıldığı hallerde bulunmaktadır. Özekes, ihtiyati hacze asli ya da feri iştirak olanağının bulunmadığını savunmaktadır²¹⁸.

2.E.2. Teminat Gösterilmesi

İİK'nın 259. maddesine göre ihtiyati hacze alacaklının teminat vermesi şartıyla karar verilir. Bunun nedeni kararın genelde borçlu dinlenilmeden verilmesi²¹⁹ ve yaklaşık ispatın yeterli olması nedenleriyle yargılamanın bitiminde, borçlunun büyük ihtimalle ihtiyati hacizden zarar görecektir. İhtiyati haczin haksız çıkması, borçlunun ve 3.kişilerin zarara uğraması halinde alacaklının tazmin yükümlülüğü doğacağından,

²¹⁶ ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, Medeni Usul, s. 584.

²¹⁷ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 193-194; ÖZKAN, s. 127.

²¹⁸ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 194-195.

²¹⁹ KURU, İcra İflas C. III, s. 2507.

yasada öngörülen teminat zorunluluğu ile muhtemel tazminat talepleri güvence altına alınmaktadır²²⁰.

İhtiyati haciz taleplerinde getirilen teminat zorunluluğu, borçlu ile 3. şahısların zararlarının giderilmesi, fayda dengesinin korunması, savunma ve adil yargılanma haklarının sağlanması amacı taşımaktadır²²¹.

İhtiyati hacze ilişkin yasada öngörülen hükümler, teminat açısından, alacağın dayanağı olan belgelere göre, alacakları 3 grupta ele almıştır. İİK'nın 259/2. maddesine göre; ilama dayanan alacaklarda, ilamın kesinleşip kesinleşmediğine bakmaksızın, teminat aranmaz²²². İİK'nın 259/3. maddesine göre; ilam mahiyetinde bir belgeye dayanan alacaklarda, teminat alınıp alınmayacağı mahkemenin takdirindedir. İİK'nın 259/1. maddesine göre ilam ya da ilam mahiyetinde bir belgeye dayanmayan alacaklarda teminat alınma zorunluluğu vardır. İİK 38. maddede ilam mahiyetinde kabul edilen belgeler sayılmıştır. Bunlar; para borcu kabulü içeren re'sen tanzim edilmiş noter senetleri, icra dairesinde bulunan kefaletler, temyiz ve istinaf kefaletnameleri, mahkeme nezdinde yapılan kabul ve sulhler olup bunlar hakkında ilamların icrasına ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Oluşacak zarar maksimum alacak miktarı kadar olacağından teminat miktarının alacak miktarını geçmemesi gerekir. Teminat belirlenirken taraflar arasındaki menfaat dengesi iyi gözetilmelidir. Teminatın yüksek belirlenmesi, hakiki hak sahibi olan alacaklının ihtiyati haciz istemesini zorlaştıracak; düşük belirlenmesi ise mağdur olma ve zarar görme ihtimali bulunan borçluya yeterli güvence sağlamayacaktır. Uygulamada mahkemeler genellikle kıymetli evraka dayanan ihtiyati haciz taleplerinde teminatı alacağın %15'i nispetinde almakta; bunun dışındaki istemlerde, dayanılan belgelerin verdiği kanaate, alacak miktarına, hacedilecek menkul-gayrimenkul malların türü gibi

²²⁰ YILMAZ, s. 1110; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 228; "İİK'nın 259. maddesinde belirtildiği üzere, ihtiyati haciz isteyen alacaklı hacizde haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yönden uğrayacakları bütün zararlardan mesul olduğundan HUMK'un 96. maddesinde yazılı teminatı vermeye mecburdur." Y. 12. HD. 17.09.1963, 8678 E., 9606 K., www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021.

²²¹ ÖZÇELİK, Volkan, "İhtiyati Haciz Talebinde Bulunan Alacaklının Teminat Gösterme Zorunluğu", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S 12, 2018, s. 565.

²²² UYAR, Haciz, s. 50.

konulara bakarak teminat miktarını belirlemektedir. Kanaatimizce ihtiyati haciz taleplerinde mahkeme, somut olaya, tarafların durumlarına göre değerlendirme yaparak menfaat dengesini ve adaleti gözeterak takdir hakkını kullanıp teminatı belirlemelidir.

Teminat muafiyeti olan hallerde, teminat gösterme zorunluluğu yoktur²²³. Muafiyet için, yasada belirtilen istisnai durumlardan herhangi birinin gerçekleşmiş olması gereklidir. Yasadan kasıt İİK ve İİK haricinde teminat göstermeksizin ihtiyati haciz talebinde bulunulması imkânı veren sair düzenlemelerdir. Örneğin; Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi hakkında Yasa'nın Geçici 4/2. maddesi ile Bankacılık Kanunu'nun 140/5 ve Geçici 13. maddeleri İİK haricindeki sair düzenlemelerdir²²⁴. Muafiyete sebep olan olaylar bulunduğunu alacaklı öne sürmeli ve mahkeme de olup olmadığını belirlemelidir²²⁵. Aksi halde mahkeme, muafiyet koşulları yoksa teminat gösterilmeden ihtiyati haciz kararı veremez²²⁶.

İİK'nın 259/1. maddesi gereğince HUMK'nın 96. maddesi dikkate alınarak teminatın türü belirlenir ve teminat olarak sadece bu maddede zikredilenler gösterilebilir. Bunlar; noter tasdikli kefalet sözleşmesiyle belirlenen kefil, muteber banka kefaleti, taşınmaz rehni, tahviller, hisse senetleri ve paradır. Yasada sarıh olarak sayılmamış olsa da öğretilerde taşınır rehninin de teminat olarak gösterilebileceği savunulmaktadır. Bir kefil teminat gösterilmişse, doğrudan takibini sağlayabilmek amacıyla, yurt içinde ikamet göstermelidir. Teminat para ise yabancı ya da milli para olabilir. Para haricindeki şeyler ancak mahkemenin uygun görmesi halinde teminat gösterilebilir. Taraflar arasında teminat biçimi ve türüne dair bir sözleşme varsa, teminat buna göre belirlenecektir.

²²³ Y. 12. HD., 18.03.2020, 2019/5441 E., 2020/2900 K., "(...) Bankanın her türlü tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinde teminat şartı aranmaz." www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021.

²²⁴ Y. 19. HD. 07.02.2010, 2009/11811 E., 2010/1632 K., www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 1.03.2021; Y. 19. HD. 24.11.2009, 2009/10831 E., 2009/11120 K., www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 25.08.2020.

²²⁵ Y. 3. HD. 29.02.2016, 2016/3311 E., 2016/2813 K., www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 25.08.2020

²²⁶ **ÖZÇELİK**, s. 569-570; KHK 696, 6741 Sayılı Kanunda da teminat muafiyeti bulunan kurumlar hususi olarak sayılmıştır.

Birden fazla şeyin teminat gösterilmesi durumunda, mahkeme bunlar arasından seçim yapabilir ancak teminat olarak bunlar dışında bir şeyi kabul edemez²²⁷.

HUMK'nın 96. maddesine karşılık HMK'nın 87. maddesinde tahdidi bir düzenleme yapılmamış, teminat biçim ve miktarının hâkim tarafından takdir edileceği²²⁸; teminatı gerekli kılan hal ve şartlarda farklılık olursa teminatın artırılıp azaltılabileceği, kaldırılabilmesi ya da değiştirilebileceği belirtilmiştir.

Uygulamada ekseriyetle ihtiyati haciz taleplerinde alacaklı "teminat mektubu"nu teminat olarak göstermektedir. Bu durumda teminat mektubunun 3. şahsın eyleminin taahhüt edilme niteliğini taşıyıp taşımadığı incelenmelidir. Teminat mektubu, mahiyeti icabı 3. şahsın eylemini taahhüt etme niteliğinde olmalıdır. Bu özelliği taşımayan teminat mektubunun ihtiyati haciz isteminde teminat olarak gösterilebilmesi mümkün değildir. Örneğin bir bankanın kendi yararına teminat mektubu vererek buna dayanmak suretiyle yaptığı ihtiyati haciz talebi, söz konusu teminat mektubunda 3. şahsın eylemini taahhüt etme niteliği bulunmadığından reddedilmelidir²²⁹. Yargıtay'ın bu doğrultuda kararları vardır²³⁰.

²²⁷ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 231.

²²⁸ ARSLAN, Aziz Serkan, "HMK Hükümlerine Göre Teminat Kurumu ve Dava Şartı Niteliği", Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, 2014, s. 943; İstanbul BAM, 13. HD. 06.03.2019, 2019/409 E., 2019/345 K., "(...) 6100 sayılı HMK'nın 87. maddesinde bir davada verilecek teminatın tutarını ve şeklini hakim serbestçe tayin eder, hükmüne yer verilmiştir. İİK'nun 257. maddesi kapsamına göre, ihtiyati haciz taleplerinde teminat alınması yaklaşık ispata göre hakkında belli oranda el atılacak aleyhine haklarının korunması ve taraflar arasında menfaat dengesinin iyi kurulması, ilerde haksız çıkılması halinde karşı tarafın ya da üçüncü kişilerin zararların karşılanması için açılacak tazminat davasının sonucunun garantiye alınması açısından önemlidir. Teminatın tutar ve şeklini hakim takdir edecektir. Bu takdiri yaparken karşı tarafa verebilecek zararın miktarına, ihtilaf konusu hakkın değerine göre bir takdir kullanılmalıdır." www.lexpera.com.tr, Erişim Tarihi:17.02.2021

²²⁹ ÖZÇELİK, s. 571.

²³⁰ Y. 19. HD. 10.07.2008, 2008/5606 E., 2008/7762 K. sayılı kararında somut olayda ihtiyati haciz isteyen Banka, mahkemenin istediği %10 teminat için kendisine ait teminat mektubunu vermiş, mahkeme de bu teminat mektubunu kabul etmiştir; YİBHKGK, 11.6.1969, 1969/4 E., 1969/6 K., "Banka teminat mektuplarının mahiyet itibarıyla Borçlar Kanununun 110'uncu maddesinde sözü edilen 3'üncü kişinin fiilini taahhüt niteliğinde bir garanti akdi olduğu" belirtilmiştir. Öğretide belirtildiği üzere, bir bankanın kendi borcu için teminat mektubu vermesi hukukî herhangi bir sonuç doğurmaz. Bir kimse nasıl kendi borcu için kefalet veremezse, kendi borcu için garanti vermesi de geçerli olamaz. Bir bankanın bu nedenle, kendi borcunu (lehtar) teminen, örneğin mahkemeye verdiği teminat mektubu - bankanın (A) şubesinin (B) şubesi (lehtar) lehine teminat mektubu vermesi- bir garanti niteliği taşımaz."; Aynı yönde

İcra Hukuku alanında en fazla gözetilmesi gerekli olan Anayasal prensiplerin ilki Anayasa (AY)'nın 13. maddesinde yer alan orantılılıktır (ölçülülüktür). Bu prensip ekseriyetle Anayasa hukuku alanında temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasında bir kriter olarak kabul edilmektedir. İcra hukukunda bireylerin temel hak ve özgürlüklerine müdahale edilebildiği göz önüne alındığında, orantılılık prensibinin bu alanda tatbik edilmesi gerektiği açıktır. Hâkim, ihtiyati haciz istemi üzerine teminatı belirlerken orantılılık prensibine uygun hareket etmelidir. Belirlenecek teminat ile teminatla ulaşılmak istenen amaç arasında ölçü olmalıdır. Teminat gereğinden fazla belirlenmemeli, çeşidi ve miktarı itibarıyla teminatın amacını gerçekleştirmeye matuf olmalıdır²³¹.

İİK'nın teminat tutarının tespitine yönelik 259. maddesinde HMK'nın 87. maddesine yapılan atıf ile hâkime tanınan takdir yetkisi umumi mahiyette olduğundan yetkinin varlığına ilişkin özel yasal düzenlemeler öncelikli olarak nazara alınmalıdır. Mesela TTK'nın 1363/1. maddesine göre deniz alacağıyla ilgili ihtiyati haciz talep eden alacaklı, 10.000 özel çekme hakkını karşılayacak miktarda teminat vermek zorundadır. TTK'nın 363/2-4. maddesine göre bu teminatın azaltılıp artırılması mümkün olmakla birlikte ilk başta karar verilirken 1363. madde göz önüne alınarak miktar belirlenmelidir²³².

Teminat yatırılmadığı müddetçe ihtiyati hacze karar verilemez ve ihtiyati haczin yerine getirilmesi istenemez²³³. İİK'nın 259. maddesi gereğince yabancıların da ihtiyati haciz istemeleri ve haciz kararı çıkması halinde teminat yatırma zorunlulukları vardır. Hem Yargıtay hem de doktrin, yabancıların İİK m. 259'da zorunlu kabul edilen teminatın

olarak yine Y. 19. HD. 19.11.2009, 2009/8910 E., 2009/10945 K., www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 25.03.2021.

²³¹ PEKCANITEZ, İcra ve İflas, s. 17; ÖZEKES, Muhammet, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 205; ÖZÇELİK, s. 573.

²³² ÖZÇELİK, s. 573.

²³³ MUŞUL, İcra Hukuku, s. 1072.

dışında MÖHUK'un 48. maddesinde öngörülen teminatı yatırımlarının da zorunlu olduğunu kabul etmektedir²³⁴.

Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik 217. maddede ihtiyati haciz istemlerinde teminat şeklinde yatırılmış olan para, tahvil, banka mektubu veya bunlar gibi evrakın iadesinin talep edilmesi durumunda, yazı işleri müdürü tarafından iadenin yasal koşullarının oluşup oluşmadığının araştırılıp belgelendirilerek kanaatiyle beraber dosyanın hâkim ya da başkana sunulacağı; teminatı gerekli kılan nedenlerin ortadan kalkması durumunda mahkeme tarafından teminatın iadesi yönünde karar verileceği belirtilmiştir.

Uygulamada çoğunlukla teminatın iadesi talebinde bulunulunca ilgili dilekçe icra dairesine havale edilip takibin hangi aşamada olduğu yani kesin nitelik kazanıp kazanmadığı ile teminatın iade edilmesinde sakınca olup olmadığı sorularak verilen yanıtta göre mahkeme başkanı ya da hâkim, takip kesinleştiği hallerde teminatın iadesine teminat iadesine, ihtiyati haczin haksız olduğu iddiasıyla dava açılmışsa bu dava sonuçlanıncaya kadar iadeye ilişkin talebin reddi kararı vermektedir.

Adli yardım müessesesinden faydalanabilecek olanların ihtiyati haciz istemlerinde teminat muafiyetleri olup olmayacağına dair HMK'nın adli yardımı düzenleyen 334 ve devamındaki maddelerinde boşluk vardır. Doktrinde bu konuda yukarıda bahsi geçtiği üzere farklı görüşler bulunmakla birlikte kanaatimizce adli yardım kurumundan faydalananlar için teminat muafiyeti tanınmalıdır.

²³⁴ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 232; Y. 11. HD. 13.10.2015, 2014/13901 E., 2015/10448 K., sayılı kararında, "(...) dosyada bulunan kesin teminat mektubu fotokopisinin incelenmesinden, bu teminat mektubunun dosya ile ilgili olarak alınmış bulunan ihtiyati haciz kararından dolayı uğranılacak zararların karşılığı olarak verildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla, teminat mektubu uyarınca banka tarafından verilen teminatın sadece ihtiyati haciz kararının uygulanmasından kaynaklanacak zarar için verilmesi ve bu ara kararından sonra da farklı bir teminat mektubunun dosyaya sunulmamış olması karşısında, mahkemece, davacı tarafa usulüne uygun bir yabancılık teminatı yatırması için süre verilerek, dava şartının tamamlattırılması sonrasında bir karar vermesi gerekirken, teminat mektubunun azami sorumluluğu olan 68.550 USD'nin 10.000 SDR'ye azaltılmasına, arta kalan kısmın yabancılık teminatı olarak mahsubuna karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.", www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 25.03.2021.

İhtiyati hacizle ilgili talepleri, yapılan yargılama ve inceleme neticesinde mahkeme, usul ya da esastan reddedebilir. İhtiyati haczin koşullarının oluşmadığını düşünen mahkeme istemi reddetmeli; bilhassa alacaklının koşulların varlığı hususunda hâkimde yaklaşık olarak kanı oluşturamaması ret nedeni olmalıdır. İhtiyati haciz isteminin reddi durumunda, yargılama masrafları alacaklıya yükletilecek, yargılama duruşmalı olarak yapılmış ve borçlu avukatı vasıtasıyla kendini temsil ettirmişse borçlunun lehine vekâlet ücreti de verilecektir²³⁵.

İhtiyati hacze ilişkin istemin reddedilmesi durumunda yasa yoluna gidilebileceği 4949 sayılı Yasa 60. maddeyle İİK'nın 258/3. maddesinde yapılan değişiklikle kabul edilmiş; 5311 sayılı Yasanın 16. maddesiyle İİK'nın 258/3. maddesinde yapılan değişiklikle istinaf yoluna gidilebileceği kanuni olarak düzenlenmiş, Bölge Adliye Mahkemesi (BAM)'nin bu itirazı öncelikli olarak inceleyip vereceği kararın kesin nitelikte olduğu belirtilmiştir²³⁶.

2.E.3. Deliller ve İspat Meselesi

Alacaklının alacağı ve haciz nedenlerine ilişkin kanaat oluşturacak delil göstermek zorunda olduğuna dair İİK'nın 258/1. maddesi gereğince ispat külfeti alacaklıya aittir. Alacaklıya ispat külfetinin yüklenmesi karşısında ihtiyati haciz kararının borçlu taraf dinlenmeden verilebilmesi taraflar arasında denge sağlayacağından silahların eşitliği prensibinin bir neticesi olduğu kabul edilebilir²³⁷.

İhtiyati haciz talepleri değerlendirilirken aranan ispat, yazılı delil ile ispat şartı olmayıp alacağın mevcudiyeti hususunda hâkimde kanaat oluşturacak delillerin sunulmuş olmasıdır²³⁸. Alacağı meydana getiren nedenin biçimine ve mahiyeti ile taraflar arası

²³⁵ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 235.

²³⁶Y. 5. HD. 08.03.2021, 2021/680 E., 2021/2914 K., sayılı kararında "(...) İlk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü hâlinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir.", www.yargitay.gov.tr/, Erişim Tarihi: 1.04.2021

²³⁷ERCAN, İbrahim, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 81, https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi, Erişim Tarihi: 2.02.2021; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 201.

²³⁸Y. 23. HD. 10.06.2020, 2017/885 E., 2020/1988 K., "(...) ihtiyati haciz kararında yaklaşık ispat koşulu geçerli olup ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için alacağın kesin delil ve belgelerle ispatı gerekmez.", www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021.

ilişkiye göre sunulan kanıtları değerlendiren hâkim, alacağın mevcudiyetine kanaat getirirse İİK'daki sair koşulların da varlığı halinde ihtiyati haciz kararı verecektir. Hukuki işlemlerden doğan alacaklar açısından, HMK'nın 200. maddesine göre istisnalar haricinde hukuki işlemlerin ispatının yazılı belge ile yapılması zorunluluğu bulunduğundan, ihtiyati haciz talebinde de yazılı delille ispat aranmalıdır. Fakat HMK'nın 203. maddesi gereğince HMK'nın yazılı belgeyle ispat zorunluluğu öngören 200.maddesi, suç teşkil etse de etmese de hukuki fiillerden doğan tazminat davalarında uygulanmaz. Örneğin hâkim, yaralanmalı ya da ölümlü bir trafik kazasında, kaza tespit tutanağı, taraflarla tanıkların bilgi ve görgülerini ihtiva eden zabıtlar ile varsa bilirkişi raporu doğrultusunda kanaat sahibi olmaya çalışarak karar verecektir²³⁹.

Alacaklı, alacak ve ihtiyati haciz nedenlerinin mevcudiyeti hakkında kanaat oluşturacak deliller sunmalıdır. İİK'nın 258/1. maddesine göre aranan ispat tam ispat olmayıp yaklaşık ispattır²⁴⁰. HMK'nın 200. maddesine göre mahkemenin, ispat sınırından fazla bir alacakla ilgili ihtiyati hacze karar verebilmesi, alacaklının, bir sözleşme, senet ya da en azından yazılı delil başlangıcı mahiyetinde bir belge sunmasına bağlıdır. HMK'nın 203. maddesi gereğince tanık dinlenilebilen durumlarda bu belge sunulması şart değildir. Ancak, mahkeme belgelerle alakalı HMK'dakine benzer herhangi bir inceleme yapmayıp sadece taleple ilgili kanaat sahibi olmaya çalışır²⁴¹.

Uygulamada Mahkemeler kambiyo senetlerinin sebepten mücerret borç ikrarı içermeleri nedeniyle borcun varlığına ve yaklaşık ispatın gerçekleştiğine kanaatle ihtiyati haciz kararı vermektedir.²⁴² Yine Yargıtay itiraz olunmayan mutabakat mektuplarının, itiraz

²³⁹ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 41-42.

²⁴⁰ İstanbul BAM 8. HD., 25.2.2021, 2021/271 E., 2021/356 K., "(...) İİK'nın 257. maddesi hükmü uyarınca ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için davanın kesin olarak kanıtlanması da gerekmemektedir. Dosyada bir kısım delillerin bulunması ve yaklaşık ispat halinde ihtiyati haciz kararı verilebilir. Mahkemenin, dosya kapsamına uygun gerekçesine ve takdirine; ihtiyati haczin, İİK. m. 257 vd. hükümlerinde açıkça düzenlenmiş bulunmasına, dosyada mevcut bilirkişi raporları değerlendirildiğinde; ihtiyati haciz için gerekli yaklaşık ispat halinin gerçekleşmiş olmasına (...)"

²⁴¹ KURU, İcra El Kitabı, s. 1042, 1044; UYAR, Haciz, s. 46; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 487.

²⁴² Yargıtay 11. HD. 2016/1301 E., 2017/3565 K., 04.04.2016 T.,

edilmeyen faturaların ihtiyati haciz için gerekli olan yaklaşık ispatı karşıladığını kabul etmektedir.²⁴³

F. İHTİYATİ HACİZ KARARI

2.F.1. İhtiyati Haciz Kararının İçeriği

Hâkim, ihtiyati haciz talebini değerlendirerek kabul ya da red kararı verebilir. Kabul kararı, yasada belirlenen ölçütler göz önüne alınarak teminatsız ya da teminatlî verilebilir²⁴⁴.

İİK'nın 260. maddesinde ihtiyati haciz kararında bulunması gereken hususlar belirtilmiştir. Buna göre; borçlu ve alacaklı ile vekilinin isim-soyad ve yerleşim yerleri, haczin hangi miktar için ve hangi belgelere dayanarak konulduğu, haczin nedeni, haczedilecek şeyler, gösterilecek teminatın ve alacaklının tazmin etmekle yükümlü olduğu zararların neler olduğu kararda gösterilmelidir. İhtiyati haciz kararının verildiği miktara, asıl alacakla birlikte bunun faizi; kambiyo senetlerinde çek tazminatı, ihbar-protosto masrafları ve komisyon ücreti eklenmelidir²⁴⁵.

İhtiyati hacze ilişkin kararda borçluya, yargılama giderlerinin ve bu doğrultuda alacaklıdan ihtiyati haciz isteminde bulunurken alınan başvuru ve maktu karar harcının yükletildiği yazılır. Bunların haricinde harç ödetilmez. İhtiyati hacizle alakalı yapılmış olan sair yargılama masrafları, dava açılmadan evvel yapılan ihtiyati haciz taleplerinde alacaklının vekil vasıtasıyla talepte bulunmuş olması durumunda alacaklının lehine vekâlet ücreti de borçluya yükletilir. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi (AAÜT)'nin 2. kısmının 1. bölümünde tatbik edilecek vekâlet ücreti dava dışında ihtiyati haciz kararı verilmesi şartıyla maktu şekilde belirlenmiş, ihtiyati haciz kararının duruşmalı verilip verilmemesine göre ayrıma gidilerek farklı miktarlar öngörülmüştür. İhtiyati hacze bir dava kapsamında karar verilmişse ayrıca vekâlet ücretine hükmedilmeyecektir. İhtiyati

²⁴³ Yargıtay 11. HD. 2016/11772 E., 2017/8517 K., 31.10.2016 T.,

²⁴⁴ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 215.

²⁴⁵ UYAR, Haciz, s. 50.

haciz merasimi tamamlanmadan ve kesin haciz haline dönüşmeden önce, alacaklının, vekâlet ücreti ile harcı, borçludan talep etmesi mümkün değildir²⁴⁶.

Borçluya ait malvarlığının tam olarak bilinmesi mümkün olmadığından, uygulamada genelde borçlunun elinde bulunan ya da 3. kişilerde olan taşınır ve taşınmaz malları ile alacak ve haklarının borcu karşılayacak kadarının ihtiyaten haczine karar verilmektedir²⁴⁷.

İhtiyati haciz kararıyla borçlunun şahsiyet haklarını ve özgürlüğünü sınırlandıracak mahiyette kararlar verilemez²⁴⁸.

2.F.2. Kararın Etkileri

İhtiyati hacze ilişkin karar verildiği anda etki doğurmaya başladığından kararın icrası istenebilir. Karar karşısında borçlu da savunma olanaklarını kullanabilir. Bu kapsamda borçlu, itiraz edebileceği gibi teminat karşılığında ihtiyati haciz kararının kaldırılmasını da talep edebilir.

İhtiyati haczin hukuki mahiyeti doktrinde tartışılmış, kimi yazarlar tarafından takip işlemi olduğu kabul edilirken kimilerince takip hukukunda bulunan teminat önlemi olduğu savunulmuştur²⁴⁹. Bazıları ise ihtiyati haciz isteminin icra takip işlemi olmadığını ancak ihtiyati haciz kararının bu nitelikte olduğunu belirtir²⁵⁰.

2.F.3. Kararın Kesinleşmesi

Dava açısından kesin hüküm, maddi ve şekli manada kesinliği ifade eder. Şekli manada kesinlik, ilgili karar karşısında başvurulabilecek olağan bir yasa yolunun kalmamasıdır. Maddi manada kesinlikse, yargı kararlarıyla alakalı yasal geçerliliği göstermekte olup,

²⁴⁶ **KURU**, İcra ve İflas Hukuku, s. 508-509.

²⁴⁷ Y. 11. HD. 22.01.2014, 2014/477 E., 2014/1334 K., “(...) borcu faiz ve masrafları ile karşılayacak miktarda borçluların menkul ve gayrimenkul malları ile bankalardaki mevduatları ve üçüncü şahıslardaki hak ve alacakları üzerine ihtiyati haciz konulmasına karar verilmiştir.”, www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 1.03.2021.

²⁴⁸ YHGK, 30.04.2019, 2017/1394 E., 2019/494 K., “(...) malvarlığı para ile ölçülebilen hakların tamamıdır.” şeklinde tanımlanmıştır.

²⁴⁹ **ÜSTÜNDAĞ**, Esaslar, s. 482; **BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 15.

²⁵⁰ **MUŞUL**, İcra Hukuku, s. 1077-1078; **UYAR**, Haciz, s. 11.

dava nedeni, konusu ve tarafları aynı olacak şekilde yeniden dava açılmaması ve yargılama yapılamamasıdır²⁵¹.

İhtiyati hacze ilişkin yargılamada hakkın esası ele alınmaz. Geçici tedbirler açısından bazı yargılama ilkelerinden vazgeçilip borçlu dinlenmeden ve yaklaşık ispat ile karar verildiğinden hatalı karar verilebilme olasılığı kabul edilmektedir. Peşinen kabul edilen ve olağan bir yargılamaya kıyasla yanlış olma olasılığı fazla olan bir karar için gerçek manada kesinlik öngörmek yanlış olacaktır. Bu yüzden normal dava yargılamalarındaki gibi gerçek manada, ihtiyati hacizde taraflar arası, hakkın esasıyla alakalı kesinlikten bahsedilemez. İhtiyati haciz talepleri hakkındaki kararlar, asıl dava açısından bağlayıcı değildir²⁵².

İhtiyati haciz talebi reddedildikten sonra koşullar değişmişse, alacaklı, bu değişikliği belirterek tekrar talepte bulunabilir. Koşullarda bir değişiklik olmaksızın talebin aynı mahkemede yenilenmesi halinde talebin reddedilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Uygulamada da çoğunlukla bu şekilde karar verilmektedir. Fakat asıl sorun alacaklının istemini başka bir yer ya da mahkemede tekrar etmesi halinde çıkacaktır. Borçlu dinlenilmeden verilmiş olan ihtiyati haciz kararlarına karşı borçlu karardan sonra karşı koyabilmektedir. Borçlu, ancak dinlenilirse önceden verilen kararları hatırlatabilecektir. Dinlenilmeden ihtiyati hacze karar verilmişse, önceden verilen kararlar nedeniyle itiraz hakkı bulunmaktadır.

İİK'nın 264. maddesine göre ihtiyati haczi tamamlamak için uyulacak sürelerde dava açılmaması, takip yapılmaması ya da gereken prosedüre uyulmaması nedenleriyle ihtiyati haczin hükümsüz hale gelmesi durumunda alacaklıya aynı talebi yenileme imkânı tanınmalı; talepte farklılık olmadığından reddedilmemelidir.

²⁵¹ KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 25. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2014 s. 618-619; ÜSTÜNDAĞ, Saim, Medeni Yargılama Usulü, C. I-II, Filiz Kitapevi, İstanbul 2000, s. 693.

²⁵² ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 249-250.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İHTİYATİ HACİZ SEBEPLERİ

A. İHTİYATİ HACİZ KOŞULLARI VE SEBEPLERİ AYRIMI

İİK 257. maddede ihtiyati haciz nedenleri ihtiyati haciz koşullarıyla beraber düzenlenmiştir. Öğretide ihtiyati haciz nedenleri ekseriyetle ihtiyati haciz koşulları başlığı altında ele alınmakta, ayrı olarak incelenmemektedir²⁵³. Bazı yazarlar ise ihtiyati haciz nedenlerini ayrıca bir başlık olarak ele almaktadır²⁵⁴.

Özekes, ihtiyati hacizde tarafların (alacaklı ve borçlunun) ihtiyati haczin koşulu şeklinde ele alınabileceğini ancak ihtiyati hacze konu olan alacağın ayrıca bir başlık şeklinde ihtiyati haczin koşulu şeklinde ele alınmasının isabetli olmadığını savunmaktadır. Zira taraflarla alacak arasında sıkı bir bağlantı vardır. O halde ihtiyati haciz nedenlerinin ve ihtiyati hacze konu olan alacağın ihtiyati haczin taşıması gereken iki koşul olarak değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Bu iki koşul ihtiyati haczin asıl belirleyicileridir. Özekes'e göre ihtiyati haczin dayanağı olan, onun haklı olmasını sağlayacak durumlar ihtiyati haciz nedenleridir²⁵⁵.

Yabancı öğretilerde de aynı durum söz konusudur. Özekes'ten naklen örneğin Mattmann, ihtiyati haciz nedenlerini ihtiyati haciz koşulları içinde ele alarak iki grupta incelemektedir. Buna göre ihtiyati haczin yargılaması ve icrasına ilişkin kısım ihtiyati haczin şekli koşulları; tarafların ve ihtiyati hacze konu alacağın mevcudiyeti, ihtiyati haczin nedeninin ve konusunun olması da ihtiyati haczin maddi koşulları olarak değerlendirilmiştir²⁵⁶.

İsviçre ve Alman hukuklarında bizdeki gibi ihtiyati haciz nedenleri tahdidi olarak sayılmıştır. Bazı ülkelerde ise tahdidi olarak sayılma yapılmamış; “gelecekte yapılacak

²⁵³ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 21-35; KAÇAK, s. 59.

²⁵⁴ ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 400; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 131.

²⁵⁵ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 131.

²⁵⁶; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 131

icranın tehlikeye düşmesi” biçiminde özetlenebilecek umumi bir tehlike durumu öngörülmüş, “ülke dışında” icra takibinde bulunmak mecburiyetinde kalınması durumu özel tehlike olarak belirlenerek ihtiyati haciz nedeni sayılmıştır²⁵⁷.

B. İHTİYATİ HACZİN SEBEPLERİNİN İNCELENMESİ

3.B.1. Genel Olarak

Daha önce de izah edildiği üzere ihtiyati haciz müessesesi, ihtiyati tedbir kurumunun spesifik bir çeşidi şeklinde ortaya çıkmış, gelişme göstermiş ve halen aynı nitelikte varlığını devam ettirmektedir²⁵⁸. Çoğu ülkenin hukuk sisteminde ihtiyati hacizle alakalı ayrıca düzenleme yapılmamış, ihtiyati tedbir kapsamında ve hatta bu kurumla beraber uygulanma imkânı sağlanmıştır. Hatta bizim sistemimizde 1929 tarihli İİK uygulanmaya başlayana dek ihtiyati hacze 1927 tarihli HUMK (Mülga) 102. maddede yer verilmiştir. Bu maddeye göre: vadesi gelen alacağın teminini sağlayan bir rehnin olmaması ya da var olan rehnin alacağı tamamen karşılamaya yetmemesi hallerinde, borçluya ait şahsı ya da 3. kişilerdeki taşınır ve taşınmaz malları maddede sayılan durumlarda ihtiyaten haczedilebilir. Bunlar borçlunun ikametgâhının belirli olmaması; verdiği taahhütlerden kurtulabilmek amacıyla malvarlığını saklaması, kaçırmaması ya da buna kalkışması; niteliği açısından hemen ödenmesi gereken borçla borçlunun devamlılık arz etmeyen ya da pazarcılık veya panayırlardaki işleri yürüten şahıslardan olması; Türkiye’de yerleşkesinin bulunmamasıdır. Bu durumlardan ilk ikisine dayanılarak vadesi gelmeyen alacak dolayısıyla dahi haciz işlemi için ihtiyaten talepte bulunulabilir. İlk duruma dayanarak konulan ihtiyati haczin sonucunda borcun vadesi gelmemişse bile, borcun tamamen ödenmesi zarureti hâsıl olur²⁵⁹.

Yukarıda açıklanan hüküm 1929 tarihli İİK. 257. maddede yeri olan ihtiyati haciz nedenlerinin ilk durumudur. O dönemde ihtiyati haciz HUMK’dan çıkarılarak İİK kapsamına alınmakla beraber, koşulları ve nedenleri açısından kayda değer

²⁵⁷ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 131.

²⁵⁸ SALDIRIM, s. 203; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 52; TUNCAY, Salih/DEMİRHAN, H. Orhan, Yeni ve Değişik Hükümleriyle İcra ve İflas Kanunu, Yeni Şehir Kitabevi, Ankara 1965, s. 191.

²⁵⁹ Bu maddede yazılı ihtiyati hacze müteallik hüküm 1424 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ile kaldırılmış, bu kanunu ilga ve yerine kaim olan 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 257. maddesinde yer almıştır.

değişikliklere yer verilmiştir. Öncelikle HMUK'nın 102. maddesinde ödeme günü gelen ancak rehni sağlanmamış alacak için ihtiyati haciz talebinde bulunabilmek farklı koşullara bağlı iken, İİK'nın 257. maddesinde belirlenen kuralda ödeme günü gelen ancak rehni sağlanmamış alacak için ihtiyati haciz isteminde bulunmada fazladan, farklı bir koşul öne sürülmemiştir.

Anılan nitelikteki alacaklar için ödeme gününün gelmesi, başka ifadeyle muacceliyeti kâfidir. Ancak önceden yapılan düzenlemeye göre, ödeme günü gelen alacak için ihtiyati haczin talebi borç sahibinin yerleşim yerinin bulunmaması, malvarlığını saklaması, kaçırmaması ya da buna kalkışması koşullarına bağlıdır.

İİK'nın 257. maddesine göre, ödeme günü gelmeyen alacak açısından ihtiyati haczin talebi bazı farklı koşullara bağlanmıştır. Bunlar 102. maddedeki koşullara benzeyen koşullardır. Fakat 102. maddedekinden ayrıksı olan borç sahibinin kaçmak için çalışması, bunun için eyleme kalkışması ya da alacak sahibinin yararına engel olacak veya yararını düşürecek hile içeren hal ve hareketlerde bulunuyor olması ödeme günü gelmeyen alacak hakkında ihtiyati haczin nedeni olduğu kabul olagelmıştır²⁶⁰.

102. maddesine göre borç sahibinin Türkiye sınırlarında yerleşim adresinin bulunmaması ihtiyati haczin sebeplerinden sayılırken, 257. maddesinde böyle bir neden bulunmamaktadır. Benzeri bir durum borç sahibinin pazarcılık veya panayırlardaki işleri yürüten şahıslardan olduğu ve borcun derhal ödenme zorunluluğu olan borçlardan olması durumu 102. maddeye göre ihtiyati haczin sebeplerinden kabul edilmişken, 257. madde metninde göre bu şekildeki bir sebebe yer verilmemiştir. Nihai olarak 257. maddeye göre gemi veya yük alacak sahipleri açısından ihtiyati haczin düzenlenmesine yer verilmişken 102. madde metninde bu şekildeki bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

İİK'nın 257. maddesinde 2003'te değişiklik yapılarak maddenin "ihtiyati haciz" olan başlığı "ihtiyati haciz şartları", birinci fıkradaki "borcun" ifadesi "para borcunun",

²⁶⁰ AKYAZAN, s. 175.

ikinci bentteki “kaçarsa” ifadesi “kaçar ya da bu maksatla alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunursa” şeklinde değiştirilmiştir.

3.B.2. Vadesi Gelmiş Olan Alacaklar

İİK 257. madde birinci fıkrada vadesi gelmiş olan borcun alacaklısı konumundaki kişinin ihtiyati haciz talep edebileceği belirtilmektedir. 1929 tarihli ve 1424 sayılı İİK ardından 1932 tarihli ve 2004 sayılı İİK'nın kabulü sırasında, alacaklı lehine yapılan değişikliklerden biri de vadesi gelmiş alacaklar bakımından ihtiyati hacizde sebep aranmasıdır. Bu değişiklikle beraber, vadesi gelmiş alacak şartları çerçevesinde herhangi bir sebep göstermeksizin doğrudan ihtiyati haciz isteyebilmektedir.

Yasada “vadesi gelmiş alacak” olarak belirtilen kavram öğretide genellikle “muaccel alacak” şeklinde anlaşılmıştır²⁶¹. Bu yüzden vadenin belirlenmediği hallerde, vade bulunmadığından bahisle ihtiyati hacze karar verilmemesi hatalı bulunmaktadır²⁶². Muacceliyet ve vade kavramları ekseriyetle aynı anlama geliyor gibi kullanılsa da esasında farklı kavramlardır. Muacceliyet ve vade kavramları esasında maddi hukuk terimleri olup, manaları ve ihtiyati haciz açısından doğurdıkları neticelerin kavranabilmesi için maddi hukuka başvurmak gerekecektir.

3.B.2.1. Vade Kavramı

Vade, borcun ifa edilebilir olduğu, alacağın ifa kabiliyetine sahip olduğu zamanı ifade eder²⁶³.

Vade, belirsiz ya da belirli olabilir. Bilhassa belirsiz olduğu hallerde iki tarafın iradesi ile yaşam deneyimleri göz önüne alınarak, vadenin var olup olmadığı belirlenir.

²⁶¹ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 26; ANSAY, s. 313; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 485; KURU, İcra İflas C. III, s. 2499.

²⁶² KURU, İcra İflas C. III, s. 2499; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 484; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 711; BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 26; GÜRDOĞAN, İcra Hukuku, s. 138; UYAR, Haciz, s. 28; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 136, 137; DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 22.

²⁶³ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 3, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2010, s. 128; BARLAS, Nami, Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, İstanbul 1992, s. 27.

Vadede, muacceliyet gelecekteki bir tarihe tehir edilmekte; borcun ifa edileceğine dair beklenti bulunmaktadır²⁶⁴.

Gerçekleşeceği ve bunun zamanı belirli olan hadiselerle gerçekleşeceği belirli olup zamanı belirli olmayan hadiseler vade niteliğindedir²⁶⁵.

3.B.2.2. Vade ve Muacceliyet Kavramı

Muacceliyet ve vade terimlerinin manaları birbirlerine yakın olsa da farklılıklar da mevcuttur. Birçok açıdan ifa zamanı önemli olup iki taraflı manası vardır. Bir taraftan alacağın ifa edilebilirlik (ifa kabiliyeti) kazandığı zamanın, diğer taraftan alacağın muaccel hale geldiği zamanın tespitine yarar. Vade, borçlunun edimi ifa edebilme salahiyetinin bulunduğu, alacaklının da bunu kabul etme yükümlülüğünün bulunduğu vakittir. Muacceliyet ise, alacaklının edimi isteyebildiği ve borçlunun da buna mukabil ifa etme yükümlülüğünün bulunduğu anda başlar. İfa zamanı açısından vade ve muacceliyet, ifa edilebilir olma ve talep edilebilir olma zamanı şeklinde izah edilebilir²⁶⁶.

Alacaklının edimin ifasını talep edebileceği gün gelmişse borç muaccel hale gelmiştir. Kural, borç ilişkisi kurulur kurulmaz yani borç doğar doğmaz borcun ifasının muaccel olması ve talep edilebilmesidir. Borçlunun borcun doğmasıyla birlikte hemen ifa yükümlülüğü bulunmuyor, ifayı ilerde yerine getirme hakkı bulunuyorsa vadenin varlığından söz edilebilir. Vade, borçlunun ifayı gelecek zamanda gerçekleştirme yükümlülüğünün olduğu an ya da tarihtir²⁶⁷.

²⁶⁴ OĞUZMAN M. Kemal/ÖZ M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 638.

²⁶⁵ SİRMEN, A. Lale, Türk Özel Hukukunda Şart, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara1992, s. 87-88.

²⁶⁶ EREN, s. 128-129; OĞUZMAN/ÖZ, s. 232.

²⁶⁷ TEKİNAY, s. 801; EREN, s. 130; OĞUZMAN/ÖZ, s. 232.

Açıklamalar ışığında vade ile muacceliyet terimlerinin aynı olmadığı sonucuna varılmaktadır. Vade kavramının muacceliyet zamanının belirlenmesini sağladığı veya vadeye göre muacceliyetin daha üst terim olduğu ifade edilebilir²⁶⁸.

Vade, taraflarca sözleşmede kararlaştırılabilir. Bu durumda borç, vade için belirlenen tarihte muaccel olacak ya da muacceliyete dair ihbarla alacak muaccel hale getirilebilecektir²⁶⁹. Yasada alacağın muaccel olacağı zaman belirlenmiş olabilir. Örneğin İİK'nın 257/3. maddesine göre, vadesi gelmeyen alacaklar bakımından, koşullar mevcutsa alacaklı tarafından ihtiyati haciz koydurulmuş olması halinde, borcun yalnızca borçlu açısından muaccel olması söz konusu olacak; sair kişiler (borçlu dışındaki borçtan sorumlu olan kişiler) için ise, borcun vadesi aynı kaldığından, muacceliyet gerçekleşmeyecektir²⁷⁰.

Vadenin, yasa ile sözleşmeyle, adetle belirlenmesi mümkün olduğu gibi dürüstlük kuralına göre ya da işin mahiyeti icabı belirlenmesi de mümkündür²⁷¹.

Muacceliyetle vade arası farklılıklar olsa da, öğretide 257. maddedeki “vade” tabirinin “muacceliyet” manasında kullanıldığı düşünülmektedir²⁷². Mesela Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nin 74. maddesi gereğince kural, vadenin belirlenmediği halde, borcun borç ilişkisinin oluşması anında hemen muaccel olacağıdır. Vadenin belirlenmemiş olması durumunda ise sırf vadenin olmaması gerekçesiyle ihtiyati hacze karar verilmemesi yanlış olacak; yasal düzenlemenin ve ihtiyati haczin gayesine de aykırılık teşkil edecektir.

²⁶⁸ **ANTALYA**, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 3, Legal Yayınevi, İstanbul 1997, s. 425.

²⁶⁹ Y. 19. HD., 17.02.2005, 2004/12908 E., 2005/1451 K.; **DEYNEKLİ/SALDIRIM**, s. 22-23; Aynı yönde YHGK 24.02.2016, 2014/724 E., 2016/168 K., “(...) Borçlu temerrüdünde aranan diğer bir şart da “borcun muaccel olması”dır. Borç istenebilir hale gelmeden temerrütten bahsedilemez. Zira muacceliyet alacaklının borçludan borçlanılan edimi talep ve dava edebilme yetkisini ifade eder.” www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 1.04.2021

²⁷⁰ **KURU**, İcra İflas C. III, s. 2503; **MUŞUL**, İcra Hukuku, s. 1066; **YILMAZ**, s. 1083; **ÜSTÜNDAĞ**, Esaslar, s. 485.

²⁷¹ **EREN**, s. 131; **TEKİNAY**, s. 801.

²⁷² **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 129.

3.B.2.3. Vadesi Gelmiş Olan Alacaklarda Sebep Aranamaması

Alacak muaccel olduğu halde borçlunun borcunu ifa etmemiş olması durumunda, alacağın vadesi kesin ve belirli ise, ek bir koşula ihtiyaç duyulmadan alacaklının ihtiyati haciz talep edebilmesi mümkündür²⁷³. Mesela, sigortalı kişinin ne zaman öleceği belli olmadığından, miras bırakanca lehine yapılan hayat sigortası sözleşmesinden doğacak olan alacağın vadesi belirli olmayan mirasçının miras bırakan ölmeden önce ilgili alacağı isteyebilmesi ve ihtiyati haciz talep edebilmesi mümkün değildir. Mühim olan maddi hukuk çerçevesinde alacaklının borçludan talep edebileceği, muaccel bir alacağın mevcudiyeti ve istem için gereken koşulların sağlanmasıdır. Bunun haricinde getirilecek bütün koşullar yasa dışı, ihtiyati haczin maksadını aşan, yarar dengesini zora sokan koşul olacaktır. Bu yüzden öncelikle genel kuralı belirleyip uygulamada sık rastlanan haller açıklanmalıdır.

Kural, vade gelmeden ihtiyati haciz talep edilememesidir. Kuralın istisnasına ihtiyati haczin düzenlendiği İİK'nın 257. maddesinde sınırlı sayıda yer verilmiştir. Bunun yanında, takip hukukuna has 257/2. maddesi haricinde, maddi hukuk tarafından izin verilen hallerde, vade gelmeden borçluya başvurulabiliyorsa, alacağın vade tarihi gelmişçesine ihtiyati haciz talep edilebilecektir. Burada, 257/2. maddesinin değil 257/1. maddesinin tatbiki bahis mevzudur. Örneğin, TTK'nın 625/2. maddesi gereğince, vade tarihi gelmeden evvel poliçenin ödenmeyeceği fark edilirse, belli koşullarla hamil, ciro edenlere, keşide edene ve poliçeden dolayı taahhüt vermiş olan sair şahıslara başvurma hakkını kullanabilecek ve hamil bu doğrultuda ihtiyati haciz talep edebilecektir²⁷⁴.

Öte yandan, maddi hukuk açısından borcun muacceliyetiyle beraber, dava ve takip yapılabilmesi bazı koşulların varlığına bağlıysa bunlar da göz önüne alınmalıdır. Her ne kadar yasada yalnızca borcun muaccel olması aranmış, dava ve takip açısından hususi koşullar aranmamışsa da, neticede ihtiyati haczin amacının alacağı korumakla birlikte ilk olarak var olan ya da ilerde yapılacak takibin neticesini güvence altına almak

²⁷³BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 26; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 711; KURU, İcra İflas C. III, s. 2502; UYAR, Haciz, s. 24.

²⁷⁴UYAR, Haciz, s. 33; BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 27; AYYILDIZ, s. 377.

suretiyle takip yolunu korumak olduğu dikkate alındığında, takip yoluyla talep edilemeyecek alacağın ihtiyati hacizle de korunması talep edilememelidir²⁷⁵.

Mesela, kural bazı koşulların varlığı halinde borçlar hukukunda akde konulan muacceliyet şartının geçerli olması iken bonoda, muacceliyet şartının geçerli olmaması nedeniyle, alacaklının yalnızca vadesi gelmiş olan senetler bakımından ihtiyati haciz istemesi mümkün olup vadesi gelmemiş olan senetler için ihtiyati haciz talebinde bulunulamayacaktır²⁷⁶. Bununla birlikte bonoya dayanak olan esas ilişkiye dair akitteki muacceliyet şartı geçerli olacağından, bu akde dayanıp akdi sunarak, henüz muacceliyet kazanmamış bonoya dayanılarak da ihtiyati haczin talebi mümkün olacaktır²⁷⁷. Buna göre ihtiyati haczin talep edilebilmesini sağlayan bonodaki değil esas ilişkiye dair akitteki muacceliyet kaydı olmaktadır.

Çekte vade bulunmadığından keşide (düzenlenme) tarihinden evvel de ihtiyati haciz talebi mümkündür. Fakat düzenleyene, ciro edenlere ve sair borçlulara karşı ihtiyati haczin talep edilebilmesi için, süresi geldiğinde ibraz edilmesine karşın ödenmemiş olmasına dair alacaklı tarafından çekilen protesto, takas odası beyanı ya da muhatap bankaca yazılan beyan gerekecektir²⁷⁸. Çekte vadenin olmaması nedeniyle düzenleme tarihinin ileri tarih olarak gösterilmesinin ya da çeke konulan kayıtların ehemmiyeti yoktur.

Alacağın muaccel duruma geleceği hallerin tespiti önemlidir. Hukuksal işlemlerden kaynaklanan alacaklar hakkındaki ihtiyati haciz istemlerinde ilk başta taraflar arası akit hükümlerine başvurarak muacceliyet tespiti yapılır²⁷⁹. Borçlar Hukuku'na hâkim olan irade serbestliği prensibi gereği vade tarihinin taraflarca kararlaştırılması mümkündür.

²⁷⁵ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 133; MUŞUL, İcra Hukuku, s. 1071; Vadesi gelmemiş bono için ihtiyati haciz istenemeyeceği hakkında bkz. Yargıtay 11. HD., 2014/10195 E., 2014/13334 K., T.08.09.2014 sayılı kararı

²⁷⁶ UYAR, Şerh C. III, s. 3042; KURU, İcra İflas C. III, s. 2499; ŞİMŞEK, a.g.m., s. 219.

²⁷⁷ KURU, İcra İflas C. II, s. 1636; KURU, İcra İflas C. III, s. 2499; UYAR, Haciz, s. 28; ŞİMŞEK, s. 219; OLGAÇ, s. 1720; Y. 12. HD., 24.04.1986, 1986/10792 E., 1986/4782 K.; Y. 12. HD., 05.05.1988, 1988/8200 E., 1988/6069 K.; Y. 12. HD., 16.12.1981, 1981/8058 E., 1981/9519 K.; Y. 12. HD., 02.04.1986, 1986/3503 E., 1986/3799 K., www.e-uyar.com, Erişim Tarihi: 14.12.2021.

²⁷⁸ UYAR, Haciz, s. 30 ve 31; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 137; KURU, İcra İflas C. II, s. 1672.

²⁷⁹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 158.

TBK'nın 392. maddesinde ödünç sözleşmesiyle ilgili bir düzenleme yapılmıştır. Madde gereğince alacaklıya yasadan kaynaklı ihbar yükümlülüğü öngörülmüş olup özel düzenleme yapılmış olması nedeniyle vadenin tarihini bu hükme göre tespit etmek gerekecektir²⁸⁰.

Aynı şekilde TBK'nın 117. ve devamı maddeleri gereğince ihbar alacağın muaccel olmasını sağlayan sebeplerdendir. Muacceliyet ispatını alacaklı yapacak olmakla birlikte, borçların kural olarak doğdukları sırada muaccel olmaları kabul edildiğinden alacaklı tarafından alacağın mevcudiyetinin ispatı, muacceliyet ispatı olacağından alacaklıya esasında ekstra ispat külfeti yüklenmiş değildir. Mesela, haksız eylemlerden kaynaklanan tazminat alacaklarında, haksız eylemin gerçekleştiği anda borç doğacak, alacaklının tazminat hakkı olduğunu ispat etmek için zararın gerçekleştiği anı ispat etmesi gerekeceğinden, alacaklıya ayrı bir ispat yükü getirilmemiş olacaktır.

Alacağın muaccel olması için sözleşmedeki hükümlerin ya da yasanın alacaklıya ihbar külfeti getirdiği durumlarda bunu HMK 200. madde gereğince alacaklı ispat etmelidir. Borçluya alacaklının herhangi bir ihbarda bulunmadığını ispat etme yükünün bulunduğu kabulü halinde bunun borçlu tarafından ispatı mümkün değildir. Öte yandan bu durum olumsuz bir olgunun ispat edilmesinin taraflardan talep edilemeyeceği yönündeki ispat hukukuna hâkim prensibe de aykırı olacaktır²⁸¹.

Uygulamada karşılaşılan hatalı bir durum da, birbirini izleyen vadelerin bulunduğu senetlerden herhangi birinin ödenmediği halde diğerlerinin muacceliyet kazanacağına ilişkin kayıtların geçerli kabul edilmesidir. Oysa kambiyo hukukunda bu şekildeki kayıtların geçerliliği yoktur. Yargıtay kararları da bu doğrultudadır²⁸².

²⁸⁰ TBK'nın 312. maddesi, "Ödüncün geri verilmesi konusunda belirli bir gün ya da bildirim süresi veya borcun geri istendiği anda muaccel olacağı kararlaştırılmamışsa ödünç alan, ilk istemden başlayarak altı hafta geçmedikçe ödünçü geri vermekle yükümlü değildir." şeklindedir.

²⁸¹ **DEYNEKLİ/SALDIRIM**, s. 25.

²⁸² Y. 12. HD., 08.07.1982, 1982/5886 E., 1982/6132 K., "Borçlu hakkında 11.5.1982 tarihinde yapılan takipte dayanılan senetlerden 5.7.1982, 5.9.1982 vade tarihli 100.000'er liralık iki senetten muaccel olmadığı, bonolarda mevcut senetlerden birisi ödenmediği taktirde diğerlerinin de muaccel olacağına dair kaydın kambiyo hukuku ile bağdaşmadığı ve yazılmamış sayılacağı, ihtiyati haciz kararının İİK'nin 257/II. Maddesine göre verilmediği düşünülmeden, borçlunun bu iki senedin muaccel olmadığından dolayı vaki itirazının ret olunması isabetsiz, temyiz itirazları yerinde görüldüğünden merci kararının İİK'

Muacceliyet kaydı bulunan senetlerin ya da bu kayıtların geçerliliği konusunda doktrinde farklı görüşler vardır²⁸³. Bir görüşe göre, muacceliyet kaydı bononun geçersiz hale gelmesine sebep olacaktır²⁸⁴. Bu görüş, muacceliyet kaydını bonolarda ikincil seçenek vade olarak görmekte, bu yüzden senetlerin bono vasfını kaybettiğini kabul etmektedir. TTK'nın 703. maddesindeki birbirini izleyen farklı vadelerin gösterildiği ya da vadesi farklı olarak yazılan poliçelerin batıl olacağı hükmü gereğince, yasada sayılan durumlar haricinde belirlenen vade ya da vadeleri ihtiva eden senetler geçersiz olacaktır. Bonoya muacceliyet kaydı konulması durumunda, senette yer alan vade ve bononun ödenmemesi durumunda oluşacak vade şeklinde iki çeşit vade söz konusu olacağından TTK'nın 703. maddesine aykırılık ortaya çıkacak ve senedin bono vasfı kalmayacaktır.

Başka bir görüşe göre, senet de kayıt da geçerli olacaktır²⁸⁵. Buna göre icra memurluğu tarafından vadesi gelmeyen bir senedin takibe dayanak yapılabileceği durumlardan biri, birden fazla senedin aynı lehtar adına düzenlenerek bunlardan birine muacceliyet kaydı konulmasıdır. TTK'nın 713. maddesi ruhuna uyan şekilde düzenlenmiş olan bu tip senetlerde iki vade olmadığından TTK'nın 703. maddesine aykırılık da bahis mevzu değildir.

Doktrindeki baskın ve son görüş ise kaydın geçerli olmadığı, senedin geçerli olduğu yönünde olup muacceliyet kaydı senedin geçerliliğine etki etmeyecek ancak kayıt

nın 366 ve HUMK' un 438. maddeleri uyarınca bozulmasına..."; Y. 12. HD., 03.12.1979, 1979/9310 E., 1979/9856 K., "Sair temyiz itirazları yerinde değilse de; 27.5.1986 olan takip tarihinde senetlerden sadece 17.5.1986 tarihli senet bedelinin muaccel olduğu, diğer senet bedellerinin muaccel bulunmadığı, birbirini takip eden vadeleri taşıyan senetlerden birisinin ödenmemesi halinde diğerlerinin muaccel olacağına dair kaydın kambiyo hukukuyla bağdaşmadığı, bu kayıt senedin bono vasfını etkilemez ise de, yazılmamış sayılacağı, hamile muacceliyet yönünden bir hak bahşetmeyeceği, İİK' nın 257. maddesi 2. fıkrasına göre alınmış bir ihtiyati haciz kararı bulunmadığı, alınan ihtiyati haciz kararının maddenin 1. fıkrasına göre verildiği, senet üzerinde mevcut ve yukarıda açıklandığı gibi geçersiz olan muacceliyet şartı dışında vadesi gelmemiş senetlerin takibini haklı gösterir bir mukavelenin de söz konusu bulunmadığı düşünülmeden, takip tarihinde vadesi gelmeyen senetler hakkındaki bu nedene dayanan itirazında reddolunması isabetsiz, temyiz itirazları muacceliyet itirazı yönünden yerinde görüldüğünden merci kararının İİK' nın 366 ve HUMK' un 428. maddeleri uyarınca bozulmasına, 5.10.1987 gününde oybirliği ile karar verildi.", naklen **KAÇAK**, s. 147.

²⁸³²⁸³ **BAHTİYAR**, Mehmet, "Muacceliyet Şartının Bonoya Etkisi ve Geçerlilik Sorunu", Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55.Yaş Günü Armağanı, C. I, Beta Yayınları, İstanbul 2002, s. 103-110

²⁸⁴ **ÇELİKTAŞ**, İlyas, Bonoda Vade Sorunu, Yasa Dergisi, 1993/3, s. 303.

²⁸⁵ **BERKİN**, İflas, s. 147

konulmamış sayılacaktır²⁸⁶. Bu görüştekiler senetlerin her birinin bağımsız kambiyo taahhüdü olduğu esasına dayanmaktadır. Buna göre bir senedin geçerliliği, onun şekli öğeleri açısından sadece üzerinde yazılı olan senede dair hususlar kapsamında belirlenecektir. Hâlbuki muacceliyet kaydı, ödenmeyen bonoda yer alsada da takip eden bonoların vadesinin değiştirilmesine dönük kayıttır. Bu yüzden, bulunduğu senedin geçerlilik koşullarına etki etmediği ve alakasız olduğundan ödenmeyen senet bakımından; vadesi geçerli olan izleyen senetlerde bulunmadığı, bulunsa bile, her kayıt kendinden sonra gelen senetlere dönük olduğundan izleyen senetler bakımından muacceliyet kaydı konulmamış kabul edilmelidir. Yargıtay kararları da bu doğrultudadır²⁸⁷.

Belirli koşulların varlığı halinde kural, borçlar hukuku açısından sözleşmedeki muacceliyet kayıtlarının geçerli olmasıdır. Ancak yukarıda belirttiğimiz gibi bonolarda bu kayıtlar geçerli olmadığından, alacaklı yalnızca vadesi gelmiş olan senetler bakımından ihtiyati haciz talep edebilecek, bunun haricinde vadesi gelmemiş senetler bakımından ihtiyati haciz talep edemeyecektir²⁸⁸.

Verilebilecek bir başka örnek alacağın temlikidir. Alacağın temlik halinde, borcun muaccel olması durumunda alacağı devralmış olan kişinin ihtiyati haciz talep edebilmesi, temlik işleminin yasaya uygun olarak tahriri şekilde yapılmış olmasına bağlıdır²⁸⁹. Aksi halde temlik alanın yaptığı ihtiyati haciz istemi reddedilmelidir.

²⁸⁶ **UYAR**, Talih, Bononun (Emre Muharrer Senedin) Geçerlilik Koşulları, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 74, 2008, s. 377.

²⁸⁷ **BAHTİYAR**, Mehmet, Muacceliyet Şartının Bonoya Etkisi ve Geçerlilik Sorunu, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, Beta Yayınları, İstanbul 2002, s. 103-110.

²⁸⁸ **UYAR**, Haciz, s. 28; **BAHTİYAR**, s. 112; **YILMAZ**, s. 1085-1086; "İhtiyati haciz kararı İİK. nun 257/2 fıkrası uyarınca verilmemiştir. Bu bakımdan takip tarihinde vadeleri henüz gelmemiş bono bedellerinin muaccel olduğu kabul edilemez. Ayrıca bir protokol ibraz edilmediği, bonolar üzerine yazılan muacceliyet şartının geçersiz olduğu gözetilerek, (itirazın kabulüne) karar verilmek gerekirken yazılı gerekçe ile reddi isabetsizdir." 12. HD. 18.11.1993, 14130/18138 ve aynı yönde 12 HD. 9.3.1982, 1893/1795, www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 18.03.2021;

²⁸⁹ TBK 163/1: "Tahriri şekilde yapılmış olmadıkça alacağın temlik müteber olmaz." şeklindedir.

Kambiyo senetlerinden olan bono ve poliçede vade tarihinin belirli olması nedeniyle asıl borçlular karşısında alacağın muaccel hale geldiği zamanın belirlenmesi zor değildir²⁹⁰.

Başka bir örnek, vadesi belirtilmemiş bono ya da poliçenin görüldüğü zaman ödenecek bono ya da poliçe kabul edileceğine ilişkin TTK'nın 777.ve 72. maddeleridir²⁹¹. Buna göre bu senetler açısından, usuli olarak muhataba ibrazının ispatı yapılmadıkça, ihtiyati haciz talep edilemez²⁹².

Kural, TBK'nın 90. maddesi gereğince, borcun doğduğu anda muacceliyet kazanması olduğundan, tazminat alacakları için muacceliyet zamanı zarara sebep olan eylemin yapıldığı andır²⁹³. Fakat bono ve poliçede, TTK'nın 713. maddesine göre müracaat borçluları karşısında alacağın muacceliyet kazanması bono ya da poliçenin protesto edilmesine bağlıdır. TTK'nın 730. maddesinde ise poliçenin ödenme amacıyla ibraz edilmemesi durumunda, maddede sayılan hallerde, müracaat hakkının kaybedildiği durumlar belirtilmiştir. İlgili maddenin ikinci fıkrasına göre taşıyan, keşidecinin sadece kabule dair sorumluluğu hariç tutmak istediğinin kayıttan anlaşılır olması dışında, keşidecinin kabul maksadıyla ibraz etmek üzere verdiği süreye uygun hareket etmezse, kabul etmeme/ödememe nedenleriyle müracaat hakkını kaybedecektir. Üçüncü fıkraya göre ise cirantanın sadece, ciroda ibrazla ilgili bir süre şartı öngörülmüşse bunu ileri sürebileceği belirtilmiştir. Çekte vadenin olmaması nedeniyle ibraz süresinde bankaya ibraz edilmiş olan çekin ödenmemesi durumunda, yetkili haldeki hamil, ciro edenlere ve keşideciye karşı ihtiyati haciz isteyebilir²⁹⁴.

Bu husustaki başka bir örnek ilk istem halinde kayıtsız koşulsuz ödeme kaydı ihtiva eden garantilerdir. Genelde bankaların verdiği teminat mektuplarına konulan “yazılı ilk talepte gayri kabili rücu ve kayıtsız şartsız ödeme” ya da “ hüküm istihsaline, protesto

²⁹⁰ TTK'nın 776.ve 671. Maddelerinde bono ve poliçenin vadeyi ihtiva edeceği belirtilmiştir.

²⁹¹ TTK 777/2. maddesi: “*Vadesi gösterilmemiş olan bono, görüldüğünde ödenmesi şart olan bir bono sayılır*” ve 672. maddesi: “*Vadesi gösterilmeyen poliçenin görüldüğünde ödenmesi şart edilmiş sayılır.*” şeklindedir.

²⁹² AKYAZAN, s. 14; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 138.

²⁹³ TBK'nın 90. maddesi, “*İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.*” şeklindedir.

²⁹⁴ UYAR, Haciz, s. 30; SEMİZ, s. 848; KURU, İcra İflas C. III, s. 2500.

çekilmesine ve borçlunun iznine gerek olmaksızın hemen ve gecikmeksizin ödeme” ibarelerle, garanti vermiş olan banka bağımsız ve asli nitelikte yükümlülük altına girmektedir. Bu garantinin varlığına karşın, bankanın ilk istemde ödeme yapmaması durumunda muhatap ya da alacaklının ihtiyati haciz isteyip isteyemeyeceği tartışılabilir. Kural gereği, bankanın, herhangi bir koşul ileri sürmeden, istemin haklılığını araştırmadan ilk istem üzerine ödeme yapmalıdır. Bankanın rizikonun meydana geldiğinin ispatlanmasını istemeye yetkisi olmadığı gibi, bunu araştırma yetkisi de yoktur. Bununla beraber öğretilerde, bankanın lehtar müşterisince ikaz edildiği ve muhatabın ödemeye dair isteminin sarıh olarak hakkın kötüye kullanılması olduğu hallerde, bankanın lehtar müşterisi tarafından hakkında likit kanıt (bankanın yorum ve değerlendirme yapmadan istemin haksız olduğunu belirleyebileceği yazılı delil) bulunduğu olguları araştırmasının gerektiği savunulmaktadır²⁹⁵. Teminat mektupları ya da ilk istem halinde ödeme şartlı garanti sözleşmelerinde, garanti verenin (bankanın) bir inceleme yapmadan ödeme yapması, bunu yapmaması olasılığında da asli ve bağımsız borçlu konumundaki banka hakkında ihtiyati haciz talep edilebilmesi imkânı olmalıdır²⁹⁶.

İhtiyati haczi kararı verirken, takip hukuku ya da maddi hukuk tarafından aranan koşullar haricinde, yasada öngörülmemiş olan koşullarla ihtiyati haciz istemi zorlaştırılmamalıdır. Uygulamada bu hususta bazen yapılan hatalardan biri kambiyo senetleriyle alakalı ihtiyati hacze karar verebilmek için muhakkak protesto çekilmesinin aranmasıdır. Gürbüz, ticari senetlerde ibraza rağmen ödeme yapılmadığının ispatlanması şartının arandığı halde, senedin asli borçlusuyla başvuru borçluları arasında ayırım olmadığını; senedin asli borçlusu için yapılan ihtiyati haciz talebinde de ticari senedin TCK'nın 730. maddesine uygun olarak borçluya ibrazının yapıldığının ispatlanmasının mecburi olduğunu; ibraz ibrazın yapıldığının her çeşit kanıtlarla

²⁹⁵ KARAYALÇIN, Mütalaalar, s. 95.

²⁹⁶ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 139.

ispatlanabileceğini ve protesto evrakının bunlardan yalnızca biri olduğunu belirtmektedir²⁹⁷.

Oysa bono düzenleyen ve lehine avâl verenle yetkili olmayan temsilcileri, poliçeyi kabul eden ve lehine avâl verenle yetkili olmayan temsilcileri karşısında alacaklının ihtiyati haciz talep edebilmesi için kambiyo senedinin vadesinin gelmesi yeterli ve gerekli olup bunun haricinde protesto çekilip kambiyo senediyle mahkemeye sunulması aranmamalıdır²⁹⁸. Zira belirtilen kişiler karşısında alacaklının doğrudan istem hakkı bulunmakta olup borcun ödenmemesi durumunda bu kişilere karşı protesto çekme ve bunu takip istemine ilave etme mecburiyeti bulunmaksızın alacaklı kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurabilecektir.

İhtiyati haciz ile himaye edilen esas takip yolu için aranmayan bir koşulu, esas takip yolunu güvenceye alan geçici önlem niteliğindeki ihtiyati haciz için arayarak koşulları zorlaştırmak, hem yasaya hem de müessesenin maksadına aykırıdır. Üstelik menfaat dengesinin alacaklının aleyhine bozulması neticesini doğuracaktır²⁹⁹.

3.B.3. Vadesi Gelmemiş Alacaklar

Tarafların, hukuki ilişkilerin hepsinde olduğu üzere, borç ilişkilerinde de iyi niyet kuralları doğrultusunda davranış ve tutum sergilemeleri gerekir. Bahsedilen iyi niyet kuralları doğrultusunda hareket etme yükümü, henüz sözleşme kurulmadan başlayarak kurulmasından sonra devam eder. Sözleşmenin kurulmasından sonra borç henüz muaccel hale gelmese de, tarafların gelecekte ifa edilecek edimi riske atacak hareket ve tutumlardan kaçınması gereklidir. Zira vakti gelince borçların iyi niyetli olarak ifa edileceği düşüncesiyle borç ilişkisine girilir. Borçlunun bu düşüncüyü ihlal edecek biçimde borcu ifa etmeme yönünde harekete geçmesi durumunda, alacaklının borcun

²⁹⁷ GÜRBÜZ, A. Hulusi, Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar, Arpaz Matbaacılık, İstanbul 1984, s. 393.

²⁹⁸ KURU, İcra İflas C. III, s. 2499-2500; UYAR, Haciz, s. 29.

²⁹⁹ KURU, C. 2, s. 1662; UYAR, Haciz, s. 29; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 140.

ödenmesi bakımından var olan vadeyi beklemesi için neden kalmamış anlamına geleceğinden alacaklı ihtiyati haciz talep edebilir³⁰⁰.

Borcun muacceliyet kazanmaması, borçla ilgili borçluya istediği gibi davranma hakkı bahsetmez. Borçlunun, alacağın vadesinde alınmasını oldukça tehlikeye atması ya da bu şekilde hareket etmesi, hazırlık yapması durumlarında bunların önlenmesi, ilerdeki ifanın ve bunun için gerçekleştirilecek olan gelecekteki takibin teminat altına alınması lüzumu doğacaktır. Bu nedenle genel kuralın sadece vadesi gelen alacaklar hakkında ihtiyati haciz talep edilebilmesi olmasına rağmen istisnai durumlarda müeccel (vadesi gelmemiş olan) alacaklar hakkında da talep edilebilecektir³⁰¹.

Yasa tarafından kimi durumlarda, alacaklıya ait hakların himayesi amacıyla, istisnai şekilde, alacağın vadesi gelmese de borçluya ait mallara ihtiyati haciz konulabilmesi imkânı tanınmakla beraber, ihtiyati haczin vadesi gelen borçlar açısından talep edilebilmesi kuralının bu istisnalar tarafından bütünüyle ihlale uğramaması adına borcun yalnızca borçlu bakımından muacceliyet kazanacağı kabul edilmiştir. Vadenin yalnızca borçluya karşı düşmüş olması nedeniyle, müştereken borçlu olanlara (örneğin müteselsil kefil gibi) karşı vadesi gelmeden önce takip yapılabilmesi ya da ihtiyati haciz istenebilmesi mümkün değildir³⁰².

İİK'nın 257. maddesinin 2. fıkrasında vadesi gelmeyen alacaklar bakımından ihtiyati haciz nedenleri tahdidi olarak ve birer birer sayılmıştır. Yasa koyucu bu nedenlerin mevcudiyeti durumunda, alacaklının alacağını elde etmek amacıyla yapacağı takibin neticesinin tehlikede olduğunu kabul etmektedir³⁰³. Bu nedenler gelişmiş güzel tercih edilmemiştir. Zira İİK'nın doğrudan iflas nedenlerinin düzenlendiği 177. maddesinde, borçluya ait belli bir ikametgâhın olmaması doğrudan iflas nedenlerinden kabul edildiği görülecektir³⁰⁴.

³⁰⁰ BELGESAY, Adliye Hukuku, s. 449-450.

³⁰¹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 143.

³⁰² BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 27.

³⁰³ ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 486.

³⁰⁴ İİK'nın 177. maddesi "Aşağıdaki hallerde alacaklı evvelce takibe hacet kalmaksızın iflasa tabi borçlunun iflasını isteyebilir. Borçlunun malum yerleşim yeri olmaz, taahhütlerinden kurtulmak

Borçlunun belli bir ikametgâhının bulunmaması, vadesi gelmeyen alacaklar açısından da ihtiyati haciz nedenlerindedir. Sair nedenler bakımından yine aynı doğrultuda düzenlemelerden söz edilebilir. Örneğin İİK'nın 177. maddesinin ikinci fıkrasında borçlunun taahhütlerden kurtulmak amacıyla kaçması, alacaklıların haklarına aykırı hileli işlemlerde bulunması ya da bunlara kalkışması veya hacizle takip anında mallarını saklamasından söz edilirken; 257. maddesinin ikinci fıkrasında borçlunun taahhütlerden kurtulabilmek amacıyla mallarını saklaması, kaçırması ya da kendi kaçmak için hazırlık yapması ya da kaçması veya bu amaçlarla alacaklıya ait hakların ihlaline neden olan hileli muameleler yapmasından bahsedilmektedir³⁰⁵.

Hukukumuzda ilke olarak, ihtiyati haciz nedenlerini takdir etme yetkisi hâkime verilmekle beraber, ihtiyati haczin vadesi gelmemiş borçlar açısından talep edilemeyeceği kuralı için, ihtiyati haciz kurumunun maksadını gerçekleştirmek amacıyla belirlenen istisnalar belirtilerek kötüye kullanımlar önlenmek istenmiştir³⁰⁶.

İhtiyati haczin vadesi gelmeyen alacaklar açısından talep edilebildiği hallerde, vadesi gelmemiş alacak sadece ihtiyati hacizle muacceliyet kazanacaktır. Bu yüzden, belirli sürelerde alacaklının takip yapmaması, dava açmaması ya da davada haksız olduğunun anlaşılması nedenlerinden birinin varlığı ile ihtiyati haczin hükümsüz olması durumunda muacceliyet hali ortadan kalkacaktır. Bu husus İİK 264. maddenin dördüncü fıkrasında belirtilmiştir³⁰⁷.

Yasa koyucu vadesi gelmeyen alacak bakımından ihtiyati haciz nedenleri hususunda borçlunun taşıdığı niyete hususi bir ehemmiyet göstermiştir. Burada mühim olan borçlunun yasada sayılan eylemlerini kötü niyetli şekilde taahhütlerinden kurtulabilmek amacıyla gerçekleştirmesidir³⁰⁸. Bunun haricinde, kötü niyet taşıyan eylemlerin İİK'nın

maksadıyla kaçır, alacaklıların haklarını ihlal eden hileli muamelelerde bulunur veya bunlara teşebbüs eder yahut haciz yoluyla yapılan takip sırasında mallarını saklarsa (...) şeklindedir.

³⁰⁵ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 143-144.

³⁰⁶ BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 28.

³⁰⁷ İİK 264/4: "Alacaklı bu müddetleri geçirir veya davasından yahut takip talebinden vazgeçerse veya takip talebi kanuni müddetlerin geçmesiyle düşerse veya dava dosyası muameleden kaldırılıp da bir ay içinde dava yenilenmezse veya davasında haksız çıkarsa ihtiyati haciz hükümsüz kalır ve alakadarlar isterse lazım gelenlere bildirilir." şeklindedir.

³⁰⁸ ŞİMŞEK, s. 218; AYYILDIZ, s. 379; YILMAZ, s. 1083.

257. maddesinde ihtiyati haciz nedeni şeklinde birer birer sayılmasına karşın doğrudan iflasın düzenlendiği 177. maddesinde hileli eylemler yapma durumu doğrudan iflas hallerinden olarak genel bir ibare ile söz edilmiştir. Bu nedenler birbirine benzese de ihtiyati haciz nedenleri doğrudan iflas nedenlerine göre daha somuttur. İhtiyati haciz nedenleri tahdidi olarak sayıldığından genişletilmesi mümkün olmamakla birlikte³⁰⁹, borçlunun genel manadaki hileli hareketlerinin İİK 257. maddedeki tarzda gerçekleşmesi halinde ihtiyati haciz talep edilebilecektir³¹⁰.

Yasada belirtildiği haliyle, muacceliyet kazanmamış, henüz vadesi gelmemiş olan alacaklara müccel alacak denilmektedir. Vadesi gelmeyen alacaklar için ihtiyati haciz nedenlerinden biri, muacceliyet kazanmamış bir alacağın mevcudiyetidir.

Bozucu şarta bağlanmış olan alacaklar hakkında İİK'nın 257. maddesine göre ihtiyati haciz talebinde bulunulabilir. Zira bu alacaklarda hukuksal ilişki kurularak, şart gerçekleşene dek hukuki neticelerini doğurmayı sürdürecektir. Erteleyici şarta (geciktirici koşul) bağlanmış olan alacaklar açısından ise farklı bir durum bulunmaktadır. Bu hususta iki görüş vardır.

İlk görüşe göre, İİK m. 257'de var olan bir borçtan söz edildiğinden, geciktirici koşula bağlanmış alacaklarda koşul henüz gerçekleşmemişse ihtiyati haciz talep edilemeyecektir. Zira geciktirici koşula bağlı olan alacak açısından hukuksal işlem hükümlerini, yapılmasıyla birlikte değil, koşulun gerçekleşmesiyle doğuracaktır.

İkinci görüşe göre ise, TBK'nın 171. maddesi gereğince, İİK'nın 257. maddesine göre ihtiyati haciz talep edilebilecektir. TBK'nın 171. maddesinde; borçlunun, şart gerçekleşene dek, borcun gereğince ifa edilmesine mani olacak bütün hareketlerden kaçınma yükümlülüğünün bulunduğu; şarta bağlı olan alacağı tehlikeye düşen alacaklının, sair alacaklıların haklarını koruma adına alabilecekleri tedbirlere başvurabilecekleri; şart gerçekleşmeden evvel yapılan tasarruf işlemlerinin, şart

³⁰⁹ BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 29; ÜSTÜNDAĞ, Esaslar, s. 486; Y. 19. HD. 14.10.2004, 2004/7195 E., 2004/10099 K., naklen DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 31.

³¹⁰ Y. 12. HD., 02.09.1986, 1986/14466 E, 1986/8894 K., naklen UYAR, Talih, Gereğeli-Notlu İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, C. 5, Feryal Matbaacılık, Ankara 1997, s. 6636.

hükümlerine ihlal ettiği oranda geçerliliğini kaybedeceği öngörülmüştür. TBK m. 171'de yer alan hükümler dikkate alındığında geciktirici koşula bağlanmış olan alacakların ihtiyati hacizle sağlanan korumadan mahrum edilmesi imkân dâhilinde değildir³¹¹.

Teorik açıdan ikinci görüşün tutarlı görüntü sergilemesine karşın, tatbikatta ciddi problemlere yol açma ihtimali bulunmaktadır. İİK 257. madde ikinci fıkraya dayanarak ihtiyati haciz kararı verilmesi durumunda, borçlu açısından borç muacceliyet kazanacak olup bu düzenleme vade kavramı odak alınarak yapılmış olduğundan kendi içinde tutarlılık taşımaktadır. Var olan hukuksal ilişki kapsamında vadesi gelmemiş bir borcun muacceliyet kazanması problem yaratmayacaktır. Oysa geciktirici koşula bağlı olan alacaklarda, koşulun henüz gerçekleşmemiş olması nedeniyle, ne zaman gerçekleşeceği ya da gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunda kesinlik bulunmayan alacağın muacceliyet kazanma riski olup bu riskin bertaraf edilmesi de basit değildir. Sonuç olarak müecceliyet dahi kazanmamış bir alacağın muacceliyet kazanıp kazanamayacağı problemi ortaya çıkacaktır. İhtiyati haczin talep edilebileceği kabul edilse bile, koşul henüz gerçekleşmediğinden alacak hakkının ortaya çıkıp çıkmayacağı netlik kazanmamış borç hakkında, ihtiyati haczi tamamlamak amacıyla esas takip ya da dava açılabilir midir?

Dava açılabilirliği ya da takip yapılabilirliğinin kabul edilmesi durumunda, işin esasına girilmesi gerekecek, alacağın varlığı araştırılacaktır. Olağan koşullarda, şartın henüz gerçekleşmemiş olması nedeniyle alacak hakkı doğmamış olacağından istemin reddedilmesi gerekecek; ihtiyati haciz ortadan kalkacaktır. Bu nedenle borçlu ihtiyati haciz öncesindeki hareketlerini sürdürebileceği gibi, alacaklıya karşı tazminat isteminde dahi bulunabilecektir ki bu durum alacaklıyı hem mani olmak için çabaladığı borçlu davranışlarını önleyememe hem de tazmin yükümlülüğü altına sokularak daha kötü hale düşme durumlarıyla karşı karşıya bırakacaktır³¹².

³¹¹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 145.

³¹² ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 136.

İhtiyati haciz kararıyla birlikte geciktirici koşul gerçekleşmiş gibi borcun muacceliyet kazandığının kabulü şeklinde de çözüm düşünülebilir. Fakat burada da, maddi hukuk açısından kabul edilebilirlik tartışması ortaya çıkacaktır. Zira bu çözümle hukuksal ilişkiyi kuran kişilerin iradeleri haricinde hukuki ilişkiye sonuç bağlanmış olacak ve vadeyle koşul aynı kabul edilmiş olacaktır. Bunun kabulü pek mümkün değildir³¹³.

Diğer yandan yasa koyucunun, koşula bağlı borç ilişkisi kuran tarafların bu borç ilişkisini ihlal etmeyecek biçimde hareket etmeleri gerekliliğinden yola çıktığını anımsamak gerekir. Çünkü TBK 171. madde ikinci fıkrada, koşula bağlanan bir alacağın alacaklısının, haklarının tehlikeye girmesi halinde sair alacaklıların müracaat edebilecekleri önlemlerden yararlanabileceğinin düzenlenmiş olmasının yanında, TBK 175. maddede de hukuki ilişkinin taraflarının koşulun gerçekleşmesini önlemeye yönelik kötüniyetli hareketlerde bulunmaları halinde koşulun gerçekleşmiş kabul edileceği öngörülmüştür. Neticeten, yasa koyucu, iyi niyete aykırılık teşkil eden hareketleri önlemek istemiş, bu hareketlerin yapılmasına da koşulun gerçekleşmiş sayılması sonucunu bağlamış ve alacaklının durumunu ağırlaştırmamak için çabalamıştır³¹⁴.

Mahkemenin ihtiyati haciz nedenlerini doğru şekilde değerlendirip takdir etmesi, iki tarafın menfaatlerinin himayesi bakımından çok önemlidir. Yapılan hatalı değerlendirmeler ya da takdirler neticesinde verilecek olan hatalı kararlar tarafların zarar görmesine sebebiyet verebilir. Haksız (hatalı) ihtiyati haciz kararlarından doğan zararların tazmin edilmesi yoluna başvurulabilmektedir. Bu konuda Yargıtay kararları mevcuttur. Örneğin bir kararında, mahkemelerin verdiği ihtiyati tedbir ya da ihtiyati haciz kararlarının haksız olduğunun anlaşılması durumunda bunlar nedeniyle oluşan zararın tazmininin talep edilebileceği belirtilmiştir³¹⁵. Yine başka bir kararında haksız

³¹³ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 137.

³¹⁴ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 137.

³¹⁵ YHGK 26.6.1963, 3/22-33 sayılı kararı, naklen ÖZKAN, s. 344.

şekilde alınmış olan ihtiyati haciz kararı nedeniyle oluşan zararın tazmin edilmesi amacıyla dava açılabilmesi ifade edilmiştir³¹⁶.

Haksız çıkan ihtiyati haciz kararları nedeniyle uğranılan maddi zararların tazmini talep edilebileceği gibi manevi zararların tazmini de talep edilebilir. Maddi ya da manevi zarar gören borçlu ya da üçüncü kişinin maddi ya da manevi zararları, ihtiyati haciz isteminde bulunan şahısça karşılanacaktır. İhtiyati haczin haksız çıkması halinde ortaya çıkan zararlarla ilgili ihtiyati haciz talep edenin sorumluluğunun türü kusursuz sorumluluktur. Yargıtay bir kararında, hangi hallerde ihtiyati haciz talep edilebileceğinin yasada sayıldığını, alacaklının ihtiyati haciz isteminin haksız olduğunun ortaya çıkması halinde, bu yüzden borçlu ve üçüncü kişinin gördüğü tüm zararların tazmin edilmesi gerektiğini, tazmin sorumluluğunun ihtiyati haciz talep eden alacaklıya ait olduğunu ve bu sorumluluğun kusursuz sorumluluk olduğunu vurgulamıştır³¹⁷. Aynı kararda, bir evrakın sahteliğini ya da evraktaki imzanın borçlunun olmadığını bilerek onun aleyhinde icra takibi yapan ya da ihtiyati hacze başvuran kişinin, TBK 58. maddedeki şartların da oluşması koşuluyla, manevi tazminattan sorumlu tutulabileceği, bu sorumluluğun kusur sorumluluğu olduğu ifade edilmiştir. Buna göre takip talep edenin kötü niyetli ve kusurlu olması ve ağır zarar doğması durumunda manevi zarar talep edilebilecek aksi halde manevi zarardan sorumlu olunmayacaktır³¹⁸.

3.B.3.1. Borçlunun İkametinin Olmaması Durumu

Borçlunun belli bir ikametgâhının bulunmaması durumunda müeccel (vadesi gelmemiş olan) alacaklar açısından sair koşullar araştırılmaksızın ihtiyati hacze karar verilebilmesi mümkündür. Bu koşulun mevcudiyetinin tespitini yapmak basit zannedilse de, bazı açılardan mevzuza açıklık getirilmesi gerekecektir. Bunun için de önce ikametgâh kavramına yasa koyucu tarafından yüklenen mana irdelenmeli, gerçek ve tüzel şahıslar açısından ayrı ayrı ele alınmalıdır.

³¹⁶ Y. 11. HD. 12.12.1974, 1974/3464 E., 1974/3952 K. sayılı kararı, naklen, **ÖZKAN**, s. 351.

³¹⁷ Y. 4. HD. 22.2.1979, 1979/10565 E., 1979/2340 K., naklen **ÖZKAN**, s. 351-352.

³¹⁸ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 147.

3.B.3.1.1 İkamet Kavramı

TMK'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında yerleşim yerinin kişinin devamlı kalmak niyetiyle oturduğu yer olduğu belirtilmiştir. Öğretide ise daha detaylı tanım yapılmış; yerleşim yerinin, kişinin aile ve iş ilişkilerinin merkezi şeklinde seçtiği ve bu maksatla devamlı oturduğu veya kanun icabı öyle olduğu varsayılan yer olduğu ifade edilmiştir³¹⁹. İkametgâh kavramıyla kişinin toplumda, belli bir yer ile arasındaki bağ açısından bireyselleştirilmesi sağlanır³²⁰.

İkametgâhla ilgili genel prensipler vardır. Bunların ilki, "ikametgâh zorunluluğu" şeklinde isimlendirilen, herkesin bir ikametgâhının olması mecburiyetini ifade eden prensiptir. Kural, kişinin ikametgâhını özgürce seçebilmesi ve ancak yeni bir ikametgâh belirleyerek eskisini terk edebilmesidir. Kişinin kendisi için ikametgâh seçmemesi halinde, yasa gereğince belirlenen yerler kişinin ikametgâhı olarak sayılacaktır³²¹.

İkinci prensip "ikametgâhın tek olması"dır. Kişinin yalnızca bir tane ikametgâhı olabilir, birden fazla ikametgâh olması mümkün değildir. İkametgâhın değiştirilmesi mümkün olup bu yalnızca eskisinin terk edilip yenisinin seçilmesi şeklinde olabilir. Tüzel kişiler açısından da bu prensip geçerlidir. TMK 19. madde üçüncü fıkra hükmü ve bu doğrultuda tüzel kişilerin şubelerinin olması ikametgâhın tek olması prensibinden vazgeçildiğini göstermez. Bu halde, tüzel kişinin birden çok şubesi olsa da merkezinin olduğu yer ikametgâhı olacaktır³²².

Gerçek şahıslar açısından ikametgâh yasal ve iradi olmak üzere iki çeşittir. İradi ikametgâh kişinin yerleşme maksadıyla oturmakta olduğu yerdir. Kural, ikametgâhın iradi olmasıyla beraber yasa koyucu kimi zaman bazı şahıslara has hukuksal durumdan

³¹⁹ **HATEMİ**, Hüseyin, *Kişiler Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 90; **ÖZTAN**, Bilge, *Hakiki Kişiler*, 10. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2001, s. 165; **TEKİNAY**, Selahattin Sulhi, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Genel Kişiler Hukuku*, 6. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 1992, s. 294, ("**TEKİNAY**, *Kişiler*"); **AKİPEK**, Jale G./**AKINTÜRK**, Turgut/**ATEŞ**, Derya, *Kişiler Hukuku*, C. I, 14. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2018, s. 191.

³²⁰ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 137.

³²¹ **HATEMİ**, s. 93; **TEKİNAY**, *Kişiler*, s. 294; **ZEVKLİLER**, Aydın/**ACABEY**, M. Beşir/**GÖKYAYLA**, K. Emre, *Zevkliler Medeni Hukuku*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2000, s. 386.

³²² **TEKİNAY**, *Kişiler*, s. 294; **ÖZTAN**, s. 167; **ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA**, s. 387; **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 138.

ötürü, kimi zaman da şahısların ikametsiz kalmalarını önlemek amacıyla resen ikametgâh belirleme yoluna başvurmuştur³²³.

Tüzel şahıslar açısından kural, ana sözleşmelerinde ya da tüzüklerinde belirtilen yerin ikametgâhları olmasıdır. Eğer bu şekilde bir belirleme bulunmuyorsa, TMK'nın 49. maddesi gereğince, idari işlemlerin yapıldığı (tüzel kişinin yönetildiği) yer yasal ikametgâh sayılacaktır. Tüzel şahsın bir ya da daha çok şubesinin bulunması ikametgâhının yönetim işlerinin yapıldığı yer olduğu olgusunu değiştirmez. Bu yüzden tüzel şahsın muhakkak bir ikametgâhi bulunacaktır³²⁴.

Yasal ya da iradi olsun herkesin muhakkak bir ikametgâhi vardır. Medeni hukukta kişinin ikametgâhının olmadığı durumlar şeklinde ortaya çıkabilecek hallere açıklık getirilmiştir. TMK 20. maddeye göre, önceden ikametgâhlarının olduğu belirlenemeyen kişiler açısından oturdukları yer ikametgâhları olarak kabul edilecektir. Kişinin yerleşmek amacıyla başka bir yerde oturduğu ispatlanmadığı sürece, kural, nüfusta kayıtlı bulunduğu yerin ikametgâhi olarak kabul edilmesidir³²⁵. Yine, yenisini seçmediği müddetçe kişinin eski ikametgâhi geçerli kalacaktır. Yurtdışındaki ikametgâhını terk etmiş olan kişinin Türkiye'de bir ikametgâh seçmemiş olması halinde, oturmakta olduğu yer ikametgâhi olarak kabul edilecektir³²⁶.

Mesken ve ikametgâh kavramları birbirinden farklıdır. Kişinin fiili olarak oturduğu yer meskeni olup mesken kavramı fiili bir bağın neticesinde ortaya çıkmaktadır. Bununla beraber, kişinin geçici ve kısa bir süreliğine bulunduğu yer onun meskeni olarak kabul edilmeyecektir. İkametgâh kavramı ise hukuksal bir kavramdır. Mesela, vaktinin çoğunu geçirdiği Bursa'da evi (meskeni) olan bir kişinin, ikametgâhının Ankara'da olması mümkündür³²⁷.

³²³ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 195-198; ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 373.

³²⁴ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 385-386; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 200-202; ÖZTAN, s. 167;

³²⁵ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 384.

³²⁶ TEKİNAY, Kişiler, s. 297; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 201;

ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s. 385.

³²⁷ ÖZTAN, s. 166; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 197; TEKİNAY, Kişiler, s. 297.

3.B.3.1.2 Borçlunun Belirli İkametinin Olmaması Durumu

Yasada ihtiyati haciz nedenlerinden gösterilen ikametgâhın olmaması kavramı, kişinin yerleşmiş olduğu, belirli nitelikteki, kendisiyle bağlantı kurulmasını sağlayan oturmakta olduğu bir yerin bulunmamasıdır. Zira hukukumuzda ikametgâh zorunluluğu bulunmakta olduğundan herkesin muhakkak ikametgâhı olacaktır.

Hukukumuz açısından, yukarda yaptığımız açıklamalar karşısında, kişinin ikametgâhının olmaması ve ikametgâhının belirsiz olmasından bahsedilemez. Bu nedenle İİK'nın 257/2. maddesinde geçen "ikametgâhın olmaması" ibaresinden kasıt, oturulmakta olan belirli bir meskenin (yerin) olmaması halidir³²⁸.

Berkin'e göre, ikametgâhın olmaması, ikametgâhın hiç bulunmamasını değil, ikametgâhın sürekli değiştirilmesini ya da kalıcı bir ikametgâh edinilmemiş olmasını ifade etmektedir³²⁹. Ayyıldız'ın görüşü de aynı doğrultudadır³³⁰. Akyazan'a göre, burada geçen ikametgâh kavramının ticari ve yasal ikametgâh anlamında anlaşılması gerekmektedir. Hukukumuz bakımından iki çeşit ikametgâh olamayacağından mühim olan borçluya erişilebilmesi, yerleştiği yerin bilinmesidir³³¹. Uyar, bahsi geçen ikametgâh kavramının genel anlamında hem oturulan (sakin olunan) yer hem de yerleşmek amacıyla oturulmakta olan yer manasında anlaşılması gerektiğini ifade eder³³². Saldırım ise, buradaki ikametgâh kavramının TMK m. 19'dakinden daha şumullü olduğunu belirtmiştir³³³. Nitekim doğrudan iflas nedenleri arasında sayılan borçluya ait belli bir ikametgâhın olmaması halinde ikametgâh kavramı geniş yorumlanarak borçlunun meskûn olduğu (oturduğu) yer şeklinde anlaşılmaktadır³³⁴.

Borçlu ikametgâhını değiştirir, tümüyle ve fiili olarak terkeder ve yeni ikametgâhını bildirmezse; takip hukuku açısından, hukuki açıdan geçerli olan eski ikametgâhının esas

³²⁸ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 140.

³²⁹ BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 30

³³⁰ AYYILDIZ, s. 378.

³³¹ AKYAZAN, s. 15.

³³² UYAR, Haciz, s. 32.

³³³ DEYNEKLİ/SALDIRIM, s. 32.

³³⁴ ATALAY, Oğuz, Anonim Şirketlerin İflası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, İzmir 1996, s. 15.

alınması alacaklının haklarının tehlikeye girmesine sebep olacaktır. Zira alacaklı, borçlunun yaşadığı muhiti, eski mesken ve ikametgâhını bilerek ona borç vermekte ya da hukuksal ilişki kurmakta olduğundan, alacağın vadesi gelmese de, borçlunun yaşamakta olduğu muhiti terk ettiğini anlayıp nereyi gitmiş olduğunu belirleyemezse alacağını tahsil edip edemeyeceği hususunda haklı olarak kaygı yaşayacaktır. Bu şekildeki bir halde, alacaklının, borçlunun başka yerlerde olan ve bildiği mallarını haczettirmesi haklı olacaktır³³⁵.

Borçlunun oturduğu yerin belli olmaması, kendine erişilememesi, sürekli yer değiştirmesi, kalıcı bir adrese sahip olmaması, hayat ilişkilerinin belli bir yerde toplanmamış olması ve buna benzer haller şeklinde algılanabilir. Bunun nedeni kişinin yaşam şeklinin günübürlük olmasından kaynaklanabileceği gibi, yaptığı işin niteliği gereği devamlı yolculuk halinde olmasından da kaynaklanabilir³³⁶. Fakat bilhassa bu hallerde borçlunun yaşam ilişkilerini bağlamış olduğu ve borçluya devamlı erişilebilecek bir meskeni varsa, ihtiyati haciz nedeninin olduğundan bahsedilemez. Yaşam biçimi ve ilişkilerinin haricinde de borçlunun kasten belli bir yere yerleşmekten kaçınması mümkündür³³⁷. İlerde anlatılacağı üzere bunu borçlu verdiği taahhütlerden kurtulabilmek maksadıyla yapıyorsa ve hareketi kaçtığı şeklinde anlaşılıyorsa, belli bir ikametgâhının olmaması nedenine değil, bu nedene dayanarak ihtiyati haciz talep edilmelidir.

Akyazan, borçlunun borç edindiği zaman belirli bir ikametgâhının bulunmamasıyla olup sonradan terk ettiği halde yenisini edinmemesinin aynı olduğunu savunmaktadır³³⁸.

Özekes'e göre ihtiyati haczin bu nedene dayanarak talep edilebilmesi için, bilhassa arada sözleşme olduğu durumlarda, borçlunun belli bir meskeninin olmaması hali sözleşme yapıldıktan sonra ortaya çıkmış olmalıdır. Çünkü alacaklının sözleşme yapılmadan evvel borçluya ait belli bir meskenin olmadığını bilmesi durumunda hem genel kaidenin getiriliş maksadı hem de menfaatler dengesi açısından alacaklının

³³⁵ BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 30 ve 31.

³³⁶ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 141.

³³⁷ AYYILDIZ, s. 378.

³³⁸ AKYAZAN, s. 15.

himaye edilmesini gerektirir neden bulunmamaktadır. Alacaklı bu durumda, borçlunun ikametgâhının belli olmadığını ve karşısına çıkabilecek zorlukları kabullenerek hukuksal ilişki kurmuştur. Fakat hukuksal ilişki kurulurken borçlunun belli bir ikametgâhının olmaması, alacaklının bunu bilmesine rağmen alacağın tehlikede olmamasına karşın sonradan borçlunun borcu ifa etmemek amacıyla mal kaçırması ya da kaçması halinde bu gerekçelere dayanarak ihtiyati haciz talep edilebilmesi mümkündür³³⁹.

Birçok ülkenin aksine, hukukumuzda, kişinin yurtdışında oturuyor ve yaşıyor olması ihtiyati haciz nedeni olarak kabul edilmemektedir. Bu nedenle borçlu olan kişinin yurt içinde oturduğu bir yerin olmamasının yanında, Türkiye dışında oturduğu yerin bilinmesi halinde ihtiyati haciz talep edilemeyecektir. Mühim olan hem yurtiçinde hem de yurtdışında borçluya ait bir meskenin olmamasıdır³⁴⁰.

Fazla sayıda ülkenin ayrıca ihtiyati haciz nedeni olarak gördüğü borçlunun ikametgâhının yurtiçinde değil yurtdışında olması hususunun ülkemizde de yeni düzenlemeler yapılarak ihtiyati haciz nedeni olarak kabul edilmesi isabetli olacaktır. Bilhassa günümüzde milletlerarası ekonomik nitelikteki ilişkilerin gelişmiş olması, mal ve insan hareketlerinin yayılması göz önüne alındığında, ikametgâhı yurtdışında bulunan bir borçlunun orada takip edilmesinin kolay olmayabileceği muhakkaktır. Bu da, alacaklı tarafından yapılacak olan takip açısından olası bir tehlike olarak görülebilir. Uygulamada zaten, iyi niyetli olmayan borçluların bu yönteme başvurdukları görülmektedir. Borçlunun, yurtdışına çıkması ya da yurtdışında ikametgâh edinmesi, taahhütlerinden kurtulma maksadıyla kaçma biçiminde meydana geliyorsa, bu durumun İİK'nın 257/2-2. maddesi gereğince ayrıca ihtiyati haciz nedeni olacağı tartışmasıdır. Fakat böyle bir niyet taşımadan borçlunun yurtdışında ikametgâh edinmesi hâlihazırda hukukumuzda ayrıca bir ihtiyati haciz nedeni olarak kabul edilmemektedir³⁴¹.

³³⁹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 141.

³⁴⁰ ÖNDER, İhtiyati Haciz, s. 1255; BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 30; ANSAY, s. 314; BELGESAY, Adliye Hukuku, s. 450; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 152.

³⁴¹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 143.

Borçlunun oturmakta olduğu (meskûn olduğu) yerin belli olmamasından kasıt, bu yerin sırf alacaklının bilgi sahibi olmaması nedeniyle bilinmemesi değil, yapılan bütün araştırmalar karşısında, herkes açısından ve objektif bakımdan bilinmemesi ve borçluya erişilememesidir³⁴².

Borçlunun belli bir ikametgâhı olmamakla beraber bilhassa temsilcisinin olması, onun sakin olduğu yerin biliniyor olması ve ona erişmenin daima imkân dâhilinde olması halinde, ihtiyati haciz nedeninin olup olmayacağını belirlemek için yasal ve iradi temsil açısından ayrı ayrı değerlendirme yapmak gerekecektir. Zira yasa koyucu, yasal temsilin bahis mevzu olduğu hallerde, temsil edilenin ikametgâhını, yasal temsilcinin ikametgâhı ya da vesayet mercilerinin olduğu yer şeklinde öngörmüştür. Bu yüzden yasal temsil açısından problem çıkmayacaktır³⁴³. İradeye bağlı temsil açısından durum daha farklıdır. Çünkü bu durumda borçlunun hayat bağları ya da ikametgâhı temsilciye odaklı değildir. Üstelik iradi temsilde verilmiş olan yetkinin temsilciden geri alınabilmesi daima mümkün olup alacaklı için reel bir itimat ilişkisi meydana getiremez³⁴⁴. Bu yüzden iradi temsilciye erişilebilse de, borçlunun ikametgâhının belirli olmaması halinde ihtiyati haciz talep edilebilecektir. Aksinin kabulü, iyi niyetli olmayan davranışların sergilenmesine neden olabilir.

Tüzel şahısların durumunun da ayrı olarak değerlendirilmesi gereklidir. Tüzel kişilerin belli bir ikametgâhının bulunmamasından bahsedilemez. Çünkü gerçek şahıslar gibi tüzel şahısların yerlerini değiştirmeleri imkânı yoktur. Tüzel şahısların, gerçek kişilerdeki gibi, ikametgâhlarının bilinip öğrenilmesi zor olmayacaktır. Zira tüzel şahsın ana sözleşme ya da tüzüğünde belirlenen ikametgâhı, kayıtlı buldukları sicilden öğrenilebilecektir. Tüzel şahsın yine gerçek şahıslardaki gibi mesken ile ikametgâhlarının farklı olmasından da bahsedilemez³⁴⁵. Bunun fiili olarak mümkün olması hukuki olarak geçerli olduğu anlamına gelmeyecektir. Uygulamada kimi zaman rastlandığı gibi, tüzel kişi adresi ve merkezini değiştirdiği halde, bu durumu ana

³⁴² BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 30; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 143.

³⁴³ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 143.

³⁴⁴ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 715; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 143.

³⁴⁵ ATALAY, s. 15.

sözleşme ya da tüzük gereği izlemesi lüzumu olan prosedürü takip etmeden ve sicile kayıt etmeden yapmaktadır. Fakat bu, tüzel kişinin yeni bir mesken ya da ikametgâh edindiği manası taşımayacağından tüzel kişiler açısından İİK'nın 257/2-1. maddesi tatbik sahası bulmayacaktır³⁴⁶.

Tüzel kişinin adresinin bilinmemesi, kendisine erişilemiyor olması ve tüzel kişi tarafından bildirim de yapılmamış olması hallerinde, tüzel kişinin ikametgâhının bulunmaması nedenine değil, taahhütlerinden kurtulabilmek amacıyla mal kaçırmaya ya da kaçmasından bahsedilebilecek; İİK'nın 257/2-1. bende değil 257/2-2. bende göre ihtiyati haciz talep edilebilecektir. Çünkü tüzel kişiler, hem yasa icabı hem de üçüncü şahısların haklarının himayesi için, yer değiştirmeleri halinde bildirim yapmalıdır. Buna aykırı davranan tüzel kişilerin kötü niyetli olarak, taahhütlerinden kurtulabilmek amacıyla kaçmaya ya da mal kaçırmaya çalıştığı düşünülebilir³⁴⁷.

Borçluya ait belli bir ikametgâhın olmaması nedenine dayanmak suretiyle ihtiyati haciz talebinde bulunabilmek için sair bir somut tehlikenin mevcudiyeti aranmayacaktır. Yasa koyucu ilave bazı şeylerin kanıtlanmasını ya da alacağın tehlike altında olmasını şart koşmamıştır. Yasa koyucu borçluya ait belli bir ikametgâhın bulunmaması halini, alacaklının alacağı elde edebilmesi açısından soyut tehlike şeklinde benimsemiştir³⁴⁸. Belli bir ikametgâhı olmayan borçlu yeterince malvarlığı olsa ya da malvarlığında herhangi bir tasarruf yapmasa da onun hakkında da ihtiyati haciz talep edilebilecektir. Bu bağlamda ikinci fıkradaki gibi borçlunun taahhütlerinden kurtulabilmek maksadıyla davranıp davranmadığının ehemmiyeti de bulunmamaktadır³⁴⁹.

3.B.3.2. Mal Kaçırma Hazırlığı veya Borçlunun Kaçması Hali

İİK 257. maddenin ikinci fıkrasının ikinci bendinde vadesi gelmemiş alacaklar açısından borçlunun taahhütlerinden kurtulabilmek amacıyla mallarını saklaması, kaçırmaya ya da kendisi kaçmaya hazırlanması ya da kaçması veya bu amaçlarla alacaklıya ait hakları ihlal edici hileli işlemler yapması hallerinde ihtiyati haciz talep

³⁴⁶ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 144.

³⁴⁷ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 144.

³⁴⁸ ŞİMŞEK, s. 218.

³⁴⁹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 145.

edilebileceği düzenlenmiştir. Bu şekilde iyi niyetli olmayan borçlular karşısında alacaklı himaye edilmektedir. Bakılacak ilk husus borçlunun niyetidir. Bununla birlikte beraber düzenlenen bazı konuları birbirinden ayırmak gereklidir. Borçlunun mallarını kaçırmayı ve saklaması ile kendi kaçıması durumları tek tek sayılmış; bunlar tamamen gerçeleştirilemese de bunlara kalkışılması (hazırlık yapılması) ile aynı maksatla alacaklıya ait hakları ihlal edici hileli işlemler yapılması da ihtiyati haciz nedeni şeklinde düzenlenmiştir.

İİK m. 257/2-2'deki ihtiyati haciz nedeninin meydana gelmesi için aslında iki husus aranmaktadır. Bunlardan ilki borçlunun niyeti olup, onun fikrine dair bir mevzu olduğundan subjektif unsur olduğu söylenebilir. İkincisi borçlunun niyetinin dış dünyaya yansımaları biçimi olan somut hareketleri olup bunun da ihtiyati haciz nedeninin objektif unsuru olduğu belirtilebilir. İhtiyati haciz kararı verilebilmesi, söz konusu iki unsurun da bulunmasına bađlıdır³⁵⁰.

3.B.3.2.1 Subjektif Unsur

Borçlunun kaçıması ya da mallarını kaçırmayı, saklamayı veya bunlara ilişkin hazırlık yapması ile alacaklıya ait hakları ihlal edici hileli davranışlarını taahhütlerinden kurtulabilmek, alacaklının alacağı temin etmek ağıısından başvuracağı takibi zorlaştırmak maksadıyla gerçeleştirmesi subjektif unsurdur. Buna göre, borçluya ait somut hareketler yeterli olmayacak, bu hareketleri borcunu ifa etmemek ve taahhütlerinden kaçılabilmek için yapması gerekecektir. Subjektif unsur ile bu hareketlerden herhangi birinin biraraya gelmesi halinde ihtiyati hacze karar verilebilecektir. Velhasıl, borçlunun yasada sayılan hareketleri bilinçli bir şekilde kötüniyetli olarak yapması gereklidir³⁵¹. Borçlunun bu doğrultuda oluşan niyetinin doğrudan ya da dolaylı şekilde oluşmasının bir önemi bulunmamaktadır. Söz gelimi başka bir maksatla hareket eden borçlu, ihtiyati haciz nedenini meydana getirecek

³⁵⁰ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 145.

³⁵¹ şİMŞEK, s. 218; AYYILDIZ, s. 379; UYAR, Haciz, s. 32.

neticenin oluşması ihtimalini de kabul etmişse, subjektif unsurun mevcudiyetinden bahsedilebilir³⁵².

Yasada subjektif unsur belirlenip arandığından, borçlunun yer değiştirmiş olması veya herhangi bir sebeple malvarlığında eksilme oluşması tek başına ihtiyati haciz nedeni olmayacaktır.

Subjektif unsurun borçlunun niyetine ilişkin yani onun iç dünyasına dair bir unsur olmasından dolayı genel olarak kabul gören ölçütler koyabilmek imkânsızdır. Somut olayın niteliği dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Borçlunun dış dünyaya yansıyan hareketleri ölçüt olarak ele alınacaktır³⁵³. Niyet belirlenirken bilhassa umumi yaşam deneyimlerinden yola çıkılarak neticeye ulaşılabilir.

Borçlunun somut bazı hareketleri niyetinin yansıması şeklinde kabul edilebilir³⁵⁴. Yasada sarıh olarak ifade edilmemiş olsa da, objektif olarak ortada hiçbir neden olmadan borçlunun malvarlığının eksilmesine yol açan hareketler yapması bu kapsamda değerlendirilebilir³⁵⁵.

Borçlunun hem aktif hareketleri hem de pasif hareketleri taahhütlerinden kurtulabilmek maksadı taşıdığına işaret edebilir. Borçlunun şahsi hareketleri gibi hâkimiyet sahasındaki şahısların hareketleri de subjektif unsurun belirlenmesinde dikkate alınacaktır. Hatta ilgili hareketlerde bulunurken, yasal bazı olanak ve yolları kullanması niyetinin yansıması şeklinde düşünülebilir. Mesela, alacaklıların alacaklarını temin etmesini önlemek amacıyla borçlunun akrabalarıyla borçlandırıan işlemler yaptıktan sonra, pasif kalmak suretiyle, akrabaları tarafından kendisi aleyhine açtıkları davaların ya da yaptıkları takiplerin kendisi aleyhine neticelenmesine neden olması ya da bu dava ya da takipleri kabullenmesi olayın mahiyetine göre taahhütlerden kaçma maksadı içinde kabul edilebilir. Bunun haricinde, sıradan, orta zekâlı, makul bir işletmeci

³⁵² **BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 32; **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 146.

³⁵³ **ANSAY**, s. 314; **UYAR**, Haciz, s. 32.

³⁵⁴ **BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 422.

³⁵⁵ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 146; **BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 422-423.

tarafından yapılmayacak, piyasa şartlarının baskılamamasına rağmen bazı borç yapıcı işlemlere girişmek ya da taahhüt altına girmek kötünüyete işaret edebilir³⁵⁶.

Borçlunun hareketlerinin kaçmak, mallarını saklamak veya kaçırmak maksadıyla yapılmadığına ilişkin haklı ve makul nedenler varsa, ihtiyati haciz istemini hâkim reddetmelidir³⁵⁷.

Pasif ya da aktif fark etmeksizin bütün belirtilenler açısından, borçlunun iradesinin bulunup bulunmadığının belirlenmesi gereklidir. Tahmin edilemeyen, borçlunun iradesi dışındaki bazı nedenlerle malvarlığında oluşan eksilmeler veya malvarlığı unsurlarındaki değişiklikler borçlunun niyeti kapsamına girmeyecektir. Mesela, piyasadaki olumsuz hareketlerden ötürü işletmenin küçültülmek zorunda kalınması ya da bir kısım malvarlığı değerlerinin satılması veya devredilmesi borçlunun kötü niyeti şeklinde değerlendirilemez. Çünkü burada borçlunun elinde olmayan nedenlerle yapmak zorunda kaldığı hareketler mevcut olup esasında bu hareketler ekonomik anlamda ayakta kalabilmek ve sonuç olarak aslında taahhütlerini ifa etmek maksadıyla yapılmaktadır. Aynı şekilde, borçlunun hastalık ya da ihtiyarlık nedeniyle işine yaramayan eşyalarını elden çıkarması, aktifleri paraya çevirdiği halde yeterince taşınmazının olması halinde de subjektif unsur oluşmayacaktır³⁵⁸.

Sel, deprem, yangın ve benzeri doğal afetler neticesinde malvarlığında oluşan eksilme de borçlunun iyi niyetli olmadığını göstermez. Fakat bunlara dayanmak suretiyle bazı kötü niyetli hareketlere kalkışmış ve bu da mallarını kaçırdığı manasına geliyorsa, subjektif unsurun oluşacağını kabul etmek gerekir. Mesela bir yangında işletmeye ait tutulması zorunlu defterlerin yok olduğunu söyleyip, sonrasında malvarlığı öğelerinde alacaklıların zarar göreceği işlemler gerçekleştirilmesi halinde subjektif unsur oluşacaktır.

Sadece gerçek kişiler için değil tüzel kişiler açısından da subjektif unsur oluşabilir. Tüzel kişilerde bu unsurun oluşup oluşmadığını belirlemek için tüzel kişinin yetki sahibi

³⁵⁶ BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 31-32.

³⁵⁷ AKYAZAN, s. 14.

³⁵⁸ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 148.

organını ya da bu organın direktifleriyle hareket eden kişilerin niyetini araştırmak gerekecektir³⁵⁹. Daha önce bahsedildiği üzere, tüzel şahısların adresinin bilinmiyor olması ya da değiştirilmesi tek başına ikametgâhın belirli olmaması manasına gelmese de, gereken yasal prosedürün takip edilmeden ve ilgili kişilere, bilhassa alacaklılara bu husus duyurulmadan yapılması, taahhütlerinden kurtulabilmek maksadıyla davrandığı neticesini doğurabilir.

Tüzel şahısların organını meydana getiren kişilerin şahsi olarak kaçması, tüzel kişi borçlunun kaçmış olduğu manasına gelmemekle birlikte, bunların kaçmış olması tüzel kişinin malvarlığına erişilmesini ya da takip edilmesini zorlaştırıyorsa tüzel kişinin iradesinin dışı vurumu sayılarak ihtiyati haciz nedeni şeklinde kabul edilebilir. Bilhassa hissedarı az olan aile şirketlerindeki hissedarların ya da şirket idaresinde ağırlık sahibi olan kişilerin bu yöndeki hareketleri somut olayın niteliğine göre ihtiyati haciz nedeni olarak kabul edilebilmelidir³⁶⁰.

Borçlu birden çok ise borcun mahiyetine göre bütün borçlular bakımından ayrıca değerlendirme yapılmalıdır. Kefiller açısından da ayrıma gidilmelidir. Müteselsil kefillerin sorumluluğu asıl borçlu gibi olacağından, borcun vadesi geldiğinde alacaklının esas borçluya müracaat etmeden müteselsil kefile başvurma imkânı olmasından dolayı, alacaklı, müteselsil kefilin kötü niyetle hareket etmesi durumunda onun hakkında da ihtiyati haciz talep edebilir.

Adi kefillerde durum bu şekilde değildir. Çünkü adi kefalette, esas borçluya başvurmadan kefile müracaat edilemez. Müracaat edilmesi durumunda kefilin tartışma defii ileri sürme imkânı bulunmaktadır. Bu yüzden adi kefilin kötü niyetinden bahsedilerek ihtiyati haciz talep edilebilmesi imkânsızdır. Asıl borçlunun kötü niyetle yaptığı hareketlere adi kefilin yardım etmesi, beraber hareket etmeleri durumunda adi kefile başvurulup başvurulamayacağı tartışılabilir. Özekes bu halde de başvurulamaması gerektiğini savunmaktadır³⁶¹. Zira İİK m. 257'ye göre, borçlunun mallarına haciz

³⁵⁹ KAÇAK, s. 147.

³⁶⁰ Atalay, iflas nedenleri bakımından da aynı görüşü savunur, bkz. ATALAY, s. 17.

³⁶¹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 149.

konulması durumunda alacak yalnızca borçlu açısından muacceliyet kazanacaktır. Bu düzenleme gereğince kefile başvurma olanağı bulunmamalıdır. Fakat takip yapıldıktan sonra alacaklı borçluya ait malvarlığı ile alacağını temin edememişse ve borç henüz muaccel olmamakla beraber, kefilin kendine başvurulacağını düşünerek borcu ödememe niyeti kapsamında hareket etmesi durumunda, alacağın esas borçludan temin edilemeyeceği netleştiğinden ihtiyati hacizdeki amaç da göz önüne alınarak adi kefil hakkında da ihtiyati haciz istenebilmelidir. Burada alacağın borçludan elde edilememesi nedeniyle takibin hedefine kefil oturduğundan artık onun hareket ve niyetinin ehemmiyet taşıması söz konusudur.

Subjektif unsurun olup olmadığı tespit edilirken borçlunun hareketlerine ve neticelerine bakılması gerektiğinden subjektif unsurla objektif unsurun birlikte değerlendirilmesi gereklidir.

Özekes, borçlunun taahhütlerinden kurtulabilmek maksadıyla yasada sayılan hareketleri yapmasına rağmen başarı sağlayamaması, hazırlık yapsa da malvarlığında eksilme oluşmaması, arzu ettiği neticeyi elde edememesi halinde de ihtiyati haciz kararı verilebilmesi gerektiğini savunmaktadır. Çünkü bu hareketlerin yapılması alacaklı açısından tehlikenin mevcudiyetini göstermeye kâfi olup borçlunun bu hareketleri taahhütlerinden kurtulabilme maksadı taşıdığına işaret edecektir. Borçluya ait niyet ortaya çıktığından bunu neticeye eristirecek biçimde başarı sağlaması beklenmemelidir. Üstelik alacaklının, bu hareketlerin borçlunun arzu ettiği neticeye ulaşip ulaşmadığını belirleyebilmesi ya da inceleyebilmesi imkân dâhilinde değildir³⁶².

3.B.3.2.2 Objektif Unsur

Yasada, borçlunun subjektif unsurun (niyet) varlığı ile ne tür hareketler yaparsa ihtiyati haciz kararı verilebileceği belirlenmiştir. Bu hareketler; borçlunun mallarını kaçırmaması, saklamaması ya da kendisi kaçması ya da buna hazırlık yapması ile alacaklıya ait hakları ihlal edici hileli işlemler yapmasıdır. Bu düzenleme doğrultusunda “borçlunun malvarlığını saklamaması, kaçırmaması ya da bunlara hazırlık yapması” ve “ borçlunun

³⁶² ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 149.

kaçması ya da buna hazırlanması” ile “alacaklıya ait hakları ihlal edici hileli işlemler yapılması” olmak üzere üçlü ayırım yapılabilir. Yasada borçluyla malvarlığı tek tek belirtilmiş, sayılan hareketlerin yapılmasıyla bunlara hazırlanılması için aynı netice öngörülmüştür.

İİK'nın 257. maddesinin ikinci fıkrasında 2003 tarihinde değişiklik yapılarak ikinci bentteki “kaçarsa” tabiri “kaçar ya da bu maksatla alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunursa” şekline dönüştürülmüş; borçlunun taahhütlerinden kurtulabilmek maksadıyla alacaklıya ait hakları ihlal edici işlemlerde bulunması hali de ihtiyati haciz nedenleri arasında sayılmıştır.

3.B.3.2.3 Borçlunun Mal Kaçırması, Gizlemeye Yönelik Hareketlerde Bulunması

Borçlunun sahip olduğu malları saklaması ya da kaçırması veya bunlara hazırlık yapması ise geniş çapta maddi değer karşılığı olan malvarlığı kıymetleri üzerinde bu hareketlerin yapılması şeklinde anlaşılmalıdır. Malvarlığı kıymetlerinin hepsi mal kavramının içine dâhildir. Bu nedenle taşınır ve taşınmaz mallarla birlikte, borçluya ait hak ve alacaklar da bu kapsama girmektedir³⁶³.

Somut tarzda mal saklamak ya da kaçırmak, alacaklının alacağını temin edebilmesi amacıyla müracaat edebileceği yasal yöntemlerle elde edemeyeceği bir biçimde mallarını elinden çıkaran işlemlerde bulunması, alacağın temin edilmesinin riske atılması veya zorlaştırılması biçiminde malvarlığını eksiltici hem pasif hem de aktif eylemlerin bütünü şeklinde kabul edilmelidir. Malvarlığını ortadan kaldırma işlemi malların yerinin değiştirilmesini değil, malvarlığı kıymetlerinin borçtan kaçabilmek maksadıyla terkinini, temlikini ya da bazı yükümlülükler altına sokulmasını ifade eder. Bu bağlamda makul hiçbir neden yokken, borçlunun ihtiyacı olmamasına rağmen mallarını değerinin çok altına satması, malları üzerinde rehin kurması, üçüncü şahıslara borç ikrarı mahiyetinde senetler imzalaması mal saklamak kabul edilebilir. Aynı şekilde, borçlu tacirin yalnızca aktifini dağıtıyor olması, borçlunun kendisine ait

³⁶³ MUŞUL, İcra Hukuku, s. 1087; ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 162-163.

mağazadan devamlı ürün satıp yerine yenilerini koymaması, depoları ve mağazaları boşaltıyor olması mal kaçırılması sayılacaktır³⁶⁴.

Yurt dışına giden ya da malvarlığını oraya taşıyan borçlu bakımından ihtiyati haciz talep edilebilmesi İİK'nın 257/2-2. maddesi gereğince, mahalli yasalara göre borçlunun takibinin imkânsız olmasına ya da takip yapmanın çok zor olması koşuluna bağlıdır³⁶⁵.

Malvarlığında, piyasa şartlarından kaynaklanan ya da borçlunun isteği haricinde gerçekleşen kıymet kayıpları ya da eksilmeler ihtiyati haciz nedeni şeklinde kabul görmemelidir. Fakat bu şekildeki eksilmeler bahane yapılarak, malvarlığının alacaklılardan kasten saklanmasına dair bazı kötünietli hareketlerde bulunulması ihtiyati haciz nedeni olacaktır.

Borçlunun malvarlığındaki eksilmenin, borçlunun diğer alacaklılarınca yapılan takipler nedeniyle oluşması halinin ihtiyati haciz nedeni sayılıp sayılmayacağı tartışmaya açıktır. Daha önce ifade edildiği gibi, bu takipler borçlu tarafından hakiki alacaklılardan mal kaçırabilmek maksadıyla gerçekleştiriliyorsa bu durum ihtiyati haciz nedeni sayılacaktır³⁶⁶. Bunun haricinde dava açılması ya da takip yapılması nedeniyle borçluya ait malvarlığı kıymetlerinde meydana gelen eksilmeler ihtiyati haciz nedeni oluşturmayacaktır. Zira borçlunun herhangi bir hukuksul ilişki ya da yükümlülüğü nedeniyle rızasıyla ya da gerçekleştirilen takipler neticesinde borçlarını ödemesi malvarlığında bir eksilme oluşturmuşsa kaçırma ya da saklama manasına gelmez. Nitekim subjektif unsur da oluşmamış olacaktır³⁶⁷.

Borçlunun mallarını kaçırmaması şart olmayıp saklaması da ihtiyati haciz nedenidir. Borçluya ait malvarlığına erişebilmek açısından malvarlığının kaçırılması daha somut ve ciddi tehlike yaratırken, saklama halinde malların tamamıyla ortadan kalkmasından ziyade subjektif anlamda erişilememesi ve alacaklılardan gizlenmesi bahis mevzudur.

³⁶⁴ **ANSAY**, s. 314; **OLGAÇ**, s. 1720; **BERKİN**, İhtiyati Haciz, s. 31-32; **AKYAZAN**, s. 14; **UYAR**, Haciz, s. 32; **AYYILDIZ**, s. 379.

³⁶⁵ **UYAR**, Haciz, s. 32; **BERKİN**, İflas, s. 423.

³⁶⁶ Aynı doğrultudaki hareketlerin iflas için de sebep sayılacağına dair bkz **ATALAY**, s. 18.

³⁶⁷ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 153.

Malvarlığının saklanması ya da kaçırılmasıyla beraber, bunlara hazırlanılması da ihtiyati haciz nedeni kabul edilecektir. Malların henüz gizlenmemiş ya da kaçırılmamış olmasına karşın borçlunun bu doğrultuda çaba sarfetmesi, işlemlere girişmesi, tasarruf yapması hazırlanılması manasına gelecektir³⁶⁸.

Yasa, borçlunun malvarlığının hepsini kaçırmasını şart koşmamıştır. Malvarlığının bir bölümü saklanmış ya da kaçırılmışsa da ihtiyati haciz istenebilir. Kalan bölümün alacaklının alacağını karşılayıp karşılamadığının ehemmiyeti bulunmamaktadır. Çünkü, borçlunun bu yöndeki davranışlarda bulunması alacaklı açısından tehlike yaratmak için yeterli olup borçlunun iyi niyetli olmadan taahhütten kaçabilme niyetinin işareti olacaktır. Öte yandan borçlunun bu davranışları sürdürmesi, alacaklının var olan ya da ilerde yapmayı planladığı takibi neticesiz bırakma olasılığı meydana getirmiştir. Bu safhada da taraflar arası yarar dengesi açısından alacaklının himaye edilmesi söz konusu olduğundan ihtiyati haciz kararı verilmelidir.

3.B.3.2.4 Borçlunun Kaçmak İçin Hazırlık Yapıyor Olması

Borçlunun ikametgâhının belirli olmamasıyla kaçması aynı manaya gelmez. Borçlunun sakin olduğu yerin belirli olmasına rağmen borcu ifa etmemek için oturduğu mekâna gelmemesi, kaçması mümkündür. Bunun yanında takibi akim bırakmak amacıyla borçlunun malvarlığını elinden çıkarmış olması bu doğrultuda davrandığına işarettir. Oturulan yerin/ikametgâhın belirli olmaması kaçma eylemine göre daha devamlı bir olgudur. Zira önceki başlıklarda yer verildiği üzere, ikametgâhın belirsiz olması borçlunun genelde işi ya da yaşam tarzından kaynaklanabilir ve süreklilik arz eder. Nitekim borçluya geçici süreyle erişilememesi oturduğu yerin bilinmediği şeklinde yorumlanamaz.

Kaçma eylemi, borcun yerine getirilmemesi amacıyla yapılan sürekli ya da geçici olabilen bir harekettir. Mesela borçlunun kendisine tebligat çıkarılabilecek bir adresinin olması, ona erişilemese de tebligat çıkarılabilecek akrabalarının bulunması

³⁶⁸ BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 32.

karşısında borçlunun bizzat kendisinin bulunamadığı hallerde borçlunun kaçması bahis mevzudur.

Borçlunun belli bir ikametgâhının olmaması ile kaçması olgularını daima basitçe birbirinden ayırt etmek mümkün olmayabilir. Kaçma eylemi açısından borçlunun borcu ifa etmeme yönündeki niyeti önemliyken, belli bir ikametgâhın olmaması açısından sadece bunun varlığı yeterlidir. Borçlunun kaçması durumunda icra takibine engel olunması ya da takibin zorlaştırılması, takibin akim kalması bahis mevzudur. Alacaklının şartlara göre her iki ihtiyati haciz nedenine de dayanması mümkündür³⁶⁹.

Borçlunun bilhassa yurtiçinde kalarak sürekli ikametgâh değiştirmesi, alacaklıların ulaşmasını engellemediği sürece kaçtığı manasına gelmez. Fakat Türkiye dışında gitmiş olduğu yer bilinse bile, bu değişimin taahhütlerden kurtulabilmek maksadıyla yapılması halinde ihtiyati haciz nedeni oluşacaktır. Çünkü kendine ulaşılabilmesi ve takibat yapılabilmesi epey zorlaşacak ya da imkânsız hale gelecektir³⁷⁰.

Borçlunun herhangi bir adres bildirmeden ya da hatalı adres bildirip eşyalarını öncesinden göndererek sonra da kendisinin gitmesi kaçtığı manasını taşır³⁷¹.

Borçlu kaçtığı halde alacağı karşılamaya yeten malvarlığı olsa da ihtiyati haciz kararı verilebilmelidir. Çünkü şartlara göre tebligatın borçluya yapılabilmesi ve hakkında takibat işlemlerinin yürütülebilmesi zorlaşacağından, takibin bazı neticeleri de borçlu üzerinde oluşacağından ihtiyati haciz kararı verilebilmelidir. Mesela, borçlu mal beyanında bulunmadığında sadece o cezalandırılabilir. Bunun yanında alacaklının borçluya ait malvarlığıyla ilgili hususi bir araştırma içine girmesi beklenemeyeceği gibi; ilgili malvarlığının alacağını karşılamaya yetip yetmeyeceğini, görünüşte çok malvarlığı olsa da üzerlerinde sınırlama bulunup bulunmadığını ya da borçlunun olup olmadığını belirleme mecburiyeti bulunmamaktadır. Kaldı ki, yasada belirtilen hareketler “veya” bağlacı ile bağlanarak ayrı ayrı nedenler şeklinde belirlenmiştir.

³⁶⁹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 150.

³⁷⁰ UYAR, Haciz, s. 32; BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 32-33.

³⁷¹ ÖZEKES, İhtiyati Haciz, s. 151.

Borçlunun kaçmak için hazırlanması da ihtiyati haciz nedenidir. Mesela, yabancı ülkeye gitmek amacıyla bazı hazırlıklar yapması, bu bağlamda vize ve pasaport işlemlerini başlatması, devamlı takıldığı mekânlarda görülmemesi, mallarını satışa sunması ya da bunlara ilişkin işlemlerin idaresini birilerine devretmesi bu kapsamda değerlendirilebilir³⁷².

Kaçma ya da kaçma amacıyla hazırlık yapma hem gerçek hem tüzel kişiler açısından gerçekleşebilir. Subjektif unsurun açıklanması sırasında bu husus üzerinde yapılan açıklamalar burada da geçerlidir. Bilhassa tüzel şahıs olan borçlunun usul hükümlerine aykırı biçimde yönetim ve işletme yerini değiştirmiş olması veya yurtiçinde hiç şubesini bırakmadan şirket merkezini yabancı ülkeye taşıması ya da merkezi yurtiçinde bulunmasa da bütün şubelerini yabancı ülkeye taşıması kaçmak şeklinde değerlendirilebilir³⁷³.

3.B.3.2.5 Borçlunun Hileli İşlemlerde Bulunması

Borçlunun yaptığı, alacaklıya ait hakları ihlal edici hileli işlemler 2003 tarihli ve 4949 sayılı Kanun ile değişiklik ihtiyati haciz nedenlerinden kabul edilmeye başlanmış; bu şekilde müeccel alacaklar açısından ihtiyati haciz isteyebilme nedenleri çoğaltılmıştır³⁷⁴.

Borçlunun alacaklıya ait hakları ihlal eden hileli işlemlerde bulunması, sair ihtiyati haciz nedenlerine göre daha soyut bir kavramdır. Bu hileli işlemlerin neler olduğu somut olarak belirlenmediğinden borçlunun taahhütlerinden kurtulabilmek maksadıyla, kötü niyetli olarak gerçekleştirdiği ve alacaklıya ait hakları ihlal eden bütün hileli işlemler ihtiyati haciz nedeni sayılabilecektir.

³⁷² **OLGAÇ**, s. 1720; **AKYAZAN**, s. 14.

³⁷³ **ÖZEKES**, İhtiyati Haciz, s. 152.

³⁷⁴ “(...) Maddenin ikinci fıkrasının (2) numaralı bendinde "alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlem" yapılmasının, ihtiyati haciz sebebi sayılacağı açıkça belirtilmiştir. Bu suretle, uygulamadaki tereddütler ortadan kaldırılmak istenmiş, Kanun'un benzer amaçla iflas sebebi olarak düzenlediği 177. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi ile uyum sağlanmıştır.” **UYAR**, Yenilikler, s. 195.

SONUÇ

Sosyal düzen ve toplumsal barışın sağlanması adına kişilerin ihkaki hak yoluna başvurması men edilerek bu vazife yani hak alma görevi devlet tarafından üstlenilmiştir. Hukuk devleti prensibinin gereği olarak devlet bireylerin hak arama yollarını açık tutmalı, kendisinden istenen hukuksal himaye istemlerini de karşılamalıdır. Bu hukuksal himaye aynı zamanda kapsamlı ve etkin bir biçimde sağlanmalıdır.

Hukuksal himaye sağlama adına düşünülebilecek metotlar, şüphesiz öncelikle dava ya da takip yollarıdır. Bu yollar hakları ihlale uğrayan ya da riske atılan kişilerin devletteki yetki sahibi yargı mercilerinden talep ettikleri yardımlardır.

Borç ilişkilerinde, aslolan ilişkinin taraflarının edimlerini gerektiği gibi ve vaktinde yerine getirmeleridir. Bu ilişkinin taraflarından olan borçlunun borcunu ifa etmemesi durumunda ilişkinin diğer tarafı olan alacaklının, alacağını elde edebilmek için dava ya da takip yoluna başvurabilme imkânı bulunmaktadır.

Alacağın temini için başvurulabilecek dava ya da takip yolları, yasa tarafından belirlenen usullere uyulması gerektiğinden genellikle uzun zaman almakta, bu nedenle alacağın temin edilmesi amacının gerçekleştirilmesi tehlikeye girmekte, borçlunun borcu ifa etmemeye yönelik davranışları ortaya çıkabilmektedir. Kimi hallerde borçlunun kendisi ya da haczedilebilecek malı bile bulunamamaktadır. Bu yüzden yasa koyucu, nihai olarak hukuksal himaye sağlanana dek, oluşabilecek tehlikelere mani olmak için bir takım geçici hukuksal himaye kurumları ve bazı tedbirler öngörmüştür. İhtiyati haciz kurumu da bunlardan biridir.

Borçlunun yapılacak takibin sonuçsuz kalmasını sağlamaya yönelik hareketlerine mani olmak ve yargılama neticesini riskten korumak açısından fiili olarak zorunluluk arz eden geçici hukuksal himaye; hukuk devleti ilkesinin gereği olan hak arama hürriyeti ve hukuksal himaye isteminin güvenceye alınması ile devletin hukuk barışı ve hakların teminini sağlama vazifesine dayanan kendiliğinden hak alma yasağı karşısında aynı zamanda hukuki açıdan da bir zorunluluktur.

İhtiyati haciz, borçlunun herhangi bir para borcunu alacaklıya vaktinde ödemesini teminat altına almak amacıyla mallarına geçici surette, mahkeme kararıyla el koyulmasıdır.

İhtiyati hacizle, borçlunun borç miktarını karşılayacak kadar malı üstündeki tasarrufu önlenerek alacaklının var olan ya da ileride yapılacak muhtemel cebri icra neticesinde başarı elde etmesi durumunda eli boş dönmesi ya da buna dair ihtimal dâhilindeki borçlu girişimleri engellenecektir. Çünkü borçluya ait malvarlığı, alacaklının alacağı açısından bir güvencedir.

İhtiyati haczin gayesi alacağı himaye etme ya da alacaklının tatminini sağlama olmayıp; konusu asıl alacak olan takip ya da dava yolunun maksadına erişmesini sağlama, neticesini koruma ve ilgili yolu garanti altına almaz.

İhtiyati haczin koşulları ve neticeleri İİK'da düzenlenmiş olup ihtiyati haciz bir takip hukuku kurumudur ve HMK'da düzenlenen ihtiyati tedbirin özel türü niteliğindedir. İhtiyati haciz esas itibarıyla yargılama ve icra olmak üzere iki safhadan oluşmaktadır.

İhtiyati haciz yargılamasında taraflarca hazırlanma ve tasarruf prensibi geçerlidir. Bu yüzden alacaklının talepte bulunması gerekli olup mahkemenin re'sen karar vermesi mümkün değildir. İhtiyati haciz talepli dilekçe yargılama yapmakla görevli ve yetkili mahkemeye verilir. İcra hukukunda görev kamu düzeniyle ilgili olduğundan, kendisine ihtiyati haciz isteminde bulunulan mahkeme tarafından resen gözetilmesi gerekir. Yetki ise kamu düzenine ilişkin olmadığı için yetki hususu mahkemece re'sen gözetilemez.

Talebi alacaklının kendisi ya da vekili yapabilir. Vekâlette özel yetki olması, diğer bir anlatımla özel yetki şartı aranmaz. İhtiyati haczin tarafları borç ilişkisindeki taraflardır. İhtiyati haciz prosedürü tatbik edilirken tarafların hak ve fiil ehliyetine sahip olması gerekli ve yeterli olacaktır.

HMK'nın 316. maddesine göre ihtiyati hacizde basit yargılama usulü uygulanacaktır. Mahkemenin borçluyu dinleme ya da alacaklının verdiği dilekçenin örneğini borçluya tebliğ etme zorunluluğu yoktur. İİK'nın 258/1. maddesi gereğince ispat külfeti

alacaklıya ait olup alacaklı alacak ve ihtiyati haciz nedenlerinin mevcudiyeti hakkında kanaat oluşturacak deliller sunmalıdır. Aranılan ispat tam ispat olmayıp yaklaşık ispattır.

Hâkim, ihtiyati haciz talebini değerlendirerek kabul ya da red kararı verebilir. Kabul kararı, yasada belirlenen ölçütler göz önüne alınarak verilebilir. İhtiyati haciz kararıyla borçlunun şahsiyet haklarını ve özgürlüğünü sınırlandıracak mahiyette kararlar verilemez. İhtiyati haciz kararı, kararın genelde borçlu dinlenilmeden verilmesi ve yaklaşık ispatın yeterli olması nedenleriyle İİK'nın 259. maddesi gereğince alacaklının teminat vermesi şartıyla verilecektir. Teminat zorunluluğu, borçlu ile 3. şahısların zararlarının giderilmesi, fayda dengesinin korunması, savunma ve adil yargılanma haklarının sağlanması amacı taşımaktadır. Teminat muafiyeti olan hallerde, teminat gösterme zorunluluğu yoktur. Muafiyete sebep olan olaylar bulunduğunu alacaklı öne sürecek ve mahkeme de olup olmadığını belirleyecektir. Kanaatimizce adli yardım kurumundan faydalananlar için teminat muafiyeti tanınmalıdır.

Teminat yatırılmadığı müddetçe ihtiyati hacze karar verilemez ve ihtiyati haczin yerine getirilmesi istenemez.

İcra Hukuku alanında en fazla gözetilmesi gerekli olan Anayasal ilkelerden biri AY'nın 13. maddesinde yer alan orantılılıktır (ölçülülüktür). Hâkim, ihtiyati haciz istemi üzerine teminatı belirlerken orantılılık prensibine uygun hareket etmelidir.

İhtiyati hacizle ilgili talepleri, yapılan yargılama ve inceleme neticesinde mahkeme, usul ya da esastan reddedebilir. İİK'nın 258/3. maddesine göre istemin reddi halinde yasa yoluna gidilebilecek, itiraz merciinin verdiği karar kesin nitelikte olacaktır.

İhtiyati hacze ilişkin yargılamada hakkın esası ele alınmadığından verilen kararlar asıl dava açısından bağlayıcı değildir. İhtiyati haciz talebi reddedildikten sonra koşullar değişmişse, alacaklı, bu değişikliği belirterek tekrar talepte bulunabilir.

İhtiyati haciz kararı verilebilmesi için alacaklı ve alacağa ilişkin şartların bulunması gereklidir. Alacaklıya dair şart kişinin ilgili alacağın alacaklısı olmasıdır. Bu yüzden talep halinde hâkim, maddi hukuk araştırması yapmak zorundadır. Alacaklının Türk vatandaşı olması gerekmez. Alacağa dair şart ise, alacağın para ya da teminat alacağı

olmasıdır. İhtiyati hacze konu olan para alacağı tedavüldeki milli para olup mesela altın için ihtiyati haciz talep edilemeyecektir. Para alacağını konu edinen teminat alacakları hakkında da ihtiyati haciz talebinde bulunulabilir.

İİK 257. maddeye göre rehin ile temin edilmemiş olan bir alacağa dair ihtiyati haciz talep edilebilecektir. Ancak rehnedilen malın kıymeti, rehinli alacağı karşılamayacaksa, karşılanmayan kısım için ihtiyati haciz talep edilebilir.

İhtiyati haciz nedenleri İİK'nın 257. maddesinde düzenlenmiş olup bunlardan birinin mevcudiyeti halinde ihtiyati haciz kararı verilebilecektir. Vadesi gelmiş olan ve vadesi henüz gelmemiş olan alacaklar açısından ihtiyati haciz nedenleri ayrı ayrı ele alınmıştır.

Vadenin, yasa ile, sözleşmeyle, adetle belirlenmesi mümkün olduğu gibi dürüstlük kuralına göre ya da işin mahiyeti icabı belirlenmesi de mümkündür. Öğretide, vade tabirinin İİK 257. maddede muacceliyetle aynı manada kullanıldığı düşünülmektedir. Vadesi gelmiş olan alacaklarda, alacağın vadesi kesin ve belirli ise, ek bir koşula ihtiyaç duyulmadan alacaklı ihtiyati haciz talep edebilecektir. Öte yandan, maddi hukuk açısından borcun muacceliyetiyle beraber, dava ve takip yapılabilmesi bazı koşulların varlığına bağlıysa bunlar da göz önüne alınmalıdır.

Vadesi gelmemiş olan alacaklar açısından ise borçlunun belli bir ikametgâhının bulunmaması durumunda başka şart aranmadan İİK 257/2-1. maddesi gereği ihtiyati haciz talep edilebilir. Hukukumuzda ikametgâh zorunluluğu bulunmakta olduğundan İİK'nın 257/2 maddesinde geçen "ikametgâhın olmaması" ibaresinden kasıt, oturulmakta olan belirli bir meskenin (yerin) olmaması halidir. Bu halin sözleşme yapıldıktan sonra oluşması gereklidir.

Hukukumuzda kişinin yurtdışında oturuyor ve yaşıyor olması ihtiyati haciz nedeni olarak kabul edilmemektedir. Ancak bilhassa günümüzde milletlerarası ekonomik nitelikteki ilişkilerin gelişmiş olması, mal ve insan hareketlerinin yayılması göz önüne alındığında, ikametgâhı yurtdışında bulunan bir borçlunun orada takip edilmesinin kolay olmayabileceği muhakkaktır. Bu da, alacaklı tarafından yapılacak olan takip açısından olası bir tehlike olarak görülebilir. Uygulamada zaten, iyi niyetli olmayan borçluların bu yönteme başvurdukları görülmektedir. Bu yüzden fazla sayıda ülkenin

ayrıca ihtiyati haciz nedeni olarak gördüğü borçlunun ikametgâhının yurtiçinde değil yurtdışında olması hususunun ülkemizde de yeni düzenlemeler yapılarak ihtiyati haciz nedeni olarak kabul edilmesi kanaatimizce isabetli olacaktır.

Tüzel kişiler açısından İİK'nın 257/2-1. maddesi tatbik sahası bulmayacaktır çünkü tüzel kişiler, hem yasa icabı hem de üçüncü şahısların haklarının himayesi için, yer değiştirmeleri halinde bildirim yapmalıdır. Buna aykırı davranan tüzel kişilerin kötü niyetli olarak, taahhütlerinden kurtulabilmek amacıyla kaçmaya ya da mal kaçırmaya çalıştığı düşünülebilir.

Bunun haricinde İİK 257. maddenin ikinci fıkrasının ikinci bendine göre borçlunun taahhütlerinden kurtulabilmek amacıyla mallarını saklaması, kaçırmaması ya da kendisi kaçmaya hazırlanması ya da kaçması veya bu amaçlarla alacaklıya ait hakları ihlal edici hileli işlemler yapması hallerinde alacağın vadesi gelmese de ihtiyati haciz talep edilebilecektir.

Maddede geçen “borçlunun taahhütlerinden kurtulabilme amacı” subjektif unsur, “malları saklama, kaçırmaya ya da kendisi kaçmaya hazırlanma ya da kaçma veya bu amaçlarla alacaklıya ait hakları ihlal edici hileli işlemler yapma” halleri ise objektif unsuru oluşturmaktadır.

Subjektif unsur (borçlunun niyeti/amacı) soyut bir kavram olduğundan somut olayın niteliği dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Tahmin edilemeyen, borçlunun iradesi dışındaki bazı nedenlerle malvarlığında oluşan eksilmeler veya malvarlığı unsurlarındaki değişiklikler borçlunun niyeti kapsamına girmeyecektir.

Sadece gerçek kişiler için değil tüzel kişiler açısından da subjektif unsur oluşabilir. Bunun için tüzel kişinin yetki sahibi organı ya da bu organın direktifleriyle hareket eden kişilerin niyetini araştırmak gerekecektir.

Borçlu birden çok ise borcun mahiyetine göre bütün borçlular bakımından ayrıca değerlendirme yapılmalıdır. Kefiller açısından da ayrıma gidilmelidir. Müteselsil kefillerin sorumluluğu asıl borçlu gibi olacağından, alacaklı, müteselsil kefilin kötü niyetle hareket etmesi durumunda onun hakkında da ihtiyati haciz talep edebilecektir.

Adi kefiller hakkında ise, bu kişilerin sorumluluğu ikincil sorumluluk olduğundan, başvurulamamalıdır. Zira İİK m. 257'ye göre, borçlunun mallarına haciz konulması durumunda alacak yalnızca borçlu açısından muacceliyet kazanacaktır. Fakat takip yapıldıktan sonra alacaklı borçluya ait malvarlığı ile alacağını temin edememişse ve borç henüz muaccel olmamakla beraber, kefilin kendine başvurulacağını düşünerek borcu ödememe niyeti kapsamında hareket etmesi durumunda, alacağın esas borçludan temin edilemeyeceği netleştikten sonra ihtiyati hacizdeki amaç da göz önüne alınarak adi kefil hakkında da ihtiyati haciz istenebilmelidir.

Borçlu taahhütlerinden kurtulabilmek maksadıyla yasada sayılan hareketleri yapmasına rağmen başarı sağlayamasa da, borçluya ait niyet ortaya çıktığından ihtiyati haciz kararı verilebilmelidir.

Subjektif unsurun olup olmadığı tespit edilirken borçlunun hareketlerine ve neticelerine bakılması gerektiğinden subjektif unsurla objektif unsurun birlikte değerlendirilmesi gereklidir.

Borçlunun sahip olduğu malları saklaması ya da kaçırmaması veya bunlara hazırlık yapması geniş çapta maddi değer karşılığı olan malvarlığı kıymetleri üzerinde bu hareketlerin yapılması şeklinde anlaşılmalıdır. Somut tarzda mal saklamak ya da kaçırmak malvarlığını eksiltici hem pasif hem de aktif eylemlerin bütünü şeklinde kabul edilmelidir.

Malvarlığında, piyasa şartlarından kaynaklanan ya da borçlunun isteği haricinde gerçekleşen kıymet kayıpları ya da eksilmeler ihtiyati haciz nedeni şeklinde kabul görmemelidir. Fakat bu şekildeki eksilmeler bahane yapılarak, malvarlığının alacaklılardan kasten saklanmasına dair bazı kötüniyetli hareketlerde bulunulması ihtiyati haciz nedeni olacaktır.

Borçluya karşı başka alacaklılar tarafından dava açılması ya da takip yapılması nedeniyle borçluya ait malvarlığı kıymetlerinde meydana gelen eksilmeler ihtiyati haciz nedeni oluşturmayacaktır.

Malvarlığının bir bölümü saklanmış ya da kaçırılmışsa da ihtiyati haciz istenebilir. Kalan bölümün alacaklının alacağını karşılayıp karşılamadığının ehemmiyeti bulunmamaktadır.

Borçlunun ikametgâhının belirli olmamasıyla kaçması aynı manaya gelmez. Borçlunun sakin olduğu yerin belirli olmasına rağmen borcu ifa etmemek için oturduğu mekâna gelmemesi, kaçması mümkündür. Bunun yanında takibi akim bırakmak amacıyla borçlunun malvarlığını elinden çıkarmış olması bu doğrultuda davrandığına işarettir. Kaçma eylemi açısından borçlunun borcu ifa etmeme yönündeki niyeti önemliyken, belli bir ikametgâhın olmaması açısından sadece bunun varlığı yeterlidir.

Borçlu kaçtığı halde alacağı karşılamaya yeten malvarlığı olsa da ihtiyati haciz kararı verilebilmelidir.

Mal kaçırma ve saklama ile kaçma eylemleri ihtiyati haciz nedeni olduğu gibi bunlara hazırlık yapma da ihtiyati haciz nedenidir.

Bunların haricinde 2003 tarihli değişiklik ile borçlunun yaptığı, alacaklıya ait hakları ihlal edici hileli işlemler de ihtiyati haciz nedenlerinden kabul edilmiştir. Bu kavram soyut nitelikte olup borçlunun taahhütlerinden kurtulabilmek amacıyla, kötü niyetli olarak gerçekleştirdiği ve alacaklıya ait hakları ihlal eden bütün hileli işlemler ihtiyati haciz nedeni sayılabilecektir.

Mahkemenin ihtiyati haciz nedenlerini doğru şekilde değerlendirip takdir etmesi, iki tarafın menfaatlerinin himayesi bakımından çok önemlidir. Yapılan hatalı değerlendirmeler ya da takdirler neticesinde verilecek olan hatalı kararlar tarafların zarar görmesine sebebiyet verebilir.

Haksız çıkan ihtiyati haciz kararları nedeniyle uğranılan maddi zararların tazmini talep edilebileceği gibi manevi zararların tazmini de talep edilebilir. Maddi ya da manevi zarar gören borçlu ya da üçüncü kişinin maddi ya da manevi zararları, ihtiyati haciz isteminde bulunan şahısça karşılanacaktır.

İhtiyati haciz talepleri değerlendirilirken hızlı karara varmak ile doğru karar vermek arasında her iki tarafın yararı bakımından denge oluşturulmalıdır. İki tarafın da menfaati

mümkün mertebe korunmalı; bir yandan alacağın gecikmeden tahsil edilmesine çalışılırken diğer yandan borçlunun da bu durum nedeniyle zarara uğramamasına gayret edilmeli; spesifik bir kurum mahiyetindeki ihtiyati hacizde, tarafların yararlarını korumak adına normale göre daha titiz davranılmalıdır.

KAYNAKÇA

AKDENİZ, Umut, “İhtiyati Haciz Müessesesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1-2, Ankara 2006, s. 197-226.

AKINCI, Ziya, "Hakemlerin İhtiyati Tedbir Ve İhtiyati Haciz Kararı Verme Yetkisi", Prof. Dr. Şükrü Postacıoğlu'na Armağan, İzmir 1997, s. 209-224.

AKİPEK, Jale G./**AKINTÜRK**, Turgut/**ATEŞ**, Derya, Şahsın Hukuku, C. I, 14. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2018.

AKSÖZ, Uğur, “İhtiyati Haczin Özellikleri”, Adana Barosu Dergisi, 1978/1, s. 12-16.

AKYAZAN, Sıtkı, “Ticari İşletme Rehni”, Batider, 1976/4.

AKYAZAN, Sıtkı, İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri, Kurtuluş Matbaası, İstanbul 1958.

ALANGOYA, Yavuz, “Anayasanın Medeni Usul Hukukuna Etkisi”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, S. 2, 1981.

ANTALYA, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 3, Legal Yayınevi, İstanbul 1997.

ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflas Usulleri, 5. Baskı, İstiklâl Matbaası, Ankara 1960.

ARAR, Kemal, İcra ve İflas Hükümleri, C. 1, İdeal Basım ve Ciltevi, Ankara 1945.

ARSLAN, Aziz Serkan, “HMK Hükümlerine Göre Teminat Kurumu ve Dava Şartı Niteliği”, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, 2014, s. 943-974.

ARSLAN, **AKYOL** Leyla, Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti (Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre), Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, 5. basım

ARSLANDOĞAN, Birce, Medeni Yargılama Hukukunda Delil Tespiti, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020.

ATAHAN, Namık Kemal, “İhtiyati Haciz Müessesesinin Uygulamadaki Şekli”, Ankara Baro Dergisi, S. 1, 1973, s. 26-28.

ATALAY, Esra, "Yargısal Temel Haklar", Prof. Dr. Şükrü Postacıoğlu'na Armağan, DEÜHF Yayınları, İzmir 1997, s. 437-454.

ATALAY, Oğuz, Anonim Şirketlerin İflası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, İzmir 1996.

ATALI, Murat/**ERMENEK**, İbrahim/**ERDOĞAN**, Ersin, İcra ve İflas Hukuku, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, İstanbul 2020, ("**ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN**, *İcra İflas*")

ATALI, Murat/**ERMENEK**, İbrahim/**ERDOĞAN**, Ersin, Medeni Usul Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, ("**ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN**, *Medeni Usul*").

AYTEMİZ, Abdullah, Takip Hukuku ile Alakalı Temyiz Karar ve İçtihatları, Yeni Cezaevi Matbaası, Ankara 1944.

AYYILDIZ, Halef, “İcra Hukukumuzda İhtiyati Haciz”, Adalet Dergisi, 1969/6, s. 374-384.

BACANAK, Kadir, “İhtiyati Haciz ve Hacze İştirak Derecesi”, ABD, S. 4, Ankara 1971, s. 521-525.

BAHTİYAR, Mehmet, Muacceliyet Şartının Bonoya Etkisi ve Geçerlilik Sorunu, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, Beta Yayınları, İstanbul 2002, s. 99-118.

BARLAS, Nami, Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, İstanbul 1992.

BAŞÖZ, Lütfü / **ÇAKMAKÇI** Ramazan, İcra ve İflas Kanunu, İstanbul, 2003.

BAŞSÖZEN, Ahmet, "Güncel Yargıtay Kararları Işığında İhtiyati Tedbirlerde “Yaklaşık İspat” ve “İhtimal” Kavramı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, s. 653-694.

BELEN, Herdem/**KÖKSAL**, Mehmet, (Medeni) Hukukun Temel Kavramları, Şema Kitap, İstanbul 2020.

BELGESAY, Mustafa Reşit, Teorik ve Pratik Adliye Hukuku, C. 2, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1945, ("**BELGESAY**, *Adliye Hukuku*").

BELGESAY, Mustafa Reşit, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, M. Sıralar Matbaası, İstanbul 1954, ("**BELGESAY**, *İcra İflas*").

BERKİN, Necmeddin M., Notlu İcra İflas Kanunu ve Tatbikatı, Üniversite Kitapevi, İstanbul 1947, ("**BERKİN**, *İcra*").

BERKİN, Necmeddin M., İhtiyati Haciz, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1962, ("**BERKİN**, *İhtiyati Haciz*").

BERKİN, Necmeddin M., Tatbikatçılara İflas Hukuku Rehberi, Filiz Kitapevi, İstanbul 1980, ("**BERKİN**, *Rehber*").

BERKİN, Necmeddin M., İflâs Hukuku, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1972, ("**BERKİN**, *İflas*").

BEYAZKILIÇ, Recep, **KAYA**, Suriye. **SEVER**, Murat, **GÜLER**, Ali, **YİĞİT**, Ümit, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun, Arıkan Yayınları, İstanbul 2006.

CENTEL, Nur, "Adil Yargılama İlkesi ve Türk Hukukunda Bazı Sorunlar", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 16, S. 1-2, İstanbul 2010, s. 3-14.

ÇELİKTAŞ, İlyas, "Bonoda Vade Sorunu, Yasa Dergisi", 1993/3.

DEYNEKLİ, Adnan/**SALDIRIM**, Mustafa, Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2011

DOĞANAY, Abdullah, "Türk Hukukunda İhtiyati Haciz", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- ERCAN**, İbrahim, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- EREN**, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. III, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2010.
- ERİŞİR**, Evrim, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2013.
- ERTAŞ**, Şeref, Eşya Hukuku, 15. Baskı, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, İzmir 2020.
- GÖRGÜN**, L. Şanal/**TORAMAN**, Barış/**KODAKOĞLU**, Mehmet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Notları, 2. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara 2018.
- GÖZÜBÜYÜK**, Şeref, Anayasa Hukuku, 19. Baskı, Turhan Yayınevi, Ankara 2013.
- GÜNAY**, Erhan, Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2021.
- GÜNEYSU BORAN**, Nilüfer. "İcra Takip İşlemleri", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, S. 101, s. 31-60.
- GÜRBÜZ**, A. Hulusi, Yargıtay Uygulaması Işığında Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar, Arpaz Matbaacılık, İstanbul 1984.
- GÜRDOĞAN**, Burhan, "Rehinli Alacaklar İçin İhtiyati Haciz", Adalet Dergisi, S.7- 8, 1964, ("*Gürdoğan, İhtiyati Haciz*").
- GÜRDOĞAN**, Burhan, İcra Hukuku Dersleri, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1970, s. 136, ("*Gürdoğan, İcra Hukuku*")
- HATEMİ**, Hüseyin, Kişiler Hukuku, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020.
- İLDAY**, Selamet, Hukuk Muhakemesinde İspat ve Deliller, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

İNCEOĞLU, Sibel, Adil Yargılanma Hakkı Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi - 4, 2. Baskı, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi, Ankara 2019.

KAÇAK, Nazif, İhtiyati Haciz, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005.

KARAYALÇIN, Yaşar, Özel Hukukta Meseleler Ve Görüşler, Hukuki Mütalaalar, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2001.

KARSLI, Abdurrahim, İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Alternatif Yayınları, İstanbul 2014.

KARSLI, Abdurrahim, İcra Hukuku Ders Kitabı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul, 2010

KAYIHAN, Şaban, Ticari İşletme Rehni, Vedat Kitapçılık, İstanbul 1996.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip/**HATEMİ**, Hüseyin/**SEROZAN**, Rona/**ARPACI**, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. III, Filiz Kitapevi, İstanbul 2016.

KONURALP, Cengiz Serhat, "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İhtiyati Tedbirler", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXI, S. 2, İstanbul 2013, s. 225-274.

KURU, Baki/**ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 25. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2014.

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. I, 3. Baskı, Ajans Türk Matbaası, İstanbul 1988, (*"KURU, İcra İflas C. I"*).

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. II, 3. Baskı, Ajans Türk Matbaası, İstanbul 1990, (*"KURU, İcra İflas C. II"*).

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. III, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1993, s. 2495, (*"KURU, İcra İflas C. III"*).

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, Demir-Demir Yayıncılık, İstanbul 2001, (*"KURU, Usul C. III"*).

KURU, Baki, İcra İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, ("**KURU**, *İcra El Kitabı*").

KURU, Baki, Bankacılar için İcra ve İflas Hukuku Bilgisi, 19. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2018.

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı (İstinaf Sistemine Göre Yazılmış), 5. Baskı, Yetkin Yayınları, İstanbul 2021, ("**KURU**, *İcra Ders Kitabı*").

KURU, Baki/**AYDIN** Burak, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.

KURU, Baki/**AYDIN** Burak, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, ("**KURU**, *Medeni Usul Ders Kitabı*").

MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul 2013, ("**MUŞUL**, *İcra Hukuku*").

MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku Esasları, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul 2017, ("**MUŞUL**, *İcra Esaslar*").

OĞUZMAN, M. Kemal/**ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.

OĞUZMAN, M. Kemal/**SELİÇİ**, Özer/**ÖZDEMİR**, Saibe Oktay, Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, 22. Baskı, İstanbul 2020.

OLGAÇ, Senai, İcra İflas, C. I-II, Olgaç Matbaacılık ve Ciltçilik Yayınları, Ankara 1978.

ONSUN, Kemal, "Vadesiz Senetler İçin İhtiyati Haciz Kararı Verilebilir mi?", İleri Hukuk Dergisi, 1948/33, s. 508-512.

ÖNDER, Âkil, "İhtiyati Haciz", Adliye Dergisi, 1942/11, s. 1251-1265, ("**ÖNDER**, *İhtiyati Haciz*").

ÖNDER, Âkil, “İhtiyati Tedbirler”, Adliye Dergisi, 1943/3, s. 121-139, (“**ÖNDER**, *İhtiyati Tedbir*”).

ÖNEN, Ergün, “İhtiyati Haciz Kaldırılması Davası”, AÜHFD, 1980/1-4, s. 251-279.

ÖZÇELİK, Volkan, “İhtiyati Haciz Talebinde Bulunan Alacaklının Teminat Gösterme Zorunluluğu”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 12, 2018, s. 563-584.

ÖZDEN, Bülent, "Türk Hukukunda Cautio Judicatum Solvi Kuralı", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 9, S. 1, 2011, s. 27-36.

ÖZEKES, Muhammet, İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999.

ÖZEKES, Muhammet, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.

ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara 2003.

ÖZGÜROL, Serdar, “Haciz ve İhtiyati Haciz Üzerine”, Adalet Dergisi, C. 4-6, S. 4, 1985, s. 32-58.

ÖZKAN, Hasan, Açıklamalı İçtihatlı İhtiyati Tedbir, Delil Tespiti ve İhtiyati Haciz ile Kamu Alacağıın Tahsilinde İhtiyati Haciz, Legal Yayıncılık, İstanbul 2006.

ÖZTAN, Bilge, Hakiki Kişiler, 10. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2001.

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku, Temel Bilgiler, 17. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, (“**PEKCANITEZ**, *İcra ve İflas*”).

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet/**SUNGURTEKİN ÖZKAN**, Meral, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 7. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, (“**PEKCANITEZ**, *İcra Ders Kitabı*”).

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler, 14. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.

PEKCANITEZ, Hakan, "Medeni Yargıda Adil Yargılama", İZBD, S. 2, İzmir 1997, s. 35-55, ("**PEKCANITEZ**, Adil Yargılama").

PEKCANITEZ, Hakan/**ÖZEKES**, Muhammet/**AKKAN**, Mine/**TAŞ KORKMAZ**, Hülya, Pekcanitez Usul- Medeni Usul Hukuku, C. III, 15. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, ("**PEKCANITEZ**, Medeni Usul").

PEKCANITEZ, Hakan, "Mukayeseli Hukukta Medeni Yargıda Verilen Kararlara Karşı Anayasa Şikâyeti", Anayasa Yargısı-12, Ankara 1995, s. 257-287.

POSTACIOĞLU, İlhan E./**ALTAY**, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

RUHİ, Ahmet Cemal/**RUHİ**, Canan, Uygulamada İhtiyati Haciz, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2018.

SALDIRIM, Mustafa, "İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1997/2, s. 203-222.

SARISÖZEN, Serhat, "İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolu ve İçtihadı Birleştirme Kararı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 1321-1350.

SEMİZ, Ahmet, "Çeke Dayanan İhtiyati Haciz İsteme Hakkı", İBD, C. 44, 1970/11-12, s. 845-858.

SİRMEN, A. Lale, Türk Özel Hukukunda Şart, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1992.

SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral, "İcra Hukukunda Oranlılık İlkesi", Turhan Tufan Yüce'ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2001, s. 177-203.

SÜRAL, Ceyda, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisine Etkisi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 100, 2012, s. 168-216.

ŞENGÜL, Emre, Haczedilen Taşınmazların Paraya Çevrilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ŞİMŞEK, Edip, “Kambiyo Senetlerine Dayanan İhtiyati Haciz”, Adalet Dergisi, 1978, S. 3-4, s. 207-229.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi/**AKMAN**, Sermet/**BURCUOĞLU**, Haluk/**ALTOP**, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 1993.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi, Medeni Hukukun Genel Esasları ve Genel Kişiler Hukuku, 6. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 1992 ("**TEKİNAY**, *Kişiler*").

TUNCAY, Salih/**DEMİRHAN**, H. Orhan, Yeni Ve Değişik Hükümleriyle İcra Ve İflas Kanunu, Yeni Şehir Kitabevi, Ankara 1965.

TURAN, Sinem, Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti Kurumunun Fonksiyonları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020

TUTUMLU, Mehmet Akif, "İhtiyati Hacizde İspat", Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 104, 2015, s. 120-133.

UMAR, Bilge, İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişimi ve Genel Teorisi, İzmir, 1973

UMAR, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014.

UYAR, Talih, “4949 Sayılı ve 17.07.2003 Tarihli İcra ve İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Getirdiği Yenilikler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 49, 2003, s. 159-221, ("**UYAR**, *Yenilikler*").

UYAR, Talih, Bononun (Emre Muharrer Senedin) Geçerlilik Koşulları, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 74, 2008, s. 377.

UYAR, Talih, Gerekçeli-Notlu İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, C. V, Feryal Matbaacılık, Ankara 1997.

UYAR, Talih, “İhtiyati Hacizde Görevli Mahkeme”, www.e-uyar.com.

UYAR, Talih, "İhtiyati Haciz İsteminin Koşulları", Bursa Barosu Dergisi, S. 36-37, 1989, s. 21-30, ("**UYAR**, *İhtiyati Haciz Koşulları*").

UYAR, Talih, "Paraların Paylaştırılması Zamanı, Masraflar ve Vekâlet Ücreti", YHD, 1978/2, 1978.

UYAR, Talih/**UYAR**, Cüneyt/**UYAR**, Alper, İcra Hukukunda Haciz, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2016, ("**UYAR**, *Haciz*").

UYAR, Talih/**UYAR**, Alper/**UYAR**, Cüneyt, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri, 4. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2013.

UYAR, Talih/**UYAR**, Alper/**UYAR**, Cüneyt, İcra İflas Kanunu Şerhi, C. I, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2014, ("**UYAR**, *Şerh C. I*").

UYAR, Talih/**UYAR**, Alper/**UYAR**, Cüneyt, İcra İflas Kanunu Şerhi, C. III, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2014, ("**UYAR**, *Şerh C. III*").

UYGUN, Oktay, Devlet Teorisi, 7. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020.

ÜNVER, Yener/**ÖZ**, Kerem, Karşılaştırmalı Hukukta Hukuk Devleti İlkesi ve Yansımaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.

ÜSTÜNDAĞ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, 8. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2004, ("**ÜSTÜNDAĞ**, *Esaslar*").

ÜSTÜNDAĞ, Saim, İflâs Hukuku (İflâs, Konkordato, İptal Davaları), 8. Baskı, İstanbul 2009.

ÜSTÜNDAĞ, Saim: İhtiyati Tedbirler, İstanbul, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1981, ("**ÜSTÜNDAĞ**, *İhtiyati Tedbirler*").

ÜSTÜNDAĞ, Saim, Medeni Yargılama Usulü, C. I-II, Filiz Kitapevi, İstanbul 2000, .

www.e-uyar.com

www.kazanci.com

www.lexpera.com

www.yargitay.gov.tr

YENİPİNAR BERBEROĞLU, Filiz, İcra Uygulamasında İhtiyati Haciz, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2017,

YILDIRIM, Mehmet Kamil/**DEREN-YILDIRIM**, Nevhis, İcra ve İflâs Hukuku, 7. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul 2016.

YILMAZ, Ejder, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, C. II, Yetkin Yayınları, Ankara 2001.

YILMAZ, Ejder/**ARSLAN**, Ramazan/**TAŞPINAR AYVAZ**, Sema/**HANAĞASI**, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

YÜCEL TUNÇ, Müjgan, HMK Uyarınca Tahkimde İhtiyati Tedbir Ve Delil Tespiti, Seçkin Yayınları, 10. Basım, 2013

ZEVKLİLER, Aydın/**ACABEY**, M. Beşir/**GÖKYAYLA**, K. Emre, Zevkliler Medeni Hukuku, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2000.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Serdar TAŞYUVARLAYAN

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Kadir Has Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar ve Tarihleri: Taşyuvarkayan Hukuk Bürosunda 2002 yılından bu yana avukat

: